

BİLGİ VE BELGE ARAŞTIRMALARI DERGİSİ

The Journal of Information and Documentation Studies

Sayı/Issue: 17, Yıl/Year: 2022

Dizinler / Indexing and Abstracting

EBSCO Central & Eastern European Academic Source

SOBİAD (<http://atif.sobiad.com/taranan.jsp>)

Sahibi / Owner

Prof. Dr. Hayati DEVELİ

İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, İstanbul, Türkiye
Istanbul University, Faculty of Literature, Istanbul, Turkey

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü / Responsible Manager

Prof. Dr. Ümit KONYA

İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, İstanbul, Türkiye
Istanbul University, Faculty of Literature, Istanbul, Turkey

Yazışma Adresi / Correspondence Address

İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü
Balabanağa Mahallesi Ordu Cad, Laleli Cd. No: 6, 34134 Fatih, İstanbul, Türkiye

Telefon / Phone: +90 (212) 455 57 00 / 15926

E-mail: bba@istanbul.edu.tr

<https://dergipark.org.tr/tr/pub/bel>

<http://iupress.istanbul.edu.tr/tr/journal/bba/home>

Yayıncı / Publisher

İstanbul Üniversitesi Yayınevi / Istanbul University Press
İstanbul Üniversitesi Merkez Kampüsü, 34452 Beyazıt,
Fatih / İstanbul, Türkiye

Telefon / Phone: +90 (212) 440 00 00

Dergide yer alan yazılardan ve aktarılan görüşlerden yazarlar sorumludur.
Authors bear responsibility for the content of their published articles.

Yayın dili Türkçe ve İngilizce'dir.
The publication languages of the journal are Turkish and English.

Haziran ve Aralık aylarında, yılda iki sayı olarak yayımlanan uluslararası, hakemli, açık erişimli ve bilimsel bir dergidir.
This is a scholarly, international, peer-reviewed, open-access journal published biannually in June and December.

Yayın Türü / Publication Type: Yaygın Süreli / Periodical

DERGİ YAZI KURULU / EDITORIAL MANAGEMENT BOARD

Baş Editör / Editor-in-Chief

Prof. Dr. İşhak KESKİN – İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü, İstanbul, Türkiye
– ishak.keskin@istanbul.edu.tr

Baş Editör Yardımcıları / Co-Editors-in-Chief

Dr. Ceyhan GÜLER – İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü, Arşivcilik Anabilim Dalı,
İstanbul, Türkiye – ceyhan.guler@istanbul.edu.tr

Dr. Sinan SÜMBÜL – İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü, İstanbul, Türkiye
– sinan.sumbul@istanbul.edu.tr

Yazı Kurulu Üyeleri / Editorial Management Board Members

Prof. Dr. Mehmet CANATAR – İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü, İstanbul, Türkiye
– canatar@istanbul.edu.tr

Prof. Dr. Nedret KILIÇERİ – İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Batı Dilleri ve Edebiyatları Bölümü, İstanbul, Türkiye
– nedret.oztokat@istanbul.edu.tr

Prof. Dr. Ümit KONYA – İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü, İstanbul, Türkiye
– uko@istanbul.edu.tr

Doç. Dr. Işıl İlknur SERT – İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü, İstanbul, Türkiye
– isilis@istanbul.edu.tr

Dr. Öğr. Üyesi Muhammet Hanefi KUTLUOĞLU – İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü,
İstanbul, Türkiye – muhkut@istanbul.edu.tr

Dil Editörleri / Language Editors

Elizabeth Mary EARL – İstanbul Üniversitesi, Yabancı Diller Yüksek Okulu, İstanbul, Türkiye – elizabeth.earl@istanbul.edu.tr

Alan James NEWSON – İstanbul Üniversitesi, Yabancı Diller Yüksek Okulu, İstanbul, Türkiye – alan.newson@istanbul.edu.tr

YAYIN KURULU / EDITORIAL BOARD

- Prof. Dr. Mehmet AÇIKALIN** – İstanbul Üniversitesi – Cerrahpaşa, Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü, İstanbul, Türkiye – acikalin@iuc.edu.tr
- Assoc. Prof. Dr. Mehdi AFZALI** – Islamic Azad University: Zanjan, Islamic Azad University: Zanjan, Faculty of Technical Engineering and Science Department of Information Technology, Tahrán, İran – mehdi.afzali.2@gmail.com, afzali@iauz.ac.ir
- Doç. Dr. Mehmet Ali AKKAYA** – İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi, Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü, Sosyal ve Beşeri Bilimler Fakültesi, Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü, İzmir, Türkiye – malizakkaya@gmail.com
- Dr. Fouad BENDIFALLAH** – University of Montreal, Montreal, Kanada – fouad.bendifallah@umontreal.ca
- Dr. Öğr. Üyesi Kasım BİNİCİ** – Çankırı Karatekin Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü, Çankırı, Türkiye – binici82@gmail.com
- Dr. Bentebi CHAIB DRAA TANI** – University of Oran 1 Ahmed Ben Bella, Vahran, Cezayir – chaibdraatani@gmail.com
- Prof. Dr. Rafael Dorian CHELARU** – “Alexandru Ioan Cuza” Police Academy, Faculty of Archival Sciences, Bükreş, Romanya – rafael.chelaru@gmail.com
- Prof. Dr. Niyazi ÇİÇEK** – İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü, İstanbul, Türkiye – ncicek@istanbul.edu.tr
- Abdulkaki DEMİR** – Bibliothèque Nationale Universitaire de Strasbourg, Strasbourg, Fransa – demirabdulkaki26@gmail.com
- Doç. Dr. Güler DEMİR** – Kastamonu Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü, Kastamonu, Türkiye – gulerdemir@kastamonu.edu.tr, gulerdemir2009@gmail.com
- Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Fahri FURAT** – İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü, İstanbul, Türkiye – mff@istanbul.edu.tr
- Assoc. Prof. Dr. Shabir Ahmad GANAIE** – University of Kashmir, School of Social Sciences, Library and Information Science, Srinagar, Hindistan – shabir311@rediffmail.com
- Assoc. Prof. Dr. Sumeer GUL** – University of Kashmir, School of Social Sciences, Library and Information Science, Srinagar, Hindistan – sumeersuheel@gmail.com
- Prof. Dr. Samir HACHANI** – Algiers University 2, School of Library Information, Bouzareah, Algeria – samir.hachani@univ-alger2.dz
- Dr. Öğr. Üyesi Mustafa Özhan KALAÇ** – Manisa Celal Bayar Üniversitesi, İşletme Fakültesi, Manisa, Türkiye – ozhan.kalac@cbu.edu.tr, ozhankalac@gmail.com
- Dr. Balázs KÁNTÁS** – Magyar Nemzeti Levéltár (The National Archives of Hungary), Budapeşte, Macaristan – kantasbalazs@gmail.com
- Dr. Torab NAJJARI** – University of Tabriz, Faculty of Education and Psychology, Tebriz, İran – najjari2005@yahoo.com
- Dr. Bogdan Florin POPOVICI** – Arhivele Naționale ale României (The National Archives of Romania), Bükreş, Romanya – bogdanpopovici@gmail.com
- Prof. Dr. Toni SAMEK** – University of Alberta, School of Library and Information Studies, Edmonton, Alberta, Kanada – asamek@ualberta.ca, toni.samek@ualberta.ca
- Prof. Dr. Muhammad Shahid SOROYA** – Minhaj University Lahore, School of Library & Information Sciences, Lahor, Pakistan – provc@mul.edu.pk
- Assoc. Prof. Dr. Hui-Yun SUNG** – National Chung Hsing University, Graduate Institute of Library and Information Science, Taichung, Tayvan – hsung@dragon.nchu.edu.tw
- Piroska SZABÓ** – Országos Széchényi Könyvtár (National Széchényi Library), Budapeşte, Macaristan – szabo13piroska@gmail.com
- Doç. Dr. Burçak ŞENTÜRK** – Marmara Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü, Müessese Arşivleri Anabilim Dalı, İstanbul, Türkiye – burcaksenturk@marmara.edu.tr
- Natalia TASITS** – Moscow State University, Moskova, Rusya – ocpk@vniidad.ru
- Dr. Öğr. Üyesi Malik YILMAZ** – Atatürk Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü, Erzurum, Türkiye – malik.yilmaz@atauni.edu.tr
- Prof. Dr. Murat YILMAZ** – İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü, Bilgi Yönetimi ve Teknolojisi Anabilim Dalı, İstanbul, Türkiye – myz@istanbul.edu.tr
- Prof. Dr. Sohaimi ZAKARIA** – Universiti Teknologi MARA, Faculty of Information Management, Shah Alam, Malezya – sohaimiz@uitm.edu.my

İÇİNDEKİLER / CONTENTS

Araştırma Makaleleri / Research Articles

- Üniversite Kütüphanelerinin YouTube Videolarının Tanıtım ve Pazarlama Yönünden Analizi
Analysis of YouTube Videos of University Libraries in terms of Promotion and Marketing
Canan Ergün 1
- Dijital Çağda Değişen Belge Olgusunun Arşivcilikte Düzenleme ve Tanımlamaya Etkisi:
Literatüre Dayalı Bir İnceleme
*The Effect of the Phenomenon of Changing Records in the Digital Age on Arrangement and
Description in Archiving: A Literature-Based Analysis*
Ayşegül Çiçek Akgün, Niyazi Çiçek 33
- Bilgi Yönetimi Dergisi'nin Betimsel Analizi
Descriptive Analysis of Bilgi Yönetimi (Journal of Information Management)
Ayşegül Tok..... 59
- How Post-Graduate Information Science Students Design Information Resources? Multimodal
Information Literacy Perspectives
*Lisansüstü Bilgi ve Belge Yönetimi Öğrencileri Bilgi Kaynaklarını Nasıl Tasarlar? Çok Modlu
(Multimodal) Bilgi Okuryazarlığı Bakış Açısı*
Kübra Ayık, Mehmet Canatar 81

Kitap Değerlendirmesi / Book Review

- Bilgi Merkezlerinde Yönetim Bilimi
Management Science in Information Centers
Selçuk Aydın..... 103

Üniversite Kütüphanelerinin YouTube Videolarının Tanıtım ve Pazarlama Yönünden Analizi

Analysis of YouTube Videos of University Libraries in terms of Promotion and Marketing

Canan Ergün¹

Öz

Bu çalışma ile Türkiye'deki üniversite kütüphanelerine ait YouTube videolarının kütüphanenin tanıtım-pazarlamasındaki etkinliğinin değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Üniversitelerin ve kütüphanelerinin YouTube kanallarında tespit edilen videolar listelenerek, amaçlarına ve tanıtım-pazarlama bakış açılarına göre gruplandırılmıştır. Ardından bulgular Microsoft Excel üzerinde şekil ve tablolara dönüştürülerek analiz edilmiştir. Araştırmada incelenen 207 üniversite kütüphanesinden sadece 120'sine ait 936 YouTube videosu olduğu ortaya çıkmıştır. Videoların hazırlanma amaçlarına göre bakıldığında; 353 eğitim, 333 etkinlik, 128 genel kütüphane tanıtımı, 34 eğlence, 32 hizmet veya koleksiyon tanıtımı, 30 oryantasyon ve 26 haber videosunun olduğu tespit edilmiştir. Tanıtım ve pazarlama bakış açısından bakıldığında; 192 videonun başlığında kütüphane adının geçmekte olduğu, 744 videoda üniversite ya da kütüphane logosunun bulunduğu, 205'inde kütüphanecinin rol aldığı, 437 videonun müzik / cıngıla sahip olduğu, 197'sinde seslendirme yapıldığı ve 49 videonun özel senaryosunun bulunduğu belirlenmiştir. Yayınlanma yıllarına göre yapılan analizde üniversite kütüphanelerinin YouTube üzerinde bulunan video sayılarının her geçen gün arttığı ortaya çıkmıştır. Ancak videoların içerikleri ve özellikleri incelendiğinde tanıtım ve pazarlama anlayışı ile bir strateji ve plan dâhilinde oluşturulmasına ihtiyaç olduğu söylenebilir. Tanıtım ve pazarlama bakış açısıyla YouTube videolarının değerlendirilmesine yönelik bu tür bir çalışmanın daha önce yapılmamış olması çalışmaya özgünlük kazandırmaktadır. **Anahtar kelimeler:** Üniversite kütüphaneleri, YouTube, kütüphane tanıtım ve pazarlaması, kütüphane iletişimi, pazarlama

ABSTRACT

This study aims to evaluate the effectiveness of Turkish university libraries' YouTube videos with regard to library promotion and marketing. The videos found on the YouTube channels of universities and libraries have been listed and grouped according to their purpose and promotion-marketing perspectives. Next, the findings were analyzed by converting them into figures and tables on Microsoft Excel. The research is revealed to have examined 936 YouTube videos from only 120 of Turkey's 207 university libraries. When considering the purposes for which the videos were prepared, 353 were determined to have been prepared for training, 333 for events, 128 for general library promotions, 34 for entertainment, 32 for service or collection promotions, 30 for orientations, and 26 for news videos. From the point of view of promotion and marketing, the name of the library was determined to have been mentioned in the title of 192 videos, with university or library logos being found in 744 videos, librarians taking part in 205 videos, 437 videos having music/jingles, 197 videos having voiceovers, and 49 videos having personal scenarios. In the analysis made with respect to year of publication, the number of university libraries' videos on YouTube has been determined to increase daily. However, when examining the videos' contents and features, the need to create them using a strategy and planned with the understanding of promotion and marketing can be mentioned. The fact that no study has been previously conducted on evaluating YouTube videos from a promotional and marketing point of view adds originality to the study.

Keywords: University libraries, YouTube, Library promotion and marketing, Library communication, Marketing

¹Dr., İstanbul, Türkiye

ORCID: C.E. 0000-0002-6687-3870

Sorumlu yazar/Corresponding author:

Canan Ergün,
İstanbul, Türkiye
E-posta: ccakil@yahoo.com

Başvuru/Submitted: 13.05.2022

Revizyon Talebi/Revision Requested: 06.06.2022

Son Revizyon Talebi/Last Revision Received:
15.06.2022

Kabul/Accepted: 17.06.2022

Online Yayın/Published Online: 30.06.2022

Atf/Citation: Ergun, C. (2022). Üniversite kütüphanelerinin YouTube videolarının tanıtım ve pazarlama yönünden analizi. *Bilgi ve Belge Araştırmaları Dergisi*, 17, 1–31.
<http://doi.org/10.26650/bba.2022.17.1115631>

EXTENDED ABSTRACT

Since its establishment in 2005, YouTube has been one of the fastest growing social media platforms. It is also one of the most visited sites among digital sharing environments. The high number of daily users has caused YouTube to be preferred by many individuals and institutions for promotional and marketing purposes. YouTube has advantages such as customization, ease of making and uploading videos, the ability to find whatever is searched, offering the versatile content it offers, and accessibility features, and these have caused it to rank high. For this reason, an increasing number of individuals and institutions on YouTube can both promote themselves, their products, or services by sharing content as well as perform their marketing and maintain effective interactions with their customers. Because YouTube gathers content producers and content consumers on a single platform, it enables institutions to learn customer comments about their products, services, and applications as well as share their videos containing their thoughts if necessary. This causes YouTube to stand out as the most preferred platform for customer/user communications, interactions, and participation. Research also indicates that YouTube ads are already overtaking TV ads. Due to the advantages, (economical, interactive environment, opportunity to reach customers from all groups, access to ads regardless of time and place or device, etc.) YouTube use for advertising purposes has increased and it is estimated that TV commercials will be replaced by YouTube ads movies.

Today's university students are university libraries' most important service group and are accustomed to being involved in screen-based media through personal computers, tablets, mobile phones, or other tools that support a video display. An abundance of information and entertainment environments are also found in numerous formats and in competition with each other. Students use YouTube a lot for both educational and entertainment purposes, and individuals can access information through different media or platforms. Libraries are no longer the only place where users can access information and information resources. For this reason, libraries have to constantly compete with other institutions and digital environments for their time. University libraries frequently use YouTube because it allows libraries to create original videos, offers cost advantages, and provides an effective environment for transmitting videos containing audio and video. YouTube enables libraries to reach their target audiences and to get to know the library and its services closely through videos that can be accessed from almost any device. In addition, the facts that videos can explain what is wanted to be told quickly and allows users to see the library, understand its corporate personality, and feel the library's atmosphere has led libraries to prepare and publish YouTube video content. Libraries that know the characteristics of their target audience, will be more successful in both determining and presenting content (e.g., blog, website or other media). Video content has been an effective way for libraries to communicate with and attract young users who spend more time online.

This study aims to evaluate the effectiveness of the YouTube videos of university libraries in Türkiye with regard to library promotion and marketing. This research study will first discuss the use of YouTube for promotional and marketing purposes based on the literature and then attempt to explain the reasons why university libraries prefer YouTube, its advantages, and its usage areas based on scientific literature. The research identified YouTube videos for 120 of Türkiye's 207 university libraries, grouped the 936 YouTube videos of the 120 university libraries according to their preparation purpose, and analyzed them from a promotional/marketing point of view. When considering the purposes for preparing the videos, 353 trainings, 333 for events, 128 for general library promotions, 34 for entertainment, 32 for service or collection promotions, 30 for orientations, and 26 for news videos. From the point of view of promotion and marketing, library names were determined to have been mentioned in the title of 192 videos, 744 videos had the university or library logo, librarians took part in 205 videos, 437 videos have music or jingles, 197 videos have voiceovers, and 49 videos have personal scenarios. Libraries that prepare effective videos (e.g., focused on a specific topic) according to their users' needs offers their users who were born and live in a visual culture the chance to communicate with libraries, to understand the communication tools they will use before coming to the library, to hear the library explain itself (e.g., introduce the opportunities and resources), to inform the library, and to have their attention drawn. As a result, university libraries in Türkiye are thought to use YouTube more and more but creating and managing videos from a promotional and marketing perspective would be beneficial for increasing their effectiveness. Although the domestic and foreign literatures have much research on libraries' use of YouTube and the technical aspects of video content preparation, the absence of any study evaluating the effectiveness of YouTube videos prepared by university libraries in Türkiye with regard to library promotion and marketing makes this study stand out from the others.

GİRİŞ

Sosyal medya platformlarının en çok kullanılanlarından biri olan YouTube 2005 yılında kurulmuştur ve kurulduğundan beri de hızla büyümektedir (Hosch, 2022, s.1). YouTube'un kendi istatistiklerine göre her dakika 2,6 milyar YouTube kullanıcısı tarafından beş yüz saatten fazla içerik yüklenmektedir ("YouTube By The Numbers", 2022, s. 1). Kullanıcı sayısındaki hızlı artış, ulaşılabilirliğinin giderek kolaylaşması ve etkili etkileşim sağlaması, YouTube'un tanıtım ve pazarlama amaçlı kullanımını yaygınlaştırmıştır. YouTube'a her yaşta bireyler ve kurumlar videolar yükleyerek kitlelerle paylaşmaktadır. Kurumların internet için çekilmiş dijital pazarlama reklamlarının YouTube üzerinde yaygın olarak yayımlandığı bilinmektedir (Clow ve Baack, 2016, s. 256).

Günümüzde videoların tanıtım ve pazarlama amaçlı kullanımı dijital pazarlamada en hızlı büyüyen alan olarak karşımıza çıkmaktadır. Dijital tanıtım ve pazarlama (ve reklamcılık) insanların medyaya gittikçe artan oranda maruz kalmasıyla birlikte en iyi tanıtım ve pazarlama aracı olarak televizyona oldukça yaklaşmıştır (Picard, 2019, s. 1). Özgün videoların oluşturulabilmesine imkân sağlaması ve maliyet avantajı ile videoların yapı olarak güçlü birer iletişim ortamı sunması nedeniyle YouTube, akademik kütüphanelerin kendilerini tanıtımları için kullandıkları en popüler alanlardan biri haline gelmiştir.

Bu çalışmada; ilk olarak YouTube'un tanıtım ve pazarlamadaki yeri bilimsel literatüre dayalı olarak ele alınmıştır. Ardından üniversite kütüphaneleri özelinde YouTube'ın kullanım alanları ve yararları yine bilimsel literatüre bağlı kalınarak anlatılmaya çalışılmıştır. Bulgular kısmında ise Türkiye'deki üniversite kütüphanelerinin YouTube üzerindeki videoları tespit edildikten sonra, YouTube'un üniversite kütüphanelerince kullanımı tanıtım ve pazarlama bakış açısından ortaya konulmaya çalışılmıştır. Sonuç kısmında ise konu ile ilgili öneriler sunulmuştur.

1. Literatür Değerlendirmesi

Bu alanda yazılan makaleler incelendiğinde; kütüphane videolarının yararları ve uzaktan eğitimdeki katkısı (Islam ve Porter, 2008; Grove, 2021), kütüphane video eğitimlerinin nasıl üretildiği (Tewell, 2010; Little, 2011; Cho, 2013; Martin, N. ve Martin, R. 2015; King, 2018b; Sandy, Krishnamurthy ve Rau, 2009; Saines, 2011), video materyallerinin sınıflandırılması (Popova, 2020), kütüphane videolarının etkinliklerinin ölçümü (Dalal ve Lackie, 2014; Wakiji ve Thomas, 1997) ve etkinliklerini artırmak için öğretim üyelerinden destek alınması (Camacho, 2018) konularının incelenmiş olduğu tespit edilebilir. Bazı makalelerde ise videoların etkileşim ve iletişim için (Zhao ve Mawhinney, 2020; Saines, 2011) yararlarının ele alındığı görülmektedir. Videoların, kütüphane ve kullanıcı iş birliği için kullanılmasını (Martin, 2012; Camacho, 2018; Mizrachi ve Bedoya, 2007; Dunne, 2012) öneren makaleler de bulunmaktadır. Videolarda

eğlence unsurunun kütüphaneyi kullanmanın veya bilgiyi bulmanın etkili olacağını belirten (Thornton ve Kaya, 2013; Islam ve Porter, 2008; Mizrachi ve Bedoya, 2007) araştırmalar da tespit edilmiştir.

Videoların kütüphanenin imajı üzerinde olumlu etkisine, iyi bir iletişim aracı olmasına (Blauer, 1995; Popova, 2020; Rykhtorova, 2020) ve pazarlama aracı olarak nasıl kullanılabileceğine dair ipuçlarını (King, 2018a) içeren araştırma çalışmaları da dikkati çekmektedir. Literatürde, videoların kütüphanenin, kütüphane kaynaklarının ve kütüphanecilerin tanıtılmasının, (Williams ve Peters, 2012; Henry, Vardeman ve Syma, 2012; Bremer, 2019), kütüphane hizmetlerine yönelik farkındalığı artırmanın (Hristov ve Wallace, 2006) ve videoların kütüphanelerde pazarlama amaçlı kullanımına yönelik sorunların (Hua ve diğerleri, 2015; Islam ve Habiba, 2015) ele alındığı önemli çalışmalar bulunmaktadır. Ayrıca, kütüphaneler için video pazarlama kampanyası oluşturmanın ayrıntılarını (Luo, Wang ve Han, 2013; King, 2018a) ele alan çalışmaların yapıldığı da tespit edilmiştir.

YouTube'un kütüphanelerin tanıtım-pazarlanmasında ve kütüphane değerinin artırılmasında nasıl kullanılacağına dair çalışmaların (Farrelly, 2006; Mitchell ve Watstein, 2007; Webb, 2007; Strong ve Dunnington, 2009; Little, 2011) yanı sıra, YouTube videolarının kütüphanelerin pazarlanmasında etkinliğini ele alan çalışmalar da (Colburn ve Haines, 2012) bulunmaktadır. Konuya ilişkin yerli literatürde ise üniversite kütüphanelerinin YouTube videolarının kütüphanenin tanıtımını ve pazarlanmasını ele alan çalışma tespit edilememiştir.

2. YouTube, Tanıtım ve Dijital Pazarlama

Latince, “görmek, ayırt etmek, algılamak anlamına” gelen video terimi (“Video”, 2022, s. 1) günümüzde “hareketli görüntü ve ses kaydı, özellikle dijital dosya anlamında (...) kullanılmaktadır” (“Video film”, 2022, s. 1). Dollwet’e (2019, s.31) göre teknoloji ilerledikçe, videolar, ileride çok farklı cihazlarla izlenebilecek ve bireyler video içeriklerine daha kolay erişebileceklerdir. Bu nedenle o, yakın bir gelecekte videoların sosyal medya dünyasını ele geçireceğini ileri sürmektedir. Videonun, ilerideki gelişimini yıllar önce tahmin eden S. Chen, C. Hurley ve J. Karim, 14 Şubat 2005 tarihinde YouTube’u kurmuşlardır (Hosch, 2022, s. 1). İlk YouTube videosunun 23 Nisan 2005’te Karim tarafından yayınlanmasından (Wooster, 2014, s. 14) sonra hızla büyüyen YouTube’un günümüzde aylık 2 milyardan fazla oturum açan kullanıcısı bulunmaktadır. Her gün insanlar bir milyar saatten fazla video izlemekte ve milyarlarca görüntüleme yapmaktadır (“YouTube By The Numbers”, 2022, s. 1).

YouTube üzerinde çok çeşitli videolara rastlanmaktadır. Geysler (2021, s. 1) en iyi YouTube içeriklerinin; komik hayvanlar, video oyun incelemeleri, nasıl yapılır kılavuzları ve öğretici videoları, ürün incelemeleri, vlog’lar, komedi, eskiz videoları, alışveriş, eğlence (şaka), gezinti, tavsiye, kutu açma videoları, memes videoları, eğitici videolar, Q & A videoları ve

bazı özel koleksiyon videoları olduğunu belirtmektedir. Aşağıda kütüphaneler açısından uygun olanlar incelenmiştir:

1. Nasıl yapılır videoları: Eğitim amaçlı, iş, ders, çalışma ya da merak edilen herhangi bir konuda üretilmiş ve paylaşılmış videolardır. “How YouTube” (2016, s. 1)’a göre 2015 yılının ilk yarısında, Kuzey Amerika’daki insanlar 100 milyon saatten fazla nasıl yapılır videosu izlenmiştir.

2. Ürün inceleme / değerlendirme videoları: Bir ürün ya da hizmet satın alma işlemi öncesi tavsiye almak için ürün ve değerlendirmelerine bakılmaktadır. Kütüphanelerin hizmet ve kaynaklarına yönelik değerlendirme videoları bulunmaktadır.

3. Komik videolar: Genellikle eğlence amaçlı çekilmiş ve ilgi çeken bir video grubudur.

4. Eğitim videoları: Düşündürücü, ilginç ve bazen de eğlendirici videolardır. Yüksek kullanım ve tekrar izlenme oranlarına sahiptirler. “Think with Google” istatistiklerine göre her gün YouTube üzerindeki öğrenmeyle ilgili içerik 500 milyon kez görüntülenmektedir ve günlük 1 milyon öğrenme videosu paylaşılmaktadır. Bu da izleyicilerin Amerikan Kongre Kütüphanesi’nden daha büyük bir kütüphane üzerinde öğrenmekte olduklarını göstermektedir (Ducard, 2017, s. 1).

James (2018, s. 1), rekabetçi olma adına, hemen hemen her sektörde bir işletmenin internetin ve çevrimiçi sosyal medyanın gücünden faydalanması neredeyse zorunlu hale geldiğini belirtmektedir. Tanıtım ve pazarlama videoları ile anlatılmak istenenin görüntü ile çok kısa sürede anlatılabiliyor olması, video içeriğinin müşterilerin kurum operasyonlarının içini görmelerini sağlaması, kurumsal kişiliği anlamalarına yardımcı olması ve o anda kurum ile birlikteymiş gibi hissetmelerine olanak tanınması kurumlarca çok tercih edilmesinin nedenleri arasında olduğunu ifade etmektedir. James, yazısının devamında videoların, müşterilerle bağlantı kurmanın ve izleyen herkesin ilgisinin yanı sıra meraklarını çekebilmenin en etkili yolu olduğunu da eklemektedir. Bu bakımdan YouTube en popüler video akış hizmeti ve dünyanın en sık kullanılan ikinci arama motoru olarak kurumların genel tanıtım ve pazarlama stratejilerinin güçlü bir parçası olma yolunda hızla ilerlemektedir (The Staff of Entrepreneur Media ve Rich, 2018 s. 14). McLachlan (2022, s. 1), YouTube reklamlarının 2,56 milyar kullanıcıya ulaşma potansiyeli olduğunu, bunu da YouTube’un pazarlama konusundaki dikkat çekici gücüne dayandırmaktadır. Bu avantajlarından dolayı kurumlar, YouTube üzerinde kendi kitlelerini oluşturmaktadır. Böylelikle gelecekte piyasaya sunacakları ürün ya da hizmetler için hedef pazarlarıyla sürekli etkileşimde ve iletişimde kalabilmektedirler (Koçyiğit, 2017, s. 275). Mueller (2014, s. 10), YouTube’un kurumlar için çift taraflı yararlarının olduğunu belirtmektedir. Bu yararları; kurumların hedef kitlelerini etkileyebilmelerine yardımcı olması; hedef kitlenin görüşlerini, tutumlarını, algılarını öğrenmede, hedef kitleye odaklanabilmede ve

onları etkilemede önemli avantajlar sağlaması şeklinde sıralamaktadır. Ayrıca, YouTube'un, videolarını oluşturan, paylaşan, izleyen ve yorumlayan amatör, profesyonel veya yarı-profesyonel kullanıcılar için topluca ifade edebilme, iş birliği, tartışma ve öğrenme ortamı oluşturduğunu belirtmektedir. Böylece, reklamcıların etkileşimli ve viral pazarlama stratejilerini kullanarak ürünlerini tanıtmaya imkânı bulduklarını ifade etmektedir.

Previte (2018, s. 1), işletmelerin çevrimiçi ürün ve hizmetlerini pazarlamada YouTube'u kullanmanın avantajlarını; hedef kitlenin dikkatini çekmek, YouTube'u kullanarak pazarlama trafiğini artırmak, viral pazarlama avantajını kullanmak, çoklu pazarlama için uygunluk, -Google'un Kasım 2006'da YouTube'u satın aldığı (Sorkin ve Peters, 2006, s.1) için- Google arama motoru sıralamalarında üst sıralarda çıkması, içeriklerin diğer sosyal medya platformları ile kolaylıkla uyarlanabilmesi ve son olarak da her tür cihazı destekliyor olması şeklinde sıralamaktadır. YouTube'un bu avantajlarına Google Analytics'i kullanarak, videoların başarılarının ölçülmesi de eklenebilir. Zira kurumlar YouTube hesaplarındaki "Analytics" özelliğini kullanarak derinlemesine analizler yapabilmektedirler. Ayrıca, YouTube'da yayın yapmak, yorum alabilmek, yorum yapabilmek, doğrudan ve basit bir şekilde sosyal ağlara katılabilme mümkün olabilmektedir. Bunların hepsinin düşük maliyetli olması (Koçyiğit, 2017, ss. 99-100) YouTube'un eğitim, eğlence, tanıtım-pazarlama amaçlı kullanılması yönünde genişlemesine neden olmaktadır. Benzer şekilde Peltekoğlu (2010, s. 310), TV reklam filmlerinin yerini %50 düşük maliyetli bilgisayar üretimi olan video filmlerin alacağına, YouTube'un üretim, çoğaltma ve dağıtım gibi maliyetlerinin düşük olmasının bunda çok etkisinin olduğuna dikkat çekmektedir.

3. YouTube'un Kütüphanelerde Kullanımı

Dijital çağda, kütüphane kullanıcılarının ilgi alanları ve alışkanlıkları sürekli olarak değişmektedir. Aşırı uyarılmış bir dünyada yaşayan bireyler yoğun bilgi akışına maruz kalmakta ve insanların boş zamanları için kurumlar rekabet etmektedirler. Bu değişimi en yakından takip eden ve uyum sağlayan bireyler toplumun genç kesimleridir. Üniversite kütüphanelerinin kullanıcılarının çoğunluğu da bu gençlerden oluşmaktadır. YouTube'un bir aylık izlenme oranlarına yaş açısından bakıldığında, her 10 kişiden 8'nin 18-49 yaş arası kişilerden oluştuğu tespit edilmiştir. Bu da genç kesimlere hitap eden akademik kütüphanelerin burada bulunmalarının en güçlü gerekçelerinden biri olduğunu göstermektedir (McLachlan, 2022, s.1). Yi (2016, s. 1), akademik kütüphanelerin artık öğrencilerin, öğretim üyelerinin, personelin ve diğer kullanıcıların bilgi almak için başvurabilecekleri tek seçenek olmaktan çıktığını belirtmektedir. Kullanıcıları çekmek, kullanıcılarda mevcut hizmetler ve kaynaklar hakkında farkındalığı artırmak için kütüphanelerin, hizmetlerini ve kaynaklarını kullanıcılarına mümkün olduğunca etkili bir şekilde tanıtmalarının yollarını bulmaları gerekmektedir. Bu nedenle kütüphanelerin rekabet ortamında seslerini duyurmak ve kullanıcıları ile iletişimde kalabilmek adına yeni yollar denemekte olduklarını ifade etmektedir. Alire, (2007, s. 546) makalesinde

rekabetin günümüzün akademik kütüphaneleri için bir gerçeklik olduğunu ileri sürmektedir. Alire, rekabetin arttığı dünyada kütüphanelerin bilgi hizmeti sunan tek kurumlar olmadıklarını ve bu nedenle akademik kütüphanecilerin; öğrencilerin, öğretim üyelerinin ve personelin gelip yerinde kütüphaneleri kullanmalarını beklemenin doğru olmadığını belirtmektedir. Cheng ve diğerleri (2020, s. 7), bu nedenle modern kütüphanelerin, kullanıcılarının ihtiyaçlarını karşılamak ve kütüphaneler ile kullanıcılar arasındaki etkileşimleri kolaylaştırmak adına tanıtım ve pazarlamaya artan bir önem verdiklerini eklemektedir.

Ivie ve diğerleri (2011, s. 185), pazarlama ve tanıtım çalışmalarının, kütüphanelerin hizmet sundukları topluluğa kim olduklarını, ne yaptıklarını ve ne sunduklarını bilmeleri için yaptıkları her şeyi kapsadığını belirtmektedir. Ivie ve diğerlerine göre, tanıtım ve pazarlamanın amacı, ürünü ya da hizmeti müşterinin zihninde tutmaktır. Kütüphaneler söz konusu olduğunda ise bu amaç, kullanıcıları kütüphaneden haberdar etmek, kütüphanenin fiziksel özellikleri, kaynakları, hizmetleri, programları, etkinlikleri ve kütüphanelerin sunduğu avantajlar hakkında kullanıcıları bilgilendirmektir. Yine, Ivie ve diğerleri, pazarlama ve tanıtım ile kütüphanenin, kullanımını artırmanın, kullanıcıları eğitmenin ve kütüphaneye yönelik olumlu algıyı yükseltmenin veya en azından mevcut olan olumlu algıları korumanın mümkün olduğunu ileri sürmektedir. Mollel'e (2013, s. 14) göre pazarlama odaklı kütüphanelerde tüm süreçler, kullanıcı tercihlerine ve gereksinimlerine ilişkin ipuçlarına bağlı yürütülmektedir. Kütüphane kullanıcıları, bu süreçte önemli bir ortaktır ve kütüphane kullanıcıları çoğu zaman sorunlarını aşmak için görüşlerini iletebilmekte ve çözmek için kütüphane personeli ile çalışabilmektedir.

Taarasti (2010, s. 6) video içeriklerinin kütüphanenin tanıtım ve pazarlanmasında; değişen kullanıcı tiplerine ulaşabilmede, onlarla iletişimde kalabilmede, yeni eğitim-öğretim ortamına uyum sağlayabilmede ve en önemlisi de diğer kurumlarla rekabet edebilmede mükemmel bir yol olduğunu belirtmektedir. Hareketli video içeriklerinin mükemmel bir yol olmasının nedenlerini; hızlı olması, aynı anda göstermesi ve söylemek istediğini anında iletmesi olarak ifade etmektedir. Kütüphaneler, bilgi ve kavramlarını metin, video ve ses içeren video formatlarda sunarak, kısa, profesyonel, bilgilendirici mesajlarını kullanıcılara etkili bir şekilde iletebilmektedir. Videoların kütüphaneciler için yararlarına başka bir bakış açısı getiren Blauer (1995, s. 20), birçok gruba defalarca verilen temel bir kütüphane tanıtım sunumunun video formatında hazırlanmasını önermektedir. Böylece, bu videolarla kütüphanecileri tekrarlanan işlerden uzaklaştırmakta, zaman ve emekten tasarruf sağlayacağını belirtmektedir. Aynı konuya değinen Hogarth ve Luke (2010, s. 15), video eğitimlerinin, kütüphanecilere yalnızca verimli bir şekilde öğretme fırsatı sunmakla kalmadığını, aynı zamanda öğrencilerin öğrenmeye bağımsız olarak yaklaşımlarını sağladığını eklemektedir. Zira Lippincott (2005, s.1), sanal öğrencilerin, asenkron video öğretiminin rahatlığına ve kendi kendine keşfetmeyi teşvik eden çoklu ortamlara alışkın olduğunu ifade etmektedir. Ayrıca video ilgi çekici ve teşvik edici olduğunda öğrenciler daha mutlu ve daha ilgili olmakta, bu durumun da onların kütüphane ve

araştırma süreci hakkındaki genel algılarını iyileştireceği belirtilmektedir. Sachs ve diğerleri (2013, s. 340) videoların, potansiyel olarak öğrencilerin kütüphane kaynakları arama veya kütüphanecilerden yardım talep etme konusunda daha fazla istekli olmasına yol açabileceğine dikkat çekmektedir. Henry ve diğerlerine (2012, s. 396) göre kütüphaneyi daha ulaşılabilir kılmak için üretilen bu videolarla, kullanıcının kütüphaneyi korkulan bir yer olarak değil, bilgi edinilen bir yer olarak görmesi sağlanabilmektedir. YouTube'un üniversite kütüphanelerinde en çok kullanıldığı alanlar aşağıdaki gibidir:

- Tanıtımı ve pazarlama amaçlı kullanımı: Little (2011, s. 70), akademik kütüphanelerde en popüler ve bariz video türlerinden birinin tanıtım veya pazarlama videosu olduğunu belirtmektedir. Özellikle yeni gelen öğrencilere veya öğretim üyelerine yararlı olabilecek hizmetleri, kaynakları, kütüphane olanaklarını göstermekte ve kütüphanenin reklamını yapmanın en iyi yolu olduğunu ifade etmektedir. Howard ve diğerleri (2018, s. 14), yaptıkları araştırmada YouTube'un kütüphanelerde kullanım alanları olarak; araştırma tekniklerine veya ipuçlarına, kütüphane kaynaklarına, hizmetlere ve kütüphaneye özgü bilgilere odaklandığını tespit ettiklerini bildirmektedirler.

- Eğitim amaçlı kullanımı: McLachlan (2022, s. 1) internet kullanıcılarının üçte birinin haftada bir eğitim veya nasıl yapılır videosu izlemekte olduğunu belirtmektedir. Özellikle nasıl yapılır videoları ve eğitim videolarının çok popüler olduğunu, Z kuşağındaki kadın internet kullanıcılarının %53,5'i ve erkek Z kuşağı internet kullanıcılarının %52,2'si her hafta bu türden bir video izlemekte olduğuna dikkat çekmektedir. Kütüphaneler de belirli hizmetler veya kaynaklar hakkında bilgi vermek amacıyla nasıl yapılır eğitim videolarını yaygın olarak üretmektedir. Gerektiğinde kütüphanelerin nasıl yapılır eğitim videolarının akademik personel tarafından ders içeriklerine eklenmesi her iki taraf için de eğitimde avantaj sağlayabilmektedir.

- Farkındalık yaratmak: YouTube videolarının, tanıtımın ötesine geçerek farkındalık yaratmak amacıyla kullanılmasıdır. Özellikle özel dijital koleksiyonlara sahip kütüphaneler, büyük emek ve kaynak harcayarak oluşturdukları önemli koleksiyonlarla ilgili bilgileri YouTube video filmlerini kullanarak özel araştırmacılara ulaştırmakta ve bu koleksiyonlara karşı farkındalık yaratabilmektedir (Little, 2011, s. 71). Nitekim Cıngı (2015, s. 153) video reklamlarının, marka farkındalığı sağlamasında televizyon reklamlarından daha etkili olduğunu belirtmektedir.

Öğrencilerin ve artan sayıda öğretim üyesinin YouTube'u tercih ettikleri, YouTube'u benimsediği göz önüne alındığında, kütüphaneler, tanıtım ya da eğitim amaçlı oluşturdukları video içeriklerini YouTube'a yüklemeyi, böylece çevrimiçi alanda varlıklarına yeni yönler eklemeyi, videoları için ek erişim noktaları oluşturmayı, içeriklerini kullanıcılarının çok iyi tanıdığı bu popüler sanal ortamda kullanıcılarına iletmeyi istemektedirler. Çevrimiçi video kullanımı ve tüketiminin değişen ortamı göz önüne alındığında, kütüphanelerin yeni ortaya çıkan dağıtım kanalları ve kalıplarını yakından takip etmeleri (Little, 2011, s. 71) ve proaktif davranarak uyum sağlamaları önerilmektedir.

4. YouTube’u Kütüphanede Etkin Kılmak

Kütüphaneler, YouTube ile yaratıcılık yeteneklerini kullanarak çok büyük fırsatlar yakalayabilmektedir. YouTube, kütüphaneler için; hedef kitlesini (veya potansiyel kullanıcıları) harekete geçirmek, eğlendirmek, bilgilendirmek veya eğitmek için en uygun maliyetli yollardan biridir. Ancak bu çevrimiçi tabanlı pazarlama ve tanıtım aracını en yüksek potansiyelde kullanmak için aşağıdakilerin önceden belirlenmesi gerekmektedir;

- YouTube’da yapılacakların ve nasıl yapılabileceğinin belirlenmesi,
- Kütüphanenin YouTube hedefleri, hedef kitlesinin kimler olduğunun ve hedef kitlenin ihtiyaçlarının ya da isteklerinin neler olduğunun tespit edilmesi,
- Kütüphanenin videolarla iletmek istediği temel mesaj ya da mesajların belirlenmesi,
- Kütüphane videosunun içeriğinin belirlenmesi, erişilebilirlik ve teknik özellik (dil, tasarım, alt yazı, boyut, seslendirme, müzik, ünlü kullanımı vb.) alanlarına karar verilmesi,
- Hazırlanan YouTube videolarının diğer çevrimiçi pazarlama ve tanıtım çabaları ile bütünsel bir pazarlama anlayışı içinde kullanılmasının planlanması,
- YouTube için gerekli alt yapının (personel, donanım, zaman, bütçe) oluşturulması.

YouTube üzerinde ne tür videolar yayımlayacaklarına kütüphaneler kullanıcı ihtiyaçları doğrultusunda karar vermektedirler. Ancak kullanıcıların kütüphane veri tabanlarına nasıl göz atabilecekleri veya profesyonel bir arama işlemi nasıl yapabilecekleri gibi kütüphane talimatlarını içeren videolar her zaman ihtiyaç bulunmaktadır. Kütüphane, hedef kitlesinin kimler olacağını belirleyerek, o kitlenin ihtiyaçlarına ve isteklerine özel olarak hitap edecek şekilde tasarlanmış video içeriklerini geliştirebilir. Yacobucci ve Maher (2019, ss. 41-42) sosyal medya kanallarını başarılı bir şekilde yöneten kütüphanecilerin hedef kitleleri hakkında sağlam bir anlayışa sahip olabileceklerini ve onlar için benzersiz içerikler hazırlayabileceklerini belirtmektedir. Yacobucci ve Maher, bu düzeyde belirli içerik oluşturmanın en basit yolunun, hedef kitlelerin benzersiz itici güçlerini belirlemeye yönelik bir dizi kullanıcı kişiliklerinin neler olduğunu belirlemekle başlanabileceğini belirtmektedir. Yacobucci ve Maher, Tablo 1’de üniversite kütüphaneleri için kullanıcı kişiliklerini, amaçlarını ve karşılaşılan zorlukları göstermektedirler.

Tablo 1: *Kullanıcı kişiliğine genel bakış*

Kişi	Araştırmacı	Öğretim Üyesi	Öğrenci
Amaç ve Hedefler	Verileri iletmek için yaratıcı yaklaşımlar aramakta	Dönem boyunca çevrimiçi bir ortamda ilgili derslere erişim sağlama ihtiyacı	Kütüphaneye abone olunan ders kitaplarına kampüs dışından erişebilme isteği

Zorluklar	Veri görselleştirme araçları konusunda biraz deneyimi var, ancak veriler için daha gelişmiş yazılımları kullanmayı keşfetmek istemekte, veri görselleştirme ihtiyacı	Ders materyali ihtiyaçlarını kütüphaneye iletmek için akıcı bir yaklaşım aramakta	Kütüphane kataloğundaki ders kitaplarını nerede bulacağını bilmiyor, öğrenmek istiyor.
------------------	--	---	--

Kaynak: Yacobucci ve Maher, 2019, ss. 41-42.

The Staff of Entrepreneur Media ve Rich, (2018, ss.15-16) belirli bir hedefi veya bir dizi hedefi göz önünde bulundurarak videolar aracılığıyla hedef kitleye tutarlı bir şekilde iletilmek istenen bir mesajın hazırlanmasının oldukça önemli olduğunu belirtmektedir. Ayrıca iletilecek mesajın, mevcut tanıtım, pazarlama veya reklam mesajlarıyla tutarlı olması, hedef kitle için özenle hazırlanması, kısa, akılda kalıcı, kolay anlaşılır, özgün ve kendi içinde tutarlı olması gerektiği ifade edilmektedir. Kütüphaneler, YouTube'a uygun içerikler oluşturarak, hatta hedef kitlelerine özel YouTube kanalları üzerinden kullanıcılarının ilgi alanları ve ihtiyaçları doğrultusunda özelleştirilmiş içerikleri sunabilirler. Moorefield-Lang (2019, ss. 18-19), videoların nasıl olması gerektiğine değindiği makalesinde, özellikle eğitici bir video hazırlanmak isteniyorsa, olabildiğince kısa olmasının kullanıcıların sıkılmadan izlemesini sağlayacağını belirtmektedir. Ek olarak, kısa videoların görüntülenmesinin (gerek teknik alt yapı gerekse içinde bulunulan ortam açısından) ve özümsemesinin kolay olacağını ve bunun da beğenme sayısını ve diğer videoların izlenmesini artıracaklarını iletmektedir. Moorefield-Lang yazısının devamında erişilebilirlik açısından videoların altyazılı olmasının veya çeviri yazıların sağlanmasının bir avantaj sağlayacağını eklemektedir. Moorefield-Lang, erişilebilirlik için videoda kullanılan anlatım dilinin önemine de dikkat çekmektedir. Örneğin; video bir eğitim ve bilgi verme amaçlı hazırlanan bir video ise ekranda ne olduğunun açıklanması, bağlantıların hecelenmesi ve kullanıcıların talimat boyunca yönlendirilmesi gerektiğini belirtmektedir. Moorefield-Lang, YouTube videolarında görünen yazı tiplerinin, renklerin, özel ifadelerin, müzik, ses efektlerinin, kullanılan logoların, sloganların ve kullanılan diğer öğelerin kütüphane web sitesi ve diğer sosyal medya mecraları ile tutarlı olmasının gerektiğine de dikkat çekmektedir. Ayrıca videonun ilgi çekici olması için, kullanılan tüm tasarım öğelerinin görsel olarak ve anlatım aracılığıyla neler olduğunu kullanıcıların anladıklarından emin olunmasını tavsiye etmektedir. Moorefield-Lang, erişilebilirlikle ilgili dosya türlerine dikkat çekerek, YouTube için HTML 5'in video görüntüleme ve oynatma için en uygun format olduğunu belirtmektedir. The Staff of Entrepreneur Media ve Rich, (2018 s. 14) farklı cihazlar kullanılarak (dizüstü bilgisayar, tablet veya telefon) videoları görüntüleyebilmenin büyük bir esneklik sağladığını, bunun hedef kitle için oldukça faydalı (günde 1 milyardan fazla video görüntüleme internete bağlı bir akıllı telefon veya tablet kullanılarak gerçekleştirilmektedir.) olduğunu belirtmektedir. Yalnızca bu son istatistiğe dayanarak, üretilen videoların daha küçük boyutlu mobil cihazlara hitap etmesi gerektiği anlamına gelmektedir. Örneğin, videolarda metne dayalı başlıklar ve alt

yazılar kullanılıyorsa, metin için boyut, renk ve yazı tipi seçiminin akıllı telefon boyutundaki bir ekranda görüntülediğinde bile kolayca okunabilir olduğundan emin olmak gerektiği belirtilmektedir. Ayrıca seslendirme, müzik, çekim, montajlama ve ünlü kullanımı konularının videonun tasarımı aşamasında belirlenmesi önerilmektedir.

Yukarıdakiler ek olarak Tafesse (2020, ss. 1703-1704) YouTube videolarının başlıklarında, tanımlama ve etiketleme alanlarında optimizasyonun yapılmasını önermektedir. Bunlar;

1. Video başlıklarını olabildiğince kısa tutması. Böylece videoyu görüntüleyenlerin video hakkında kısa sürede bilgi alabilmeleri sağlanmış olunmaktadır.

2. Video başlıklarının olabildiğince bilgilendirici olması,

3. Yeterli bilgi, bağlam sağlayan ve ilgili anahtar kelimeleri içeren ayrıntılı video açıklamalarının oluşturulması,

4. Video etiketlerinin ölçülü kullanılması. Özellikle, YouTube videolarına on yedi adede kadar video etiketi uygulamak, daha fazla video görüntülemesiyle ilişkilendirilmektedir.

Videolar hazırlandıktan sonra iş bitmemektedir. Hazırlanan videoların da tanıtımın ve kullanımlarının sağlanması adına çalışmaların yapılması gerekmektedir. Örneğin; video kullanımlarını artırmak için kütüphaneler, bütünsel pazarlama anlayışı içinde kendi web sitelerinden, blog sayfalarından, diğer sosyal medya hesaplarından ya da üniversitenin öğrenme platformu üzerinden YouTube videolarına yönlendirme yapabilirler. Böylece, kütüphane videolarının YouTube’da çok popüler hale gelmesi sağlanabilir, kütüphaneye veya kütüphane web sitesine daha fazla kullanıcı çekebilmek mümkün olabilir. YouTube videolarının tanıtımı adına çok yakın çalışılan kardeş kütüphanelerle veya kuruluşlarla ortaklık kurmakta yararlı olabilmektedir. Ancak, en çok kullanılan yöntemlerden biri kullanıcıların kütüphane videolarını kullanmaya teşvik etme çalışmalarıdır. Zira teşvikler (maddi ya da diğer türlü teşvikler) bireylerin katılımlarında etkili olabilmektedir. Teşviklerden azami derecede yararlanmak için, kullanıcılara teşviklerden bireysel veya toplu olarak ne kazanacakları hakkında bilgilerin verilmesi gerekmektedir. Hatta kullanıcı katılımının sağlanması ve etkileşiminin teşvik edilmesi adına kütüphane videosuna yanıt olarak kullanıcıların oluşturdukları videolar kütüphane YouTube kanalında yayınlanabilir.

Diğer taraftan kütüphaneler için YouTube’da varlıklarını sürdürmenin ve başarılı olabilmelerinin birtakım zorlukları bulunmaktadır. McCallum’a (2015, s. 3) göre kütüphaneler için aşılması gereken bu zorluklar; aktif bir sosyal medya varlığını sürdürmek için gereken zamanın ayrılması, hizmet sorularına anında yanıt verme baskısı, sosyal medyayı etkili bir şekilde kullanmak için kütüphane personeli arasındaki becerilerin değişkenliği, profesyonel ve kişiler arasında doğru tonu yakalayabilmek, tekrarı engellemek, güncelliğini sağlamak,

teelif hakları ve diğer faaliyetlerin koordine edilmesidir. Bu zorluklardan en önemlisinin maddi zorluklar olacağını belirten McCallum, kütüphanelerin, video çekimlerinde, gizli üretim maliyetlerinin farkında olması ve olası her maliyet senaryosunu hesaba katmaya çalışması gerektiğine dikkat çekmektedir. Ayrıca, video çekimi ile tüm harcamaların bitmeyeceğini belirterek, post prodüksiyon, depolama, değerlendirme ve tanıtım giderlerinin de dikkate alınması gerektiğini belirtmektedir. Tüm bu zorluklarına rağmen, YouTube, kütüphane hizmetlerinin geliştirilmesine, sağlanmasına ve kullanıcının ihtiyaçlarının karşılanmasına kadar çok farklı amaçla kütüphaneler için oldukça faydalı bir araçtır (Webb, 2007, s. 355).

Araştırmanın Yöntemi

Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini Yükseköğretim Kurumu (YÖK)'ün web sitesinde alınan 207 üniversite ve yüksekokul oluşturmaktadır (“Üniversitelerimiz”, 2022, s. 1). İlk analizler sonucunda anket evreninde bulunan 207 üniversite ve yüksekokuldan sadece 120 üniversite kütüphanesinin YouTube üzerinde videolarının bulunduğu tespit edilmiştir. Bu kapsamda araştırmanın örnekleme olarak 120 üniversite kütüphanesi (79'u devlet, 41'i vakıf üniversitesi) kabul edilmiştir. Ardından 1 – 30 Nisan 2022 tarihleri arasında Türkiye'deki 120 üniversite kütüphanesine ait 936 YouTube videoları analiz kapsamında incelenmiştir.

Veri Toplama Yöntemi ve Sınırlılıklar

Bu çalışmada veri toplama tekniği olarak, YouTube üzerindeki üniversite ve yüksekokul kütüphanelerinin video içeriklerinin tespit edilerek video listesi Microsoft Excel'de oluşturulmuştur. Ardında, tanıtım ve pazarlama bakış açısına göre videoların içeriklerine ait detaylı veriler tabloya eklenmiştir. Son aşamada ise kütüphane türü, kanal sahiplik durumu, tanıtım ve pazarlama amaçlarına video kategorileri, yayınlanma tarihleri, seslendirme, müzik/ cıngıl içermeleri, oyuncular ve görüntülenme sayılarına göre analiz tabloları ve grafikler Microsoft Excel kullanılarak oluşturulmuştur. Ayrıca üniversite veya kütüphane adlarının kısaltmalarına göre YouTube ve Google taramaları yapılarak veri kaybının engellenmesi amaçlanmıştır.

Araştırma kapsamında, öncelikle 936 video ayrı ayrı incelenerek ve Colburn ve Haines'in (2012, s. 9) makalelerinde kullandıkları sınıflandırma dikkate alınarak amaçlarına göre tanıtım ve pazarlama videoları aşağıdaki gruplara ayrılmıştır.

1. Genel kütüphane tanıtımı: Kütüphane binası ve olanaklarının anlatıldığı videolardır.
2. Oryantasyon: Oryantasyon veya kütüphane tur videolarıdır (kullanıcıları kütüphanenin belirli olanaklarına, koleksiyonlarına ve hizmetlerine yönlendirmek).

3. Eğitim: Kütüphane kullanımına yönelik dersler ve öğretici videolardır (veri tabanı taraması vb.).

4. Hizmet ve koleksiyon tanıtımı: Hizmet veya koleksiyon tanıtım videolarıdır.

5. Etkinlik: Çeşitli etkinlik videoları (sergi, açılış, konferans etkinlikleri vb.).

6. Haber: Haber içerikli videolardır (kütüphaneden haberler, yeni yayın duyuruları vb.).

7. Eğlence: Kütüphane kullanımı, kurallar gibi konulara dikkat çekmek için sıklıkla senaryo bazlı oluşturulan hiciv içerebilen videolar veya tebrik kartları bu kapsamda ele alınmıştır.

Ardından, 936 videoda kütüphane adının geçmesi (kütüphane markası), kütüphane logosunun bulunması (üniversitenin logosunun bulunması da dikkate alınmıştır), görüntülenme sayıları, oyuncuları, müzik/ cıngıl, seslendirme, kullanılan teknikler ve özgün senaryo kullanma durumları ele alınmıştır. Böylece, bu özelliklerine göre videolar tanıtım ve pazarlama bakış açısıyla irdelenmek istenmiştir.

Bulgular

Demografik veriler

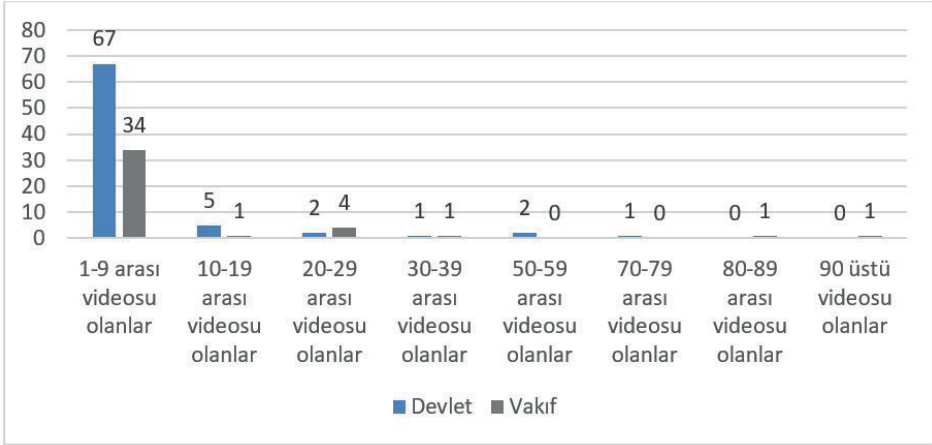
120 üniversite kütüphanesine ait 936 videonun üniversite kütüphanesi türüne ve kanal durumlarına göre dağılımları Tablo' 1de gösterilmektedir.

Tablo 1: *YouTube kullanan üniversite kütüphaneleri, kanal ve video sayılarının üniversite türüne göre dağılımı*

	Toplam	Devlet	Vakıf	Devlet Video Sayısı	Vakıf Video Sayısı
Kütüphane sayısı/ Video Sayısı	120	79	41	499	437
Kendi kanalını kullanan kütüphaneler	38	22	16	362	382
Üniversitenin kanalını kullanan kütüphaneler	77	54	23	126	53
Her iki kanalı kullanan kütüphaneler	5	3	2	11	2

Tablo 1'de iki üniversite kütüphanesinin kendi kanalı olmasına rağmen, video tespit edilemediği için gösterilmemişlerdir. %32'nin (n=38) kendi YouTube kanalını kullandığı, %64'ünün (n=77) üniversitenin kanalını kullandığı ve %4 (n=5) her iki kanalı da kullandığı tespit edilmiştir. Pain'e (2017, s. 12) göre kütüphaneye ait YouTube kanalını kullanmak, kütüphaneye özgü bir kullanıcı tabanı oluşturulabilmesi için önemli kabul edilmektedir. Ayrıca, kütüphane kendi YouTube kanalı abonelerine ait verileri tanıtım veya pazarlama amaçlı ya

da analiz amaçlı kullanabilmektedir. Bunlara ilave olarak, kanal profil sayfasında kütüphane hakkında bilgilerin yer alması ve kütüphane markasının görünmesi kullanıcıda kütüphaneye karşı güven duygusunu geliştirecek ve pozitif algı yaratacaktır.

Şekil 1: Üniversite kütüphanelerinin YouTube video sayıları

40-49 ve 60-69 aralıklarında videosu olan kütüphane bulunmadığı için Şekil 1’de yer verilmemiştir. Şekil 1’e göre 1-9 arasında videoya sahip olan üniversite kütüphanelerinin oranı %84 (n=101) olarak çıkmıştır. 90 ve üstü video içeriğine sahip bir vakıf üniversitesi kütüphanesi tespit edilmiştir. Bu verilere dayanarak video sayılarına göre üniversite kütüphanelerinin kötü bir durumda olmadıkları ancak videosu az olan kütüphanelerin video içeriklerini artırmalarının yararlı olacağı düşünülmektedir.

Yıllara göre video dağılımı incelendiğinde Tablo 2’deki gibi bir sonuç elde edilmiştir.

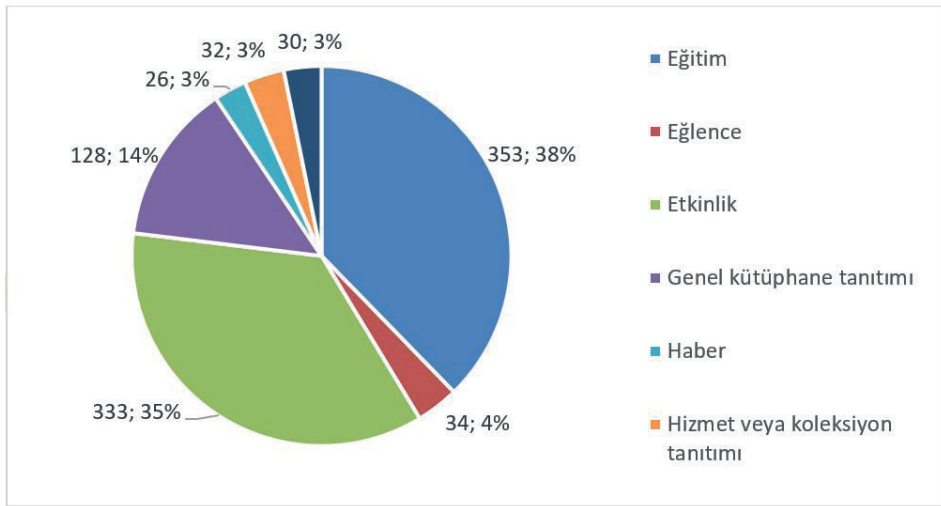
Tablo 2: Yayın tarihlerine göre video sayıları

Yayın tarihleri	Film sayısı
2009	1
2010	0
2011	12
2012	43
2013	53
2014	33
2015	38
2016	35
2017	93
2018	73

2019	74
2020	206
2021	199
2022 (ilk 3 ay)	76

Kütüphaneler tarafından YouTube kanallarında yapılan güncellemeler nedeniyle 2009 yılı öncesi filmler tespit edilememiştir. Buna göre en eski video 13 yaşında (%1) olarak ortaya çıkmıştır. Son üç yıl esas alındığında videoların %51,4'ünün en fazla iki yaşında olduğu tespit edilmiştir. Buna göre üniversite kütüphanelerinin YouTube videolarının oldukça güncel olduğu ifade edilebilir. %51,4 oranı, incelenen 936 videonun güncelliği için makul seviye olarak kabul edilebilir.

Yukarıda veri toplama yöntemi bölümünde açıklanan kategorilere göre üniversite kütüphanelerinin YouTube videolarının dağılımı Şekil 2'de gösterilmektedir.

Şekil 2: Hazırlanma amaçlarına göre tanıtım ve pazarlama YouTube videoları

Kütüphane tanıtım videoları

Bazı videoların birden fazla alt kategori alanına girmesi söz konusudur. Bu nedenle bu videolar ağırlıklı kategori alanına dâhil edilmiştir. İncelenen 936 üniversite kütüphanesi videosunun %14 (n=128) genel kütüphane tanıtımı içerikli olduğu gözlemlenmiştir. Tanıtım videoları ile büyük paralar ödenerek reklamın yaptığı şeyi, daha az maliyetle, hatta sıfır maliyetle ve güvenilir biçimde yapmak mümkündür. İncelenen tanıtım videolarında, kütüphanelerin ağırlıklı olarak kendilerini, hizmetlerini ve uygulamalarını tanıtmakta oldukları tespit edilmiştir. Martin, N. ve Martin, R. (2015, s. 45) videoların, kütüphane binası tanıtımları, fiziksel hizmetlerle ilgili

tanıtımlar ve canlı eğitimler için oldukça ideal araçlar olduğunu belirtmektedir. Kütüphaneler, kullanıcıların gözündeki görüntüsünü iyileştirmek ve kütüphane algısını oluşturmak adına farklı yollar izlemektedir. Örneğin; kullanıcılarına sahip oldukları kurumsal imajını, kurum kimliğini, kurum kültürünü ve diğer ayırt edici özelliklerini oraya koymak için (bina, teknolojik imkânlar, koleksiyon, personel vb.) kurum içi aktiviteler düzenlemekte, web siteleri ya da YouTube gibi sosyal medya mecraları kullanmaktadırlar. Böylece, kütüphane olarak genel tanıtımını yapmakta, diğerlerinden farklılıklarını göstermekte, kullanıcıları ile iletişime geçebilmekte ve kullanıcıları ile aralarında bir güven bağı oluşturabilmektedir. Kütüphanelerce oluşturulan genel kütüphane tanıtım videolarının çok farklı kullanım alanları olabilmektedir. Bunlar;

1. Kütüphane kullanıcıları ile yapılan toplantılarda kullanılabilir. Bu videolar yardımı ile kullanıcıların kütüphaneyi farklı perspektiflerden görmeleri sağlanabilir.
2. Üniversitenin katıldığı eğitim ya da tanıtım fuarlarında kullanılabilir.
3. Üniversite kayıt günlerinde kullanılabilir.
4. Kütüphane web sitesine eklenerek, kütüphaneyi tanımak isteyenlerin oradan erişmeleri sağlanabilir.
5. Farklı sosyal medya ortamlarında eklenerek, tanıtımın amaçlı kullanılabilir.
6. Üniversiteye ya da kütüphaneye katılan yeni personelin eğitimlerinde kullanılabilir.
7. Okul ziyaretlerinde veya okullarda yapılacak tanıtım etkinliklerinde kullanılabilir

Kütüphane oryantasyon videoları

İncelenen kütüphane videolarının %3'ünü (n=30) kütüphane oryantasyon videoları oluşturmaktadır. Blackburn'e (2010, s. 25) göre birinci sınıf oryantasyon programı sınıfıyla kütüphaneyi ziyaret eden öğrencilerin kütüphaneyi kullanma konusundaki çekincelerini hafifletmeye yardımcı olmaktadır. Dennis (2007, s. 92) başarılı oryantasyon programlarının, öğrenciyi üniversitede tutma oranlarını doğrudan etkilediğini, öğrencilerin okula devam etmelerini sağlamak adına ve okulu bırakmamalarında olumlu etkisinin olduğunu belirtmektedir. Blackburn (2010, ss. 26-27), oryantasyon programlarının, öğrencileri üniversite hayatlarına doğru bir şekilde başlatmak adına kütüphane ortamı ve kaynakları hakkında bilgilerin verilmesinde hayati önem taşıdığı ifade etmektedir. Ayrıca öğrencilerin, birinci yıl aldıkları genel tanıtım oryantasyon programları ile ve sonrasında ise üniversitedeki eğitim hayatları ilerledikçe yenilenen ve birçok akademik becerinin geliştirilmesine yönelik hazırlanmış dengeli bir programla üniversite hayatı boyunca desteklenmesi gerektiğini eklemektedir. Öğrencilerin adını hatırlamasalar bile en azından bir yüzü kütüphaneye eşleştirebilmeleri için kütüphanenin okula giriş etkinliklerinde, açık davetlerde ve oryantasyonlarda bir stant veya masanın olmasının

faydalı olduğunu belirtmektedir. Dennis (2007, s. 92) ise oryantasyon programlarının, öğrenciler ve kütüphaneciler arasında kaliteli bir etkileşimin gerçekleşmesinde katkısı olduğuna dikkat çekmektedir.

Eğitim videoları

Araştırma sonucunda eğitim içerikli YouTube videolarının oranı %38 (n= 353) olarak tespit edilmiştir. Saunders (2012, s. 226), kütüphane eğitimlerinin genel olarak gerek öğrenci gerekse öğretim üyesinin ve diğer araştırmacıların verimliliğini, eğitim-araştırma faaliyetlerinin getirisini artırmaya odaklanarak, kullanıcılar için yararlı görülen kütüphane kaynaklarını veya belirli araştırma araçlarını anlatmak için hazırlandıklarını belirtmektedir. Saunders, kütüphanelerce sunulan bilgi okuryazarlığı eğitimlerinin, bir öğrencinin eğitim programı içinde ve sonrasında iş ve özel yaşamlarında başarılı olması adına bilgiyi bulma, erişme, değerlendirme, etkili ve etik yollarla kullanma becerisinin çok önemli olduğu politika yapıcılar ve üniversite yetkililerince kabul edildiğini de eklemektedir. Hogarth ve Luke'a (2010, s. 5) göre görsel ve işitsel öğeleri içermesi, kontrollü içeriklere sahip olması, öğrenciye istedikleri zaman aralığında ve istedikleri hızda öğrenme imkânı sunması video ile eğitim-öğretimin en temel faydalarıdır. Ayrıca videonun öğrencilere kendi başlarına yapamayacakları şeyleri göstermede değerli bir rolü de bulunmaktadır. Böylece kütüphane eğitim videoları ile öğrenciler, harmanlanmış bir öğrenme ortamı bağlamında kütüphane ile etkileşime girmektedir. Kowalczyk ve Fryer (2013, s. 64), bu nedenlerden dolayı günümüzde birçok eğitim kurumu ve kütüphanelerin çeşitli öğrenme stillerine uygun farklı medya ortamları aracılığıyla öğrenme fırsatı vermesinin önemli olduğunu belirtmekte ve bu yüzden videoları kullanmayı tercih ettiklerini belirtmektedir. Hart ve Proulx (2005, s. 19), doğal bir ortamda canlı izleyici önünde eğitim videosu çekmenin spontane güçlü etkileşimler için fırsatlar sağladığını ve kütüphanelerin çok para harcamalarına gerek olmayan videoları eğitim amaçlı kullanma yaklaşımını rahatlıkla benimseyebileceklerini belirtmektedir.

Saunders ve Wong (2020, s. 8) büyük emeklerle hazırlanan kütüphane eğitim videolarından hedef kitlenin haberdar olmamasının veya bu hizmetlerin kendisi ile ilgili olduğuna inanmamasının büyük bir sorun olduğuna dikkat çekmektedir. Saunders ve Wong'a göre akademik kütüphaneciler, kütüphane eğitimlerinde genelde öğretim üyelerinden gelen davetlere güvenmekte olduklarını ve bazı durumlarda öğretim üyesi kütüphane eğitimlerin değerini görmez ise kütüphane eğitimi talep etmelerinin pek olası olmadığını belirtmektedir. Bu nedenle, kütüphanecilerin işlerinin bir başka parçası olarak eğitim programları ve hizmetleri hakkında farkındalığı artırmak için kullanıcılara ulaşmaları, kullanıcılarına farklı programların kendi ihtiyaçları ve ilgileriyle nasıl doğrudan ilişkili olduğunu kolayca görebilmelerini sağlamaları için hedef bazlı pazarlamayı kullanmaları gerektiğine dikkat çekmektedir. Bu da, kullanıcı hedef kitlesine en iyi şekilde ulaşmak için hangi satış noktalarının kullanılacağını bilmeyi ve kütüphanenin mesajlarını her bir hedef kitleye göre uyarlamayı gerektirmektedir.

Kütüphane eğitimlerini veren kütüphanecilerin yeterlilikleri üzerine çalışan Julien ve diğerleri (2011, s. 109), eğitim programlarını veren kütüphane profesyonellerinin öğretim deneyimlerindeki zorlukları başarılı bir şekilde karşılamaları adına, kütüphanecilerin öğretim deneyimlerinde rol oynayan dış ve iç etkilerin de ele alınması gerektiğini belirtmektedir. Örneğin, etkili bir öğretim için gerekli olan temel pedagojik ve öğrenme teorileri anlayışı, öğretim tasarımı ve değerlendirme anlayışı, güçlü iletişim, sunum becerisi ve teknolojiyi etkili kullanmadan oluşan temel konuların kütüphaneci eğitimcilerinin bilmeleri gereken konular olarak karşımıza çıktığını ifade etmektedir. Mestre (2010, s. 827), yaptığı anketlerde kütüphanecilerin, öğrenme nesnelерinin öğrencilerin öğrenmesi üzerindeki etkisi hakkında çok az bilgiye sahip olduğunu tespit etmiştir. Bu amaçla, kütüphanecilere eğitim teknolojilerini kullanma (donanım, yazılım, ders yönetim sistemleri vb.), öğrenme nesnelерinin tasarımı, geliştirilmesi ve uygulanması ile ilgili sağlam bir altyapı sağlaması adına mesleki gelişim fırsatlarının sunulması gerektiğini belirtmektedir. Kütüphaneci eğitimcilerinin bu konudaki yetersizliğini Majekodunmi ve Murnagha (2012, s.1-2) “akademik kütüphaneleri, tanıtım ve bilgilendirici medya oluşturmak için genellikle videonun gücünden yararlanırken, çok azı ekran kaydı yerine kendi öğretme ve öğrenme araçlarını oluşturmuştur” şeklinde ifade etmektedir.

Hizmet ve koleksiyon tanıtım videoları

Araştırma sonucunda hizmet ve koleksiyon tanıtımlarına yönelik YouTube videoların %3 (n=32) oranında hazırlandığı ortaya çıkmıştır. Hizmetler, kütüphanelerin dış rakiplerle rekabet edebilmek için artık tanıtım zorunda oldukları soyut ürünler olarak kabul edilmektedir. Shostack (1977, s. 73) “bir hizmetin bir rafta depolanamayacağını, dokunulamayacağını, tadına bakılamayacağını veya boyutlarının denenemeyeceğini” vurgulamaktadır. Bu nedenle Mortimer ve Mathews (2014, s. 5-6) hizmetlerin pazarlanması için birkaç önemli nokta bulunduğunu belirtmektedir. Bunlardan ilki sunulan hizmetlerin, kütüphane personelinin performansları ile doğrudan ilgili olduğu için, hizmet kalitesinin ve hizmet sunum performansının artırılması adına personelin motivasyonunun sağlanmasıdır. İkincisi, bir kişisel tavsiye ile yani ağızdan ağıza iletişim (ya da pazarlama) ile hizmetin kullanıcıların gözünde soyutluğunun artırılmasıdır. Üçüncü önemli nokta, hizmetle ilgili somut ipuçlarının sağlanmasıdır (hizmet kalitesinin gösterilmesi, istatistiki verilerin paylaşılması). Dördüncüsü, hizmetin kullanıcılar tarafından anlaşılabilirliğinin sağlanmasıdır. Yani bu hizmet ile kütüphane ne sunmaktadır, bunun net olarak kullanıcılara anlatılmasıdır. Beşincisi, hizmet tanıtımının devamlılığıdır. Tanıtımın devamlılığı, tutarlı bir imaj yaratılması yoluyla hizmetin benzerlerinden farklılaşmasına katkıda bulunabilmektedir. Sonuncusu yani altıncısı ise hizmet tanıtımlarının, hizmetin karşılanmasının gerçekçi bir şekilde tasvirini yapmak ve kullanıcıları etkilemek için kullanılabilmesidir. Kısaca belirtmek gerekirse, bir kütüphanenin, sunduğu hizmet ya da hizmetleri hem içerik hem de kalite olarak diğerlerinden farklılaştırılması, hizmete bir kimlik kazandırması, hizmet tanıtımını bu noktalara yoğunlaştırarak sunması, hizmetin görünürlüğünü ve kullanıcıları tarafından kullanımını artırıcı etki yapacaktır.

Patil ve Pradhan (2014, s. 250) göre kütüphane koleksiyon tanıtım videolarının, kütüphanecilere koleksiyonları tanıtmaya fırsatı sağlarken, bilgi patlaması nedeniyle eğitim-öğretim ve araştırma amaçları için bilimselliği doğrulanmıştır ve kesin bilgilere her zamankinden daha fazla ihtiyaç duymakta olan kütüphane kullanıcılarına yol göstermektedir. Kütüphane kullanıcıları, bu kaynakların kütüphanelerde mevcut olduğuna ve nasıl kullanacaklarına dair bilgilerin kütüphaneciler tarafından sağlandığının farkında olmayabileceklerini belirtmektedir. Patil ve Pradhan, bu nedenle kütüphanelerin, koleksiyonlarındaki kaynakların tanıtımı için çalışmalar yapması, kaynakların kullanımının artırılması adına oldukça gerekli olduğunu eklemektedir. Goodfellow ve diğerleri (2013, s. 6), tek başına bir araca, bir koleksiyona ya da hizmete özel videolar yerine konseptte özel videolar oluşturmak, yaşam boyu öğrenmeyi, bilgi okuryazarlığı becerilerine olan güveni ve öğrencilerde merak ruhunu daha fazla teşvik edebileceğini belirtmektedir. Ayrıca bu tür videoların, çeşitli disiplinlerden öğrenenler için daha sürdürülebilir ve faydalı olduğuna dikkat çekilmektedir. Bunlara ek olarak, mevcut kütüphane hizmetlerinin ve koleksiyonlarının kullanıcılarının eğitim-araştırma ve bireysel gelişimlerinin tanıtım-pazarlama araçları doğal akışında kullanılarak yerleştirilebilirse etkinlikleri ve kullanımları artırılabilir.

Kütüphane etkinlik videoları

İnceleme kapsamında kütüphane etkinlik videolarının oranı %35 (n=333) olarak tespit edilmiştir. Kütüphane etkinlikleri en ideal tanıtım yöntemlerinden biri olarak kabul edilmektedir. Özellikle etkinlik kapsamında armağan verileceğine ilişkin açıklamalar, kullanıcıların ilgi ve merakını artırabilmektedir. Ayrıca etkinliklerde eğlence ortamı yaratılarak kütüphane kullanıcılarının etkinliklere katılımları sağlanabilmektedir. Alire (2007, s. 547), kütüphaneciler ve/veya güvenilir danışmanların katılımıyla gerçekleştirilecek seminer, çalıştay ya da konuşma etkinliklerinin kütüphane hakkında bilgi paylaşılması ve tanıtım için kullanılmasının iyi bir araç olduğunu belirtmektedir. Blackburn'a (2010, s. 27) göre kütüphaneyi ve/veya kütüphanecileri öne çıkaran herhangi bir aktivite, tanıtım-pazarlama için ağırlığına altın değerinde olacaktır. Ayrıca öğrencilerin kütüphanenin kitaplardan ve çalışma alanlarından daha fazlası olduğunu anlamalarına yardımcı olacağını da belirtmektedir. Mezick (2007, s. 565), akademik hayatın bir parçası olarak kütüphaneciler üniversite topluluğu ile ne kadar çok etkileşime girerlerse, öğrencilerin akademik yaşamları ve kariyerleri üzerinde o kadar büyük etkilerinin olacağını belirtmektedir. Diğer taraftan kütüphanecilerin pazarlama eğitimi almış olmalarının bu tür etkinliklerin başarısında olumlu etkisi olduğu Yi (2016, s. 14) tarafından ileri sürülmektedir.

Haber içerikli videolar

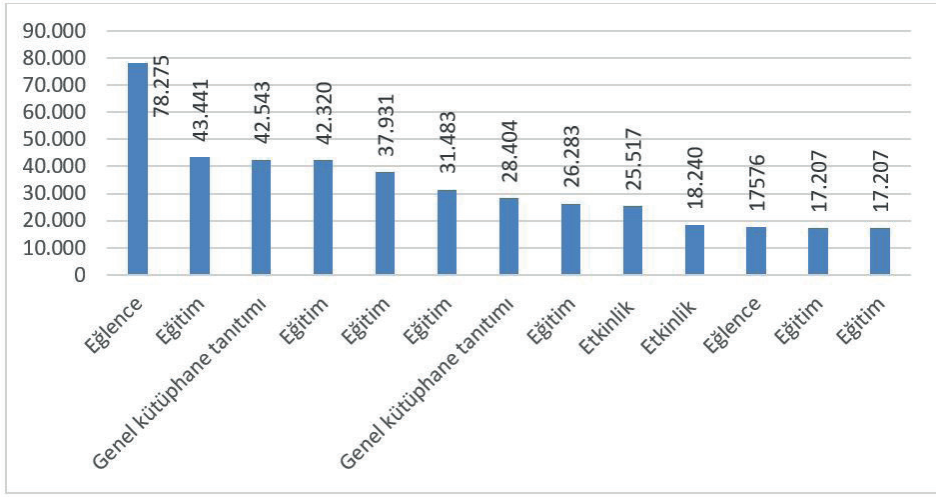
Kütüphaneler, haber içerikli videoları ile yeni gelişmeleri paylaşabilir veya mevcut olan hizmet ve koleksiyonlarını vurgulayabilir. Hedef kitleler, videolar aracılığıyla kolay ve etkili bir şekilde kütüphane tarafından bilgilendirilebilir. Araştırma kapsamında incelenen 936

videonun %3'ü (n=26) haber videoları olarak karşımıza çıkmaktadır. Kütüphanenin YouTube kanalı kütüphane etkinlikleri ya da diğer konularda ilgili en son haberlerle düzenli olarak güncellenerek, etkinlik video ya da resimleri haber olarak kullanılabilir. Videolarla paylaşılan haberler kütüphanenin ne olduğuna ve neler yaptığına dair bilgilerin vurgulanmasını sağlamakta ve kullanıcıların kütüphane hakkında güncel kalmalarına olanak tanımaktadır. Kütüphane kullanıcılarının, kütüphane hakkında bilgi sahibi oldukça kütüphaneye karşı güvenleri artacak ve kütüphane algıları pozitif yönde gelişecektir. Ayrıca kütüphanenin yeni bir kaynak, hizmet veya heyecan verici bir etkinlik hakkında yapacağı bir duyuru, ilgi çekecek ve hedef kitlesindeki kullanıcılarını da heyecanlandıracaktır.

Eğlence içerikli videolar

Araştırma kapsamında incelenen videoların %4'ü (n=34) eğlence içerikli videolardan oluşmaktadır. Kütüphaneler, videolarda eğlenceyi ve mizahı kullanarak kullanıcıların ilgisini çekmeye çalışmaktadırlar. Thornton ve Kaya (2013, s. 85) kütüphane videolarında, mizah kullanımının, izleyicilerin ilgisini çekmek, öğrenmelerini kolaylaştırmak ve öğrenmeyi teşvik edici etkilerinin bulunduğunu belirtmektedirler. Ancak, Saines, (2011, s. 533-534) Ohio Üniversitesi Kütüphanelerinin YouTube videoları çekme çalışmalarını yürütürken “kütüphanecilerin içerik konusunda ciddi oldukları, bu ciddiyetin gevşetilmesiyle kütüphanelerin YouTube ortamını daha etkili kullanabilecekleri” tespitinde bulunmuştur. Aynı araştırmaya göre öğrencilerin ve öğretim üyelerinin, kütüphanelerin kendilerini çok ciddiye almadığı mizahi kısa videolara olumlu tepkiler vermekte olduğu belirtilmektedir. Mizahi öğeler, kullanıcıları sıkıcılıktan uzaklaştırılarak rahatlamalarına, kütüphanenin hazırladığı içerikle meşgul olmalarına ve kütüphane videolarının izlenme oranlarının artmasına olanak sağlamaktadır. Bu bakımdan Şekil 3'te gösterildiği üzere çalışma kapsamında en yüksek görüntüleme oranına sahip videonun eğlence içerikli olması dikkat çekicidir.

Amaçlarına göre kütüphanelerin YouTube videolarına bakışı yukarıda detaylı olarak incelendikten sonra, bu videoların ne kadar etkili oldukları, tanıtım ve pazarlama bakış açısına göre analizleri (görüntülenme sayısı, video adında kütüphane adının geçmesi, logo kullanımı, oyuncular, müzik/cıngıl, seslendirme ve özgün senaryoya sahip olması) aşağıda ele alınmaktadır. İlk olarak videoların görüntülenme sayısına bakılmıştır. Şekil 3'te videoların amaçlarına göre görüntülenme sayıları verilmektedir.

Şekil 3: On bin üstü görüntülenen kütüphane YouTube videoları – hazırlanış amaçlarına göre

Videoların görüntülenme sayısı arttıkça tanıtım ve pazarlama açısından etkinliğinin arttığı rahatlıkla söylenebilir. Şekil 3'te en yüksek izlenme oranına ise eğlence içerikli bir video sahiptir. Şekil 3'te verilen on üç video dışında kalan videoların on binin altında görüntülenme sayısına sahip oldukları tespit edilmiştir. Bu da kütüphane videolarının içerik, teknik özellikler ve tanıtım eksikliklerinin olabileceğini akla getirmektedir.

Kütüphanenin tanıtım ve pazarlama videoları

Tanıtım-pazarlama için en önemli kriter kütüphane markası olarak kütüphane adının YouTube videolarında geçmesidir. Video adında kütüphanenin adının geçmesi hem kütüphane markasının hem de kütüphanenin konseptinin kullanıcılara iletilmesini sağlamaktadır. Chevalier ve Mazzalovo'ya (2004, s. 13) göre bir marka bir güven sermayesi içeriyorsa, o zaman satıcı için bir ürünün üzerine adını koymak, bu güveni kazanmanın en basit yoludur. Birçok ünlü markanın arkasında yıllardan beri süren kalite algısı ve buna bağlı oluşan bir müşteri sadakati yatmaktadır. Kurum adı ve logosu, bir kurumun temel değerleri ile müşterilerinin sahip olduğu algılar veya kurum imajı arasında aracılık yapmaktadır. Bu nedenle videolarda, kütüphane adı (kütüphane markası olarak kabul edebiliriz) ve sunduğu içerik ile karşılaşan kütüphane kullanıcılarının kütüphaneye ve hizmetlerine karşı algıları pozitif yönde etkilenecektir.

Analizde çok önem verilen ikinci kriter videoda kütüphane logosunun bulunmasıdır. Araştırmada kütüphane logosunun bulunmaması durumunda, üniversitenin logosu dikkate alınarak, logo durumu var olarak kabul edilmiştir. Kişilerde olduğu gibi kurumlarda da kimlik, kurumu diğerlerinden ayıran en belirgin özelliklerden biridir. Filmin başında kurumsal kimlik

yoksa kullanıcı için kütüphane yok hükmünde kabul edilebilir. Kurumların, kimlik öğeleri ağırlıklı olarak logo veya amblem olarak karşımıza çıkmaktadır. Araştırma kapsamında incelenen 936 YouTube videosunun %21’de (n=192) video adında hangi kütüphaneye ait olduğu bilgisi, yani kütüphanenin adı geçmekte olduğu tespit edilmiştir. Büyük çoğunluğunda kütüphane adının geçmemesi, tanıtım ve pazarlama açısından bir eksiklik olarak kabul edilebilir. Ayrıca, %79’unda (n= 744) videonun başında, içinde ya da sonunda üniversiteye ya da kütüphaneye ait logo tespit edilmiştir. Logo kullanma anlamında üniversite kütüphanelerinin videolarının oldukça iyi durumda olduğu söylenebilir.

Üçüncü önemli kriter olarak videolarda kullanılan oyuncuların niteliklerine bakılmıştır. Videolarda kullanılan oyuncular videonun etkinliği için önemli kabul edilmektedir. Zira Yüksel ve diğerleri (2012, s. 159), videolarda “fikri ve eylemi onaylayan ünlü ve tanınmış destekçilerin kullanılması gibi uygulamalar düşünce ve ideoloji kampanyalarında meşrulaşmak” için kullanılan yöntemlerden biri olduğunu belirtmektedir. Bu destekçileri ve fikri medyada görünür kılmak, bir başka deyişle meşruluğu sergilemek, yeni taraftarlar edinmek için önemli olduğunu belirtilmektedirler. Bunu, Uğur ve Şimşek (2003, s. 349), “insan genelde özendiği, örnek aldığı kişilerin (yıldız kişileri) davranışlarını ve konuşmalarını taklit etme eğilimi içindedir. İnsanlar yıldız kişilikler gibi olma isteğiyle onların davranışlarını taklit etmekte, tavsiyelerini, önerilerini ve sözlerini önemsemekte ve bunları uygulayabilmekteler” şeklinde açıklamaktadırlar. Bu bilgiye sahip olan mal ya da hizmet üreticileri, hedef kitlelerine yönelik düzenledikleri tanıtım ve pazarlama çalışmalarında toplum içinde yıldız dediğimiz ünlü kişilerden yararlanmaktadır. Çünkü üretilen mal ya da hizmet, onu tanıtacak yıldızın kişiliğiyle özdeşleştiğinde kendine daha çabuk pazar bulabilmektedir. Bu anlamda kendi ürün ve hizmetlerini tanıtmak için kullandıkları reklamlarda yıldız kişilikleri kullanma yoluna sık sık başvurumaktadırlar. Akademik dünyanın yıldız kişiliklerinin ilk grubu hiç kuşkusuz öğretim üyeleridir. Öğrenciler, öğretim üyelerini örnek alabilmekte, onlar gibi olmayı isteyebilmektedirler. Tablo 3’te incelenen kütüphane videolarında ağırlıklı olarak %22 (n=205) oranında kütüphanecilerin, %13 (n=125) öğretim üyelerinin, %3 (n=32) üniversite üst yönetiminin ve %7 (n=62) öğrencilerin kullanıldığı tespit edilmiştir. İncelenen videolarda %1 (n=8) oranında ünlü kişiler (yazar, sanatçı, şair, bilim adamı) tespit edilmiştir.

Tablo 3: Tanıtım ve pazarlama bakış açısından YouTube videolarının analizi

Kriter	Özellik	Video Sayısı
Video başlığında kütüphane adı	Bulunma durumu (var)	192
Videoda kütüphane (üniversite logosu da dikkate alınmıştır) logosunun	Bulunma durumu (var)	744
Kullanılan Kişiler	Kütüphaneci	205

(Belirli bir görüntüsü olan oyuncu, konuşmacı ve eğitimci içerener)	Öğrenci	62
	Öğretim üyesi	125
	Üniversite üst yönetimi	26
	Oyuncu	8
	Ünlü	26
	Firma temsilcisi	34
	Diğer (uzman, çocuk, hayvan veya diğerleri)	18
	Belirli kişi olmayan, ekran görüntüsü, genel çekim video, çizgi karakter vb.	429
Müzik/ Cıngıl	Bulunma durumu (var)	437
Seslendirme	Bulunma durumu (var)	197
Özel senaryo	Bulunma durumu (var)	49

Videolarda müzik ya da cıngıl kullanımı

Tanıtım ve pazarlama açısından videolarda olması gereken bir diğer özellik müzik ya da cıngıl kullanımıdır. Yayingül'e (1990, s. 313) göre "televizyon reklamlarında cıngıl ve dans hedef kitle üzerinde mesajın hatırlanmasını sağlayıp reklama bir canlılık katmaktadır". Batı (2010, s. 781), müzik ve reklamın bir araya gelerek, reklamın tüketiciye ulaşmasında ve tüketici üzerinde amaçlanan iletişim etkisini yaratmasında reklama değerler kattığını belirtmektedir. Batı, aynı makalesinde "reklamlarda müzik kullanımının müziğe ilişkin coşku, heyecan, sıcaklık, samimiyet ve daha pek çok duygunun ve çeşitli anlamların ürüne ya da markaya aktarıldığı"ni eklemektedir. Araştırma kapsamında incelenen 936 videonun %47,68'inde (n=437) müzik ve cıngıl kullanıldığı ortaya çıkmıştır. İncelenen videoların bir kısmının hareketsiz, daha çok durağan slayt sunumu, ekran görüntüsü alıntısı, düz video çekimleri şeklinde yapılmış olduğu tespit edilmiştir. İncelenen videoların bazılarının müziklerinin içeriğe uygun şekilde kullanılmaları ve rahatsız edicilikten uzak olması tavsiye edilmektedir.

Araştırma kapsamında bakılan önemli özelliklerden biri videoların seslendirmeye sahip olup olmamalarıdır. Bu anlamda videoların %21'inde (n=197) seslendirme içerdiği tespit edilmiştir. Najjar (1996, s. 8), seslendirmenin, bir videonun hatırdan kalması için çok önemli unsurlardan biri olduğunu belirtmektedir. Seslendirme ile desteklenmiş görsel sunumların hatırlanmasının tek kanalla (sadece ses ya da görüntü) işlenen bilgilere göre daha kolay olduğuna dikkat çekmektedir.

Özgün bir senaryoya sahip olma durumu

Çalışma kapsamında incelenen son kriter, videoların özgün bir senaryoya sahip olma durumudur. İncelenen YouTube videolarının %5 (n=49) oranında özel senaryolarının bulunduğu

tespit edilmiştir. Bortone, (2015, ss. 194-195) videoların senaryolarının bulunmasının arzulanan tanıtım ve pazarlama hedeflerine ulaşmakta etkisinin büyük olduğunu belirtmektedir. Video senaryosu oluşturulurken de kütüphane olarak tanıtım ve pazarlamadan elde etmesi planlanan hedeflerin göz önünde bulundurulması önerilmektedir. Zira bir videonun amaçları, videonun mesajını ve senaryosunu ve de hikâyesini belirlemektir. Ayrıca, videodan ne beklendiği önceden bilineceğinden, videodan beklenen performansın izlenmesi veya videonun başarısının ölçülmesi daha kolay olacaktır. Her bir video başına bir hedef belirlenmesi, videonun senaryosunun ve dolayısıyla videonun etkili olmasını sağlayacaktır.

Sonuç ve Öneriler

Türkiye'deki üniversite kütüphanelerinin YouTube videolarının analizi yapılan bu araştırma sonucunda Türkiye'deki üniversite kütüphanelerinin YouTube'u yoğun olarak kullandıkları tespit edilmiştir. Kütüphanelerin YouTube kullanmak için önemli nedenleri bulunmaktadır. Bunlar; artan YouTube kullanımının kütüphane kullanıcılarını videolar vasıtasıyla kütüphaneye yönlendirmesi, aynı anda birçok kütüphane kullanıcılarına ulaşma fırsatı sunması, tanıtım ve reklam amaçlı kullanımında maliyet avantajı sağlaması, bilgi paylaşımında verimliliği artırması, görsel ve ses destekli videoların etkilerinin daha yüksek olması, iletişimde kullanıcılarla bütünleştirici bir araç olması ve kullanıcı görüşlerinin toplanarak analiz edilmesine imkân sağlamasıdır. Ayrıca, nasıl kullanılır ve nasıl yapılır içerikli eğitici-öğretici videolar sunmak, etkinlik, tanıtım ve reklam amaçlı hazırlanmış olan videoları oluşturmak, hizmete sunmak ve uzun vadeli saklamak için YouTube kütüphaneler için oldukça iyi bir platformdur.

Diğer taraftan, YouTube'un kütüphaneler için tanıtım ve pazarlamada avantajları oldukça fazladır. Bunlardan en önemlisi videoların, kütüphanelerin görünürlüğünü ve paydaşları gözünde güvenilirliğini artırıcı etkilere sahip olmasıdır. YouTube, kütüphanelerin arama motoru sıralamalarında öne çıkabilmelerine, görünürlüklerine ve bulunmalarına yardımcı olabilmektedir. Kütüphaneler, videolarıyla kurumsal kişiliklerini gösterebilmekte ve kullanıcılarıyla kalıcı ilişkiler kurabilmektedir. Videolar aracılığıyla, kütüphaneler kullanıcılarına tek tek ulaşabilmektedir. Çünkü video izlemek çoğunlukla bireysel gerçekleştirilen bir eylemdir, izleme sırasında kütüphane kullanıcı ile bağlantı kurabilmekte, kullanıcıya kendini anlatabilmekte, bireysel öğrenmelerine ve video beğenilerini gösterebilmelerine imkân sağlayabilmektedir.

Ayrıca, uzaktan ve çevrimiçi öğretimin arttığı günümüzde kütüphane, YouTube videoları ile uzaktan eğitim ve çevrimiçi öğrenmeye dâhil olmakta, üniversitenin e-öğrenme girişimlerini destekleyebilmektedir. YouTube videoları, yüz yüze verilen kütüphane eğitimlerinin etkisini artırmaya yardımcı olmakta ve kütüphanecilere tekrar gerektiren eğitim ve tanıtım çalışmalarında zaman kazandırmaktadır. Böylece kütüphanelerin hizmet ve eğitim kapasitelerini geliştirebilmelerine olanak sunmaktadır.

Bu araştırmada analiz edilen 120 üniversite kütüphanesinin;

- 79'u devlet, 41'i vakıf üniversitesi kütüphanesi olduğu,
- 38'inin kendine ait YouTube kanalı olduğu,
- 77'sinin üniversitenin YouTube kanalı üzerinden içerik paylaştığı ve
- 5'inin hem üniversitenin hem de kendine ait YouTube kanalını kullandığı tespit edilmiştir.

936 YouTube videosuna hazırlanma amaçlarına göre bakıldığında;

- 353 adedinin eğitim,
- 333 adedinin etkinlik,
- 128 tanesinin genel kütüphane tanıtımı,
- 34 adedinin eğlence,
- 32 tanesinin hizmet ve koleksiyon tanıtımı,
- 30 tanesinin oryantasyon videosu,
- 26 tanesinin haber videosu olduğu ortaya çıkmıştır.

936 YouTube videosuna tanıtım ve pazarlama bakış açısında bakıldığında ise;

- 192 tanesinde video başlığında kütüphane adının geçtiği,
- 744 tanesinde bir logo bulunduğu,
- 205 inde kütüphanecilerin rol aldığı,
- 437 tanesinin müzik / cıngıla sahip olduğu,
- 197'sinde seslendirme yapıldığı,
- 49 videonun özel senaryosunun bulunduğu belirlenmiştir.

Kütüphanelerin tanıtım ve pazarlama anlayışıyla kullanıcılarının ihtiyaçlarını önceden tahmin ederek bunları giderici videolar hazırlamaya yönelmeleri, aynı zamanda kütüphaneyi kullanma geleneği olmayan veya gerekliliğinin farkında olmayan bireylere kütüphane personelinin etkili bir şekilde ulaşması ve iletişim kurması için çaba sarf etmesi anlamına gelmektedir. Bu nedenle kütüphanelerde video ile tanıtım ve pazarlama anlayışının yaygınlaşması ve bu konuya yönelik stratejilerin oluşturulmasına ihtiyaç vardır. Bu stratejiler, kütüphanelere YouTube üzerinde kendi hedef kitlelerini oluşturup kullanıcılarıyla sağlam bir iletişim sürdürmelerinde yol gösterici olacaktır. Araştırmada Türkiye'deki üniversite kütüphanelerinin YouTube'u giderek artan şekilde kullandıkları tespit edilmiştir. Ancak YouTube videolarının etkinlikleri ve kullanımlarını artırmak için tanıtım ve pazarlama bakış açısıyla oluşturulup, yönetilmelerinin yararlı olacağı düşünülmektedir.

Bu çalışma ile Türkiye’deki üniversite kütüphanelerinin YouTube videolarının analizi yapılmaya çalışılmıştır. İleride bu çalışmanın sonuçlarını desteklemek adına kütüphane kullanıcılarının YouTube üzerindeki kütüphane videolarını izleme tercihlerinin incelendiği bir çalışmanın yapılması veya başka ülkelerin üniversite kütüphanelerinin videoları ile bu araştırmanın sonuçlarının karşılaştırılması alanımız açısından yararlı olacaktır.

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.

Çıkar Çatışması: Yazar çıkar çatışması bildirmemiştir.

Finansal Destek: Yazar bu çalışma için finansal destek almadığını beyan etmiştir.

Peer-review: Externally peer-reviewed.

Conflict of Interest: The author has no conflict of interest to declare.

Grant Support: The author declared that this study has received no financial support.

Kaynakça/References

- Alire, C. A. (2007). Word-of-mouth marketing: Abandoning the academic library ivory tower. *New Library World*, 108(11/12), 545-551.
- Geyser, W. (2021, Eylül). *12 Best types of YouTube content to succeed at growing a YouTube channel*. <https://influencermarketinghub.com/types-of-YouTube-content/>
- Batı, U. (2010). Hedef kitle davranışını etkileyen bir unsur olarak reklamlarda müzik kullanımı konusundaki yazının incelenmesi. *Uluslararası İnsani Bilimler Dergisi*, 7(2), 778-781.
- Blackburn, H. (2010). Shhh! No talking about retention in the library!. *Education Libraries*, 33(1), 24-30.
- Blauer, A. T. (1995). Librarian, clone thyself!. Using a video to promote your library service. C. Jacobs (Ed.). *The seventh off-campus library services conference proceedings: San Diego, California, October 25-27, 1995*, içinde (ss. 17-23). Central Michigan University.
- Bortone, L. (2015). Video marketing how to win in a World gone video. M. Meyerson (Ed.). *Success Secrets of the Online Marketing Superstars* içinde (ss. 191-203). Entrepreneur Press.
- Bremer, P. (2019). Are you ready for your close-up? Creating a library promotional video. *Reference Librarian*, 60(2), 117-121.
- Camacho, L. (2018). If we built it, would they come? Creating instruction videos with promotion in mind. *Journal of Business & Finance Librarianship*, 23(1), 26-34.
- Cheng, W. W. H., Lam, E. T. H. ve Chiu, D. K. W. (2020). Social media as a platform in academic library marketing: A comparative study. *The Journal of Academic Librarianship*, 46(5), 1-8.
- Chevalier, M. ve Mazzalovo, G. (2004). *Pro logo: Brands as a factor of progress*. Palgrave MacMillan.
- Cho, A. (2013). YouTube and academic libraries: Building a digital collection. *Journal of Electronic Resources Librarianship*, 25, 39-50.
- Clow, K., ve Baack, D. (2016). *Bütünleşik reklam, tutundurma ve pazarlama iletişimi: Integrated advertising, promotion, and marketing communications*. Nobel Akademik Yayıncılık Eğitim ve Danışmanlık.
- Cıngı, M. (2015). Online pazarlama iletişiminde kullanılan video içeriklerinin ürün tanıtımına etkisi. *Humanities Sciences (NWSAHS)*. 10(4), 145-163.

- Colburn, S. ve Haines, L. (2012). Measuring libraries' use of YouTube as a promotional tool: An exploratory study and proposed best practices, *Journal of Web Librarianship*, 6(1), 5-31.
- Dalal, H. A. ve Lackie, R. J. (2014). What if you build it and they still won't come? Addressing student awareness of resources and services with promotional videos. *Journal of Library & Information Services in Distance Learning*, 8(3/4), 225-241.
- Dennis, M. (2007). Playing for keeps: University faculty and staff teaming up for an effective student retention program. *Mississippi Libraries*, 71(4), 89-92.
- Dollwet, S. (2019). *How to reach millions of customers without wasting your time and money - Proven ways to grow your business on Instagram, YouTube, Twitter, and Facebook*. Alakai Publishing LLC.
- Dougan, K. (2016). Music, YouTube, and academic libraries. *Notes*, 72(3), 491-508.
- Ducard, M. (2017, Mayıs). *What brands can learn from educational content on YouTube*. <https://www.thinkwithgoogle.com/advertising-channels/video/educational-content-YouTube-learning/>
- Dunne, S. (2012). Quid pro quo Harnessing multimedia students' skills to produce library videos. *SCONUL Focus*, 56, 37-40.
- Farrelly, M. G. (2006). The possibilities of YouTube. *Public Libraries*, 45(5), 34-5.
- Goodfellow, J., Sich, D. ve Torabi, N. (2013, Mart). Librarians on YouTube: Using online video tutorials to teach various aspects of the information search process. Paper presented at the Technology in Education Symposium at Western. <https://ir.lib.uwo.ca/cgi/viewcontent.cgi?article=1014&context=ties>
- Grove, T. M. (2021). Academic library video services: Charting a post-COVID course. *Pennsylvania Libraries*, 9(2), 101-110.
- Hart, G. J. S. ve Proulx, M. (2005). Creating professional-quality training videos. *Intercom*, 52(2), 18-22.
- Henry, C. L., Vardeman, K. K. ve Syma, C. K. (2012). Reaching out: Connecting students to their personal librarian. *Reference Services Review*, 40(3), 396-407.
- Hogarth, K. ve Luke, B. (2010). Transitioning from dependent to more independent learners: Using video tutorials as a means of helping students help themselves. T. McMurtrie (Ed.) *Proceedings of the Annual Conference of the Accounting and Finance Association of Australia and New Zealand (AFAANZ)* içinde (ss. 1-21), Gold Coast, Queensland.
- Hosch, W. L. (2022, 28 Nisan). *YouTube*. *Encyclopedia Britannica*. <https://www.britannica.com/topic/YouTube>
- Howard, H. A, Huber, S. E. , Moore, E. A. ve Carter, L. (2018). *Academic libraries on social media: Finding the students and the information they want*. Purdue University.
- Hristov, M. N. ve Wallace, A. (2006). Marketing music library services through video infomercial and resource guides: A case study from the University of Tennessee George F. DeVine Music Library. *Music Reference Services Quarterly*, 10(3/4), 1-24.
- Hua, X., Si, L., Zhuang, X. ve Xing, W. (2015). Investigations about new methods of library marketing in Chinese 985 Project Universities. *Library Management*, 36(6/7), 408-420.
- Islam, M. M. ve Habiba, U. (2015). Use of social media in marketing of library and information services in Bangladesh. *DESIDOC Journal of Library & Information Technology*, 35(4), 299-303.
- Islam, R. ve Porter, L. (2008). Perseverance and play: Making a movie for the YouTube generation. *Urban Library Journal*, 15(1), 13-30.
- Ivie, T., McKay, B., May, F., Mitchell, J., Mortimer, H. ve Walker, L. (2011). Marketing and promotion of library services using web 2.0: *An Annotated Mediagraphy*. *Idaho Librarian*, 61(1),1-4.

- James, J. (2018, 5 Kasım). How to successfully harness the power of video content. <https://www.forbes.com/sites/forbesagencycouncil/2018/11/05/how-to-successfully-harness-the-power-of-video-content/?sh=dc0fa47c2fae>
- Julien, H., Shelagh, K. ve Genus, S. K. (2011). Librarians' experiences of the teaching role: A national survey of librarians. *Library & Information Science Research*, 33(2), 103-111.
- Kesim, U. (2011). Videonun tarihi. F. Bodur (Ed.), *hareketli görüntünün tarihi* içinde (34-49). Anadolu Üniversitesi.
- King, D. L. (2018a). Video in libraries. *Library Technology Reports*, 54(7), 1-38.
- King, D. L. (2018b). Making library videos: Seven simple steps to visual marketing. *American Libraries*, 49(11-12), 55.
- Koçyiğit, M. (2017). *Dijital halkla ilişkiler ve online kurumsal itibar yönetimi*. Eğitim Yayınevi.
- Kowalczyk, S. ve Fryer, P. (2013). Welcome to... Just a minute! *SCONUL Focus*, 58, 63-65.
- Lippincott, J. K. (2005). Net generation students and libraries. *EDUCAUSE Review*, 40(2), 56-66.
- Little, G. (2011). The Revolution will be streamed online: Academic libraries and video. *Journal of Academic Librarianship*, 37(1), 70-72.
- Losch, W. L. (2022, 28 Nisan). YouTube. *Britannica Online*. <https://www.britannica.com/topic/YouTube>
- Luo, L., Wang, Y. ve Han, L. (2013). Marketing via social media: A case study. *Library Hi Tech*, 31(3), 455-466.
- Majekodunmi, N. ve Murnaghan, K. (2012). "In Our Own Words": Creating videos as teaching and learning tools. *Partnership: the Canadian Journal of Library and Information Practice and Research*, 7(2), 1-12.
- Martin, C. M. (2012). One-minute video: Marketing your library to faculty. *Reference Services Review*, 40(4), 589-600.
- Martin, N. A. ve Martin, R. (2015). Would you watch it? Creating effective and engaging video tutorials. *Journal of Library & Information Services in Distance Learning*, 9(1-2), 40-56.
- McLachlan, S. (2022, 14 Şubat). 23 YouTube stats that matter to marketers in 2022. https://blog.hootsuite.com/YouTube-stats-marketers/#YouTube_user_statistics
- McCallum, I. (2015). Use of social media by the library: Current practices and future opportunities. A white paper from Taylor and Francis. *The Australian Library Journal*, 64(2), 161-162. <https://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.1080/00049670.2015.1040364?needAccess=true>
- Mezick, E. M. (2007). Return on investment: Libraries and student retention. *The Journal of Academic Librarianship*, 33(5), 561-566.
- Mestre, L.S. (2010). Matching up learning styles with learning objects: What's effective?, *Journal of Library Administration*, 50(7-8), 808-829.
- Mizrachi, D. ve Bedoya, J. (2007). LITE bites: Broadcasting bite-sized library instruction. *Reference Services Review*, 35(2), 249-256.
- Mitchell, E. ve Watstein, S. B. (2007). The Places where students and scholars work, collaborate, share and plan: endless possibilities for us!. *Reference Services Review*, 35(4), 521-524.
- Molle, M. M. (2013). Marketing mix for librarians and information professionals. *Infopreneurship Journal*, 1(1), 10-28.
- Moorefield-Lang, H. (2019). Taking your library instruction to YouTube. *Library Technology Reports*, 55(5), 17-20.
- Mortimer, K. ve Mathews, B. P. (2014). The advertising of services: Consumer views v. normative guidelines. G. Hogg ve M. Gabbott (Ed.). *Service Industries Marketing: New Approaches* içinde (ss. 4-20). Routledge.

- Mueller, B. (2014). *Participatory culture on YouTube: A case study of the multichannel network Machinima*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. London School of Economics and Political Science.
- Najjar, L. J. (1996, 7 Şubat). *The effects of multimedia and elaborative encoding on learning technical report*. <https://smartech.gatech.edu/bitstream/handle/1853/3491/96-05.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Pain, G. (2017). *YouTube marketing : A beginners' guide to building a YouTube channel audience and make passive income*. Abhishek Kumar.
- Patil, S. ve Pradhan, P. (2014). Library promotion practices and marketing of library services: A role of library professionals. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 133, 249-254.
- Peltekoğlu, F. B. (2010). *Kavram ve kuramlarıyla reklam*. Beta.
- Picard, S. (2019). Media investments in the digital era: How brands can adapt to the new age of digital advertising. <https://www.oliverwyman.com/our-expertise/insights/2019/apr/media-investments-in-the-digital-era.html>
- Popova, N. V. (2020). Own video content of libraries: Trends and prospects for use. *Bibliotekovedenie*, 69(3), 261-270.
- Previte, J. (2018, 28 Ağustos). 7 data-backed benefits of using YouTube to market your business. <https://www.bluleadz.com/blog/7-benefits-of-using-YouTube-to-market-your-business-online>
- Rykhtorova, A. E. (2020). Global trends in marketing technologies to promote library websites. *Bibliotekovedenie*, 69(2), 135-146.
- Sachs, D. E., Langan, K., Leatherman, C. C. ve Walters, J. L. (2013). Assessing the effectiveness of online information literacy tutorials for Millennial undergraduates. *College & Undergraduate Libraries*, 20(3/4), 327-351.
- Saines, S. (2011). Circulation — The making of: Library videos and the real world. *The Journal of Academic Librarianship*, 37(6), 532-535.
- Sandy, J. H., Krishnamurthy, M. ve Rau, W. (2009). An innovative approach for creating a self-guided video tour in an academic library. *Southeastern Librarian*, 57(3), 29-39.
- Saunders, L. (2012). Faculty perspectives on information literacy as a student learning outcome. *The Journal of Academic Librarianship*, 38(4), 226-236.
- Saunders, L. ve Wong, M. A. (2020). *Instruction in libraries and information centers*. Windsor & Downs Press.
- Shostack, G. L. (1977). Breaking free from product marketing. *Journal of Marketing*, 41(2), 73-80.
- Sorkin, A. R. ve Peters, J. W. (2006, 9 Ekim). Google to acquire YouTube for \$1.65 Billion. <https://www.nytimes.com/2006/10/09/business/09cnd-deal.html>
- Strong, M. L. ve Dunnington, A. (2009). Can u Wiki, Flickr, and blog? *Louisiana Libraries*, 72(2), 15-17.
- Tafesse, W. (2020). YouTube marketing: How marketers' video optimization practices influence video views. *Internet Research*, 30(6), 1689-1707.
- Taarasti, R. (2010). The library has something to market Scandinavian *Public Library Quarterly*, 43(1), 6-7.
- Tewell, E. (2010). Video tutorials in academic art libraries: A content analysis and review. *Art Documentation: Bulletin of the Art Libraries Society of North America*, 29(2), 53-61.
- The Staff of Entrepreneur Media, I. ve Rich, J. R. (2018). *Ultimate guide to YouTube for business* (2nd ed.). Entrepreneur Press.
- Thornton, D. E. ve Kaya, E. (2013). All the world wide web's a stage Improving students' information skills with dramatic video tutorials. *Aslib Proceedings: New Information Perspectives*, 65(1), 73-87.

- Uğur, İ. ve Şimşek, S. (2003). Star stratejisi ve uygulamaları. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 10, 349-358.
- Video. (2022, Nisan). *Logeion* içinde. <https://logeion.uchicago.edu/video>
- Video Film. (2022, Mayıs). *Cambridge Dictionary* içinde <https://dictionary.cambridge.org/tr/s%C3%B6zl%C3%BCk/ingilizce/video>
- Wakiji, E. ve Thomas, J. (1997). MTV to the rescue: Changing library attitudes through video. *College and Research Libraries*, 58(3), 211-216.
- Webb, P. L. (2007). YouTube and libraries: It could be a beautiful relationship. *C&RL News*, June, 354-355.
- Williams, H. ve Peters, A. (2012). And that's how I connect to MY library: How a 42-second promotional video helped to launch the UTSA Libraries' New Summon Mobile Application, *The Reference Librarian*, 53(3), 322-325.
- Wooster, P. (2014). *YouTube founders Steve Chen, Chad Hurley, and Jawed Karim*. Lerner Publishing.
- Yacobucci, K. L. ve Maher, S. (2019). Finding your voice: Developing a content strategy for social media that works! J. Joe, IGI Global ve E. Knight (Ed.). *Social media for communication and instruction in academic libraries* içinde (ss. 37-54).
- Yaygınül, H. S. (1990,). Televizyon reklamlarında bazı teknik özellikler. *Kurgu Dergisi*, 8(8), 313-315.
- Yi, X. (2016). Effective techniques for the promotion of library services and resources. *iRinformation research*, 21(1), 1-22.
- YouTube. (2018, Mayıs) Britannica Academic içinde. <https://academic.eb.com/levels/collegiate/article/YouTube/476061>
- YouTube By The Numbers*. (2022, 29 Nisan). <https://blog.YouTube/press/>
- YÖK (2022, Nisan). *Üniversitelerimiz*. <https://www.yok.gov.tr/universiteler/universitelerimiz>
- Yüksel, A. H., Sandıkçioğlu, B., Onay, A. ve Yılmaz, R. A. (2012). *İkna edici iletişim*. Anadolu Üniversitesi.
- Zhao, J. C. Y. ve Mawhinney, T. (2020). Effectiveness of vernacular library orientation videos in comparison with the English language equivalent. *College & Research Libraries*, 81(7), 1107-1112.

Dijital Çağda Değişen Belge Olgusunun Arşivcilikte Düzenleme ve Tanımlamaya Etkisi: Literatüre Dayalı Bir İnceleme*

The Effect of the Phenomenon of Changing Records in the Digital Age on Arrangement and Description in Archiving: A Literature-Based Analysis

Aygül Çiçek Akgün¹ , Niyazi Çiçek²

* Bu çalışma, Aygül Çiçek Akgün'ün doktora tezinin ürünüdür.

¹İstanbul İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, İstanbul, Türkiye; Doktora Öğrencisi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, Türkiye

²Prof. Dr., İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü, İstanbul, Türkiye

ORCID: A.Ç.A. 0000-0002-8631-4953;
N.Ç. 0000-0002-9868-242X

Sorumlu yazar/Corresponding author:

Aygül Çiçek Akgün,
Doktora Öğrencisi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, Türkiye
E-posta: aygulcicek34@hotmail.com

Başvuru/Submitted: 07.06.2022

Revizyon Talebi/Revision Requested: 14.06.2022

Son Revizyon Talebi/Last Revision Received: 16.06.2022

Kabul/Accepted: 20.06.2022

Online Yayın/Published Online: 30.06.2022

Atf/Citation: Çiçek Akgün, A., & Çiçek, N. (2022). Dijital çağda değişen belge olgusunun arşivcilikte düzenleme ve tanımlamaya etkisi: literatüre dayalı bir inceleme. *Bilgi ve Belge Araştırmaları Dergisi*, 17, 33-58.
<http://doi.org/10.26650/bba.2022.17.1127615>

ÖZ

Arşivlenen elektronik belgelerin, önceden beri geleneksel metotlar ışığında şekillenen arşiv uygulamalarında çeşitli değişimlere sebep olduğu bilinmektedir. E-belgelerin üretimi, onaylanması, posta hizmetleri, dosyalanması, arşive transferi, düzenlenmesi ve kontrolü aynı zamanda uzun süre korunması ve bilgi güvenliği gibi birçok konu, değişimin yaşandığı alanlar olmuştur. Bunlardan biri de tanımlama ve düzenlemedir. Bu çalışmanın amacı, arşive devredilmiş e-belgelerin düzenlenmesinde ve tanımlanmasında geleneksel metotların yeterliliğini değerlendirmektir. Bu yapılırken dijital çağda e-arşivlerin geleneksel uygulamalarda ne tür değişimlere sebep olduğu da ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır. Makalenin problemi, bilgi teknolojisine dayalı dijital belgelerin yoğun olarak kullanılmaya başlanmasıyla provenans ve aslı düzen gibi prensipleri yeniden düşünmek gerektiği üzerinedir. Literatür araştırmasına dayanan bu çalışmada, belgesel tarama tekniğinden yararlanılmış, derlenen kaynak ve belgelerin içerik çözümlemesi yapılarak veriler toplanmıştır. Literatür aracılığıyla düzenlemenin ve tanımlamanın izi sürülerek, geleneksel yöntemlerin elektronik belgelere nasıl uygulandığı farklı ülkelerdeki yazılı kaynaklar incelenerek anlaşılmasına çalışılmıştır. Çalışma sonucunda, dijitalleşme ile birlikte geleneksel arşivcilik yaklaşımlarının yeniden yorumlandığı görülmüştür. Arşivlenen elektronik belgelerin bilgi taşıyıcı özellikleri, kayıt ortamları ve formatları, bilgi güvenliği ve uzun süre orijinal kalmak ve delil değerini muhafaza etmekle ilgili kırılğan bir yapıya sahip olmalarından dolayı entelektüel kontrollerinde geleneksel uygulamaların yeterli olmadığı, bir takım yeni yaklaşımlar geliştirmek gerektiği anlaşılmıştır.

Anahtar kelimeler: Arşivlerde düzenleme ve tanımlama, E-belgeler, Provenans, Orijinal düzen, Entelektüel kontrol

ABSTRACT

Archived electronic records are widely recognized to have brought about various changes in archival practices that had been shaped in the light of traditional methods. Many issues such as the production and approval of e-records, their postal services, filing, transfer to the archive, editing and proofreading, as well as their long-term preservation and information security have been areas experiencing change. Another area that has been subject to change is archival arrangement and description. This study aims to evaluate the adequacy of traditional methods in the arrangement and description of e-records transferred to an archive. While doing this, the specific changes that e-archives have led to regarding traditional applications in the digital age will be investigated. The problem of the article is that, with the intensive use of digital documents based on information technology, principles such as provenance and original order need to be rethought. This study is based on a literature review and utilizes the documentary scanning technique. Its data were collected by analyzing the content of compiled sources and

records. The study traces archival arrangement and description through the literature and explores the application of traditional methods versus electronic records by examining written sources in different countries. In conclusion, traditional archival approaches are understood to have been reinterpreted alongside digitalization. Traditional methods are understood to be unable to meet the requirements for archived e-records' intellectual control due to archived e-records being vulnerable in terms of information-bearing properties, media/recording format, information security, preservation of the original, and maintaining the value of documents, and new approaches must be developed. **Keywords:** Archival arrangement and description, E-records, Provenance, Original order, Intellectual control

EXTENDED ABSTRACT

Archival arrangement and description are known to have been practiced by taking into account the principles of provenance and original order, and paper's dominance in the field in the past had required strict adherence to these traditional practices. Today, however, e-documents as changing and developing information that expose media with fast accessibility features and an unlimited number of reproducible formats demonstrate the need for new perspectives in addition to the traditional methods known to archival practices. Although electronic records are accepted as belonging in certain files, with institutions taking into account the concepts of provenance and document hierarchy, the technological advantages e-records offer require new methods regarding intellectual control. Due to their advantages of being available in fairly modest volumes, quick access, and replication, the need has emerged to develop different arrangement and description methods than just the traditional ones. The suggestion has been made that archived electronic records have brought about various changes in the archival practices that had been shaped in the light of traditional methods. Changes have occurred in multiple processes such as how e-records are transferred to an archive and how they are edited and proofread, in addition to their long-term preservation and information security. Another area that has been subject to change is archival arrangement and description. This study aims to evaluate the adequacy of traditional methods in the arrangement and description of e-records transferred to an archive. While doing this, the specific changes e-archives have led to regarding traditional applications in the digital age will be investigated. The research investigates the need to rethink principles such as provenance and original order given the intensive use of digital documents based on information technology.

This study is based on a literature review and utilizes the document scanning technique. Its data were collected by analyzing the content of compiled sources and records. The study traces archival arrangement and description through the literature and explores the application of traditional methods to electronic records by examining written sources in different countries. In conclusion, traditional archival approaches are understood to have been reinterpreted alongside digitalization. Traditional methods are understood to be unable to meet the requirements for e-records intellectual control due to archived e-records being vulnerable in terms of information-bearing properties, media and format of recording, information security, preservation of originality, and maintaining document value, and new approaches must be developed. Although several studies have discussed the effect of digitalization on arrangement and description in

the international literature, almost no significant studies have been conveyed in Turkey. This study is substantial in terms of opening the subject to discussion and will fulfill its mission on the assumption that it leads to new research.

Uncertainties about the future of electronic records and archival applications in the digital age have yet to be fully resolved. The amenities offered by commercial software companies such as Google as well as network connection storage facilities in the form of cloud systems demonstrate that the archives of the future will be more than brick and mortar buildings. Furthermore, institutions that possess archival material are also quite likely to move their archives to these platforms with outsourced service purchases. Although this case provides a number of advantages, it will evidently interfere with the procedures for arranging and describing e-archives. The interference can be exemplified by e-records' software dependence in various respects, their position in a complex technological environment, and their vulnerable structure. Therefore, while new description areas such as authenticity, completeness, integrity, and reliability have been introduced especially as a result of the vulnerable structure of new technology in terms of description, various software tools are generally accepted to be required for accessing file content, analyzing file structure and context, saving files, and determining the proper intellectual arrangement for editing. Although new software tools are accepted as being required for editing in particular, certain archival principles should be regarded to ensure the hierarchy of e-documents. This is because, while several editing methods are available in the digital age, provenance and respect for the original layout will remain significant concepts for maintaining the reliability and authenticity of records.

Although e-records are different from paper records in many respects, to redesign them in terms of archival practices would be redundant. Therefore, archived e-records should not be considered threats due to their digital vulnerability but as new opportunities that will contribute to the development of archival practices. Likewise, the advantages of electronic records such as speed, efficiency, austerity, and ease of use will allow new opportunities to be discovered. Along with these new opportunities, new interpretations will be introduced to archival practices. Thus, provenance and original order are expected to further develop upon new interpretations.

GİRİŞ

Arşivlerde düzenleme ve tanımlamanın provenans ve orijinal düzen prensipleri gibi geleneksel yöntemlere göre yapıldığı bilinmektedir. Uzun zamandan beri kâğıdın bilgi taşıyıcısı olarak sahadaki hâkimiyeti, bu geleneksel usullere sıkı sıkıya bağlı kalmayı da zorunlu kılmıştır. Oluştugu organizasyonda belgelerin tek ve oraya özgü bulunması, bir vaka ya da konu bağlamında işlem görüp dosyalanması, o dosyanın bir seride yer alması, serinin bir fonksiyon kapsamında doğması, bu fonksiyonun da fon olarak sahibinin tek bir kurum olması, bu zorunluluğa sebep olarak düşünülebilir. Bugünün koşullarında ise değişen ve gelişen bilgi taşıyıcısı ortam, hızlı erişilebilirlik özelliği, sınırsız sayıda çoğaltılabilme olanağı ile arşivcilik metotlarına, bilinen bu geleneksel uygulamaların yanı sıra yeni bakış açıları getirilmesi gerektiğini göstermiştir. Her ne kadar provenans anlayışıyla belge hiyerarşisi göz önünde bulundurularak elektronik belgelerin bir dosyaya ve bir kuruma ait olduğu bilirse de, sunduğu teknolojik avantajlar entelektüel kontrol için yeni yöntemler gerektirmektedir. Oldukça küçük hacimlerde bulunabilme, hızlıca erişilebilme ve çoğaltılabilme avantajlarından dolayı, geleneksel usuller dışında farklı düzenleme ve tanımlama yöntemleri geliştirmek gerektiği ortaya çıkmıştır. Örneğin, yapılandırılarak içerik çözümlenmesi gerçekleştirilmiş ve aynı anda farklı fonksiyon ve dosyalarda bulunma imkânı doğmuş yeni nesil arşiv malzemesi olarak e-belgeleri, -ait olduğu faaliyet ve dosya ile arşivsel bağı kopabilir endişesiyle- tek yerde tutmak gibi bir durum bağlayıcı olmaktan çıkmıştır.

Elektronik belgelerin teknolojik özellikleri, aynı anda farklı yerlerde bulunma imkânı sağladığı gibi bir takım yeni tanımlama alanlarının da ortaya çıkmasına sebep olmuştur. Kâğıt belge, organik bağ bakımından bulunduğu dosya, ait olduğu iş, doğduğu fonksiyon ve işin sahibi kişi ve birim ilişkisi açığa çıkarılıp, içerik ve form özellikleri göz önünde bulundurularak tanımlanırken, elektronik belgeler için bunlar yeterli gelmemektedir. Doğası gereği bu belgelerin değişken yapısı, yazılım ve donanım bağlamında teknolojiye bağımlı olması, üretildiği ortam, bulunduğu format gibi birtakım kayıt özellikleri ekranda görünenin dışında farklı tanımlama alanlarının açığa çıkarılması gerektiğini göstermiştir.

Son yılların arşiv bilimi ile ilgili ulusal ve uluslararası literatürü incelendiğinde, dijital çağda arşiv prensiplerinin ve uygulamalarının yeniden yorumlanması gerektiği yönünde eğilimlerin arttığı gözlenmektedir. Örneğin, fiziksel belgelerden farklı olarak, elektronik belgelerin sahip olduğu form ve format özelliklerinden dolayı üretildiği andan itibaren yönetilmesi gerekmektedir. Hatta belgenin sürekliliği modeli anlayışına göre yaşam döngüsünde belge yönetimiyle arşiv evresi devamlılık arz eder. Başka bir deyişle, elektronik belgeler daha üretilmeden arşivleme süreciyle alakalı birtakım iz değerleri doğmaya başlar. Bu durum, belge yönetiminin özellikle elektronik ortamda proaktif bir yapıda olmasını ifade eder. Dijital arşiv konusunda çeşitli yayınları bulunan Özdemir (2017, s. 54), dijital çağda arşiv prensiplerinin ve uygulamalarının değişimi hususundaki algı ve yaklaşımlara yönelik olarak, “fiziksel belgelere uygulanan arşivsel

süreçlerin dijital belgeler için farklı olduğunun kabul edilmesi gerektiğini” belirtmektedir. Bu düşüncesini, arşiv biliminin temelindeki çoğu kavramın günümüz teknoloji dünyasında değişime uğradığını ifade ederek güçlendirmektedir. Yeni teknolojiler ve buna ilişkin bakış açıları, uzun zamandır var olan bazı varsayımları ve mevcut uygulamaları zorlayarak bu alanlarda değişimin gerekliliğini göstermektedir.

Bu bağlamda teknolojinin ortaya koyduğu yeni fırsat ve tehditler birçok soruyu akla getirmektedir. Uygulamalarda sıkı sıkıya bağlı kalınan provenans, asli düzen, organik bağ, belge bütünlüğü, aidiyet zinciri gibi temel dinamikler, elektronik arşivlerde kullanılabilecek mi? Veya bu dinamikler yeni bilgi taşıyıcısı belgelere uygulanabilecek mi? Yoksa arşiv algımızı değiştirmemiz mi gerekiyor? Diğer taraftan tüm bu dinamikleri zorlamak yerine farklı yaklaşımlarla yeni fırsatlar yakalanamaz mı? Örneğin belgenin sürekliliği anlayışındaki birtakım argümanlar arşivcilik uygulamalarında kullanılsa, provenans değiştirilmiş mi olur? ya da orijinal düzene aykırı mı hareket edilir?

Taşıyıcı ortamın değişmesiyle, yani aynı anda kullanılmakta olan elektronik ortama taşınmasıyla birlikte düzenleme ve tanımlamanın dışında, üretim, sağlama, dağıtım, kullanım ve dosyalama, koruma ve imha gibi belge yönetimi ve arşiv işlemleri etkilenmiştir. Ancak söz konusu uygulamaların tamamına olan etki, bir makalenin hacmine sığmayacak kadar çok ve çeşitli olmasından dolayı, bütün boyutuyla birlikte ele alınmamıştır. Bu çalışmada, öncelikle konuya ilişkin literatür değerlendirilmiştir. Ardından arşivlenen e-belgelerin düzenlenmesi ve tanımlanmasının hangi hususlarda geleneksel olanlardan farklılık gösterdiği açıklanmıştır. Sonuç kısmında ise bu farklılıklardan dolayı sürdürülebilir bir düzenleme ve tanımlama için neler yapılabileceğine ilişkin birtakım tespitler ortaya konulmuştur. E-dönüşümün kaçınılmaz bir süreç arz ettiği günümüzde, e-arşiv uygulamalarına dair sorunların daha fazla araştırılması ve daha fazla çalışmanın gerçekleştirilmesi beklenmektedir.

1. Literatür Çalışması

Geleneksel düzenleme ve tanımlama ilişkin ulusal ve uluslararası literatürde çok sayıda kaynağa erişmek mümkünken, e-belgelerin düzenlenmesi ve tanımlamasına yönelik çalışmalar daha sınırlıdır. Sınırlı da olsa bu çalışmaları makaleler, kitaplar, tezler ve milli arşiv gibi otorite kurumlarının yayımladığı prosedürler ile çeşitli derneklerin çıkardığı rehber niteliğindeki çalışmalar şeklinde ele almak mümkündür. Çalışmadaki kaynaklar önce türlerine göre (uluslararası ve ulusal şeklinde) gruplandırılarak, ardından her grup kendi içinde kronolojik olarak değerlendirilmiştir.

Konuyla ilgili farklı ülkelerde yazılmış onlarca kitapla karşılaşmak mümkündür. Bunlar içerisinde dijital arşiv malzemesinin değerlendirilmesiyle alakalı olarak öne çıkan çalışmalardan bir kısmı örnekleme yoluyla seçilerek burada ele alınmıştır. Gerek arşiv metodolojisi gerekse

düzenleme ve tanımlama konusunda düşünceleriyle öne çıkan Hillary Jenkinson ve Theodore Roosevelt Schellenberg'e ait çalışmalar değerlendirilmiştir. Bu iki ismin arşiv malzemesinin entelektüel kontrolü ile ilgili açıkladıkları görüşler hâlâ kabul görmektedir. Bu nedenle arşiv prensipleriyle ilgili olan kaynakların başında Schellenberg'in "The Management of Archives (Arşiv İdaresi)" ve Jenkinson'un "A Manual of Archive Administration (Arşiv Yönetimi El Kitabı)" isimli kitapları gelmektedir. Pek çok noktada farklı görüşleri olmasına rağmen, iki ismin bilhassa provenans prensibiyle ilgili olan yaklaşımlarının birbirine benzer olması dikkat çekicidir.

Geleneksel bilgi taşıyıcıları için geliştirilen metotların, e-belgeler için de geçerliliğini koruyup korumadığı günümüzde henüz yeni tartışılmaya başlanmıştır. Ancak iyi temellere oturtulmuş yaklaşımların teknolojiye entegrasyonunun daha kolay olacağı düşünülmektedir. Her ne kadar Schellenberg'in uzun seneler önce Arşiv İdaresi (1964) kitabındaki "Mevcut arşivcilik prensipleri ve metotlarının geçmişte ve günümüzdeki kuralları, baştan sona değerlendirilerek yeni metotlar geliştirilirse, güvenilir bir uygulama rehberi elde edilmiş olur" ifadeleri kendi dönemindeki koşullar ışığında telaffuz edilmiş olsa da bu genel görüş günümüz şartlarında da güncelliğini korumaktadır.

Amerika Birleşik Devletleri'nde arşiv uygulamalarına yönelik yaptığı çalışmalarla bilinen Paul Brunton ve Tim Robinson tarafından 1993'te yayınlanan "Arrangement and Description" isimli çalışma, düzenleme ve tanımlama uygulamalarına detaylı bir şekilde değinen çalışmalardan biridir. Söz konusu çalışma, düzenleme ve tanımlama uygulamalarını geleneksel metotlar çerçevesinde ele almış olsa da, her iki uygulamanın temel felsefesini detaylarıyla açıklaması bakımından önem taşımaktadır (Brunton ve Robinson, 1993). Bu akademik çalışmanın yanı sıra Bruce W. Dearstyne'in 1993 yılında yayınlanan, 2001 yılında da Türkçeye çevrilen ve kısaca "Arşivsel Girişim" adıyla bilinen kitabından söz edilebilir. Söz konusu kitap, modern arşiv ilkeleri, uygulamaları ve teknikleri konularında önemli bilgiler sunmanın yanı sıra düzenleme ve tanımlamayı uygulamalarıyla birlikte vermiştir (Dearstyne, 1993). Amerika'da Northern Kentucky Üniversitesinde öğretim üyesi olarak görev yapan ve dijital arşivlerle ilgili çalışmaları bulunan Lois Hamill, 2017 senesinde yayınlanan "Archival Arrangement and Description: Analog to Digital" adlı kitabında bilgi taşıyıcı ortamın değişmesinden dolayı düzenleme ve tanımlamanın analogdan dijitalle geçişini irdelemektedir. Söz konusu kitap, analog belgelere yönelik bilinen pratik ve teorik uygulamaların, dijital nesnelerin benzersiz niteliklerine uyum sağlamak için gerektiğinde değiştirilmesi lazım geldiğini savunmaktadır (Hamill, 2017). Aynı yıllarda benzer düşüncelere sahip farklı arşivcilerin bulunduğu bilinmektedir. Bunlardan biri de dijital arşivler üzerine çalışmaları bulunan Lina Bountouri'dir. 2017 yılında yayımlanan "Archives in the Digital Age: Standards, Policies and Tools" adlı eserinde Bountouri, arşiv materyallerini yönetmek için üstverilerin nasıl kullanıldığına ve bu materyallerin internet aracılığıyla nasıl yayıldığına dair ayrıntılı analizler sunmaktadır. Bunun için tanımlama işini "bir arşivcinin en önemli görevi" olarak değerlendirmektedir (Bountouri, 2017, s. 207).

Almanya’da arşivcilik sahasında daha çok teorik yayınları ile öne çıkan Christian Keitel’in 2018 yılında yayımladığı “Zwölf Wege ins Archiv: Umriss einer offenen und praktischen Archivwissenschaft” isimli kitabında, düzenleme ve tanımlamayla alakalı olan birçok konu hakkında önemli ve nitelikli içerik sunmaktadır. Keitel, geleneksel arşiv belgelerinin çoğu durumda kendi sınırlarını bize göstermekte, taşıyıcı ortamın fiziksel varlığı düzenlemeyi ve tanımlamayı daha somut veriler üzerine inşa etmeye imkân verdiğini belirtmektedir. Bu durumun dijital arşivlerde farklı olduğuna işaret ederek, görünüşte sonsuz içerikler sunan internetin bu şekilde arşivlenmesinin mümkün görünmediğini belirtmektedir (Keitel, 2018, s. 192).

Dundee Üniversitesinde öğretim üyesi olan Caroline Brown’un editörlüğünde 2018’de yayınlanan “Archival Futures” isimli kitapta, arşiv disiplininin bir değişim zamanının geldiğini ifade ederek, dijital dünyada belgelerin kontrolü için ne gibi değişiklikler yapılması gerektiğini açıklamıştır. Kitapta, Luciana Duranti, Geoffrey Yeo, Barbara Reed ve Frank Upward gibi yazarların arşivlenen e-belgelerin temelde kâğıt eşdeğerlerinden farklı olduğuna ve orijinal oluşumlarından ve kullanımlarından, nihai arşivleme ve korunmalarına kadar her adımın farklı düşünce, süreç ve teknoloji gerektirdiğine yönelik yeni yaklaşımlar getirdiği görülmektedir (Brown, 2018). Bunların dışında Elif Yılmaz Şentürk’ün 2019’da yayınlanan kitabından bahsetmek mümkündür. Bu çalışma, her ne kadar Osmanlı dönemi belgelerinin düzenlenmesi ve tanımlamasını kapsayacak şekilde ele alınmış olsa da, belge karakteristiğine özgü üstveri elemanlarıyla tanımlama yapmanın önemine odaklanması açısından önem taşımaktadır.

Amerika Birleşik Devletleri Milli Arşivinde görev yapan arşivcilerden Trudy Huskamp Peterson, 1984 yılında bilgisayar teknolojisi ile üretilen belgelerin arşiv prensiplerine etkisini değerlendirerek, dijital belgelerin “temel arşiv ilkelerine uygun olarak yönetilip yönetilemeyeceğini” sorgulayan çalışma ilk örneklerden biri olarak karşımıza çıkmaktadır. E-belgelerle birlikte tanımlama uygulamalarının genişletilmesi gerektiğine dikkat çeken Peterson, temel arşiv prensiplerinin uygulanabilirliği korunsa bile bilgisayar teknolojisinin karma (melez) kayıt sistemlerinden dolayı bazı sorunları yeniden ele almaya zorlayacağını dile getirmiştir (Peterson, 1984, s. 384). Elektronik belgelerin tanımlanmasına yönelik olarak öne çıkan yayınlardan birisi de MacNeil’e aittir. MacNeil, elektronik belgeleri tanımlamak için geliştirilen yöntem ve tekniklerin diğer ortamdaki kayıtları tanımlamaya yönelik yöntem ve tekniklerle uyumlu olması ve bunlarla bütünleştirilmesi gerektiğine dikkat çekmiştir (MacNeil, 1995, s. 30).

Dijital materyallerin tanımlanmasına yönelik dikkat çeken çalışmalardan bir diğeri Toronto Üniversitesinde görev yapan Jean E. Dryden’a aittir. Dryden, dijital materyallerin tanımlama örneklerini incelemiş ve geleneksel kataloglama yaklaşımlarının dijital materyale nasıl uygulanabileceğini belirlemek için bir rapor yayınlamıştır. Bu raporda dijital materyallerin tanımlanması/kataloglaması için daha fazla araştırma yapılması çağrısında bulunmuştur (Dryden, 1995). Virginia Üniversitesinde görev yapan, aynı zamanda Uluslararası Arşiv

Konseyyinde (ICA) çeşitli faaliyetleri bulunan Daniel V. Pitti'nin teknolojik gelişmelerle birlikte arşiv tanımlamasında yaşanan dönüşümlere değinmiş olan çalışmasından bahsedilebilir. Bu çalışma, işaretleme teknolojilerini kullanarak tanımlamayı geleneksel arşiv sınırlarından ayırıştırarak dönüştürmeyi hedeflemektedir (Pitti, 2006). Güney Florida Üniversitesi Bilgi Okulunda çalışan ve arşiv yönetimi konularında çalışmaları bulunan Jinfang Niu'nun 2014'teki çalışmasında entelektüel kontrol kavramının ve uygulamalarının yeni teknoloji ortamındaki gelişimi tartışılmaktadır (Niu, 2014). Birleşik Krallıkta arşivcilik alanında çalışmaları bulunan John Langdon tarafından yayınlanan çalışma, geleneksel standartların dijital materyale ne kadar uygulanabilir olduğunu ve sektörün dışından gelen standartların dijital materyalin yönetimi ve bunlara erişim için avantaj sağlayıp sağlamadığını değerlendirmektedir (Langdon, 2016). Texas Üniversitesi Bilgi Okulunda görev yapan ve dijital arşiv üzerine çalışmaları bulunan Ciaran B. Trace, 2020'de yayınlanan çalışmasında bilginin düzenlenmesinin pratik becerisinin teknolojideki değişimin bir sonucu olduğu görüşünü savunmaktadır (Trace, 2020).

Türkiye'de de müstakil olarak düzenleme ve tanımlamaya ilişkin makaleler bulunmaktadır. Farklı nitelikte yayımlar yapılmış olup, bu iki temayı odak noktaya alarak inceleyen birkaç çalışmaya rastlanmıştır. 2010 yılında Fatih Rukancı ve Hasan Koç'un "Arşivcilikte Genel Tasnif Sistemi ve Bileşenleri" isimli makaleleri arşivlerdeki tasnif siteleri hakkında kapsamlı bilgiler sunmaktadır. Burçak Şentürk'ün 2017 yılında yayınlanan "Provenans ve Orijinal Düzene Saygı Prensiplerinin Arşiv Malzemesinin Düzenlemesi ve Tanımlanması Açısından Gerekliliği" ve 2019 yılında yayınlanan "Arşivsel Tanımlama: Arşivi Görünür Kılmanın Vazgeçilmez Unsuru" isimli yayınları yakın zamanda kaleme alınmış önemli çalışmalardandır. Üç çalışma da düzenlemenin odak noktalarına değinmiş ve kaynağını geleneksel prensiplerden almıştır. Bu bağlamda söz konusu çalışmalarda elektronik belgelerin geleneksel uygulamalara olan tesirine ilişkin yeni şeylere rastlanmamıştır.

Jane Zhang'ın Simmons Üniversitesi'nde yazdığı doktora tezi müstakil olarak dijital arşivlerde orijinal düzen prensibini inceleyen ilk çalışmalardan biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Zhang, tezinde bir saha araştırması yaparak dijital arşivlerde meydana gelen dönüşümün ve özellikle elektronik belgelerin yapısı gereği, orijinal düzenin doğasının nasıl bir değişime uğradığını açıklamaya çalışmıştır. Diğer taraftan, dijital arşivlerin başarısının artırılması için neler yapılabileceğiyle ilgili çeşitli öneriler sunmuştur (Zhang, 2011). Türkiye'de akademik anlamda düzenleme ve tanımlamayı geleneksel perspektifle ele alan tezlerden bahsetmek de mümkündür. Bu alandaki ilk çalışmalardan biri Niyazi Çiçek'in (2003) "Kamu Yönetiminde Üretilen Belgelerin Form Özelliklerinin İncelenmesi: Arşivcilik Açısından Değerlendirilmesi" başlıklı doktora tezidir. Bunların dışında Ayşe Sinem Gülmez Saydam'ın (2018) yılında yazdığı yüksek lisans tezinden bahsedilebilir. Söz konusu tezde; SALT arşivinde bulunan belgelerin sayısallaştırılması ve DC Üstveri Öge Kümesi'ne göre kataloglama çalışmaları ele alınmıştır. Bu tez çalışması, dijitalleştirilmiş arşiv malzemesinin tanımlanması işini uluslararası standartlara göre ele alması açısından diğer kurumlara örnek teşkil etmektedir.

Bu çalışmaların yanı sıra milli arşiv gibi otorite kurumların yayınladığı stratejiler¹ dikkat çekmektedir. Türkiye’de Devlet Arşivleri Başkanlığının bu yönde kısıtlı imkânlarla yaptığı çalışmalar bulunsa da, değişen ve gelişen bilgi teknolojileri karşısında güçlükleri aşmak ve problemleri çözmek adına alanın yeni projelerle desteklenmesi gerektiği düşünülmektedir. Farklı ülkelerdeki milli arşivlerin dijital malzemenin yönetilmesine ilişkin daha aktif çalışmalar yürüttükleri bilinmektedir. Örneğin, İngiltere, Avustralya ve Yeni Zelanda Milli Arşivlerinin bu konuda kayda değer çalışmaları ve geliştirdikleri stratejileri bulunmaktadır. Türkiye’de ise Devlet Arşivleri Başkanlığı tarafından 2021 yılında “Arşiv ve Arşivcilik: Kuram, Strateji ve Uygulamalar” ismiyle yayımlanan çalışmadan bahsedilebilir. Bu çalışma, güncel sayılabilecek nitelikte olmasına rağmen, çalışmada dijital belge uygulamaları yeteri kadar ele alınamamıştır. Bu bakımdan çalışma; arşivlenen e-belgelerin durumuyla ilgili beklentileri yeteri kadar karşılamaktadır.

Bunların dışında Ankara Üniversitesi ev sahipliğinde düzenlenen E-BEYAS Sempozyumlarındaki bildiri kitaplarından² bahsedilebilir. Bu bildiri kitaplarında dijital çağda yaşanan teknolojik gelişmelerin arşiv bilimine olan yansımalarını kapsayan çok çeşitli araştırmalarla karşılaşmak mümkündür.

2. Çalışmanın Problemi, Sorular, Yöntem

2.1. Çalışmanın Problemi

E-belgelerin hızlıca geleneksel olanların yerine geçmeye başlaması, arşivcilik iş süreçlerinin yeniden düşünülmesine yol açmıştır (Taylor, 1987, s. 21).³ Dijital dönüşümün tabii sonucu olan e-belgelerin “geleneksel arşiv teorilerinin uygulamalarıyla ilgili güçlükler çıkardığı” (Zhang, 2014, s. 46) ve bilinen arşiv metodolojilerinin yeniden sorgulanmasına sebep olduğu (TNA, 2017; Kandur, 1993, s. 7) ifade edilmektedir. Hatta yeni nesil bu bilgi taşıyıcılarının arşiv ilkelerine uygun olarak yönetilemeyeceği düşünceleri de gündeme getirilmiştir (TNA, 2017; Keitel, 2018).

E-belgelerin arşiv uygulamalarında güçlük olarak karşımıza çıkan ilk durumu, taşıyıcı ortamının uzun vadede güvensizliğidir. Altı yüz ya da bin yıllık arşiv malzemesi olan bir parşömenin ya da kâğıdın özgünlüğünden ve delil değerinden hiç şüphe edilmezken, yakın

1 Devlet Arşivleri Başkanlığı, *2020–2024 Dönemi Stratejik Planı*, Ankara, 2019; The National Archives, *Digital Strategy 2017–2019*, 2017.

2 *E-BEYAS 2015 Sempozyumu: Kurumsal Belleklerin Geleceği: Dijitalleştirme-Elektronik Arşiv-Elektronik Belge Yönetimi*, 21-22 Ekim 2015, Ed. Fahrettin Özdemirci, Nevzat Özel, Tolga Çakmak, Zeynep Akdoğan, Bahattin Yalçınkaya, Ankara, 2016; *E-BEYAS 2017 Sempozyumu*, Bilgi Sistemleri ve Bilişim Yönetimi: Beklentiler ve Yeni Yaklaşımlar, Ed. Fahrettin Özdemirci, Zeynep Akdoğan, Ankara, 2017; *E-BEYAS 2017 Sempozyumu*, Bilgi Yönetimi ve Bilgi Güvenliği: eBelge- eArşiv- eDevlet- Bulut Bilişim- Büyük Veri- Yapay Zekâ, Ed. Bahattin Yalçınkaya, Mehmet Altay Ünal, Burcu Yılmaz, Fahrettin Özdemirci, Ankara, 2019.

3 *Hugh Taylor*, 1987’de paradigma değişiminden söz eden ilk arşivcidir, bu değişimi teknolojik gelişmeler ve dijital belgelerin oluşmasına bağlamıştır.

zamanda üretilmiş bir e-belgenin uzun vadedeki akıbeti garanti edilememektedir. Çünkü e-belgelerin değişken yapıları sürdürülebilirlikle alakalı kaygılara sebep olmaktadır. Bugün e-imzalı kurum şifresine ve e-mühre sahip, bilinen standart kayıt formatında bir e-belgenin uzun süre korunmasıyla ve devamlılığıyla alakalı endişeler giderilmiş değildir. İşlem gördüğü ve arşive devredildiği mevcut belge varlığı hiç değişmeyecek, sürekli aynı şekilde kalacakmış gibi düşünülerek geleneksel arşiv uygulamalarıyla kontrol edilmeye çalışıldığında, bugün entelektüel kontrolünü sağlamış gibi gözükse de, uzun dönemde özgünlüğünün korunmasıyla alakalı barındırdığı riskler hala giderilmiş değildir. Başka bir deyişle, elli yıl sonra bahsi geçen belgenin özgünlüğü ve orijinalliği sorgulanmaya başlanırsa ve delil değerinin muhafaza edilmesini sağlayan e-imza gibi kimlik tespiti aracının da geçerliliği kalmazsa, belgenin durumu ne olacak? Sadece belgeyle ilgili bilgi varlığı bir arşivci ve araştırmacı için yeterli olacak mı? Geleneksel usullerle düzenlemesi ve tanımlaması yapılmış bu belgelere erişilse dahi, otantikliği bozulmuşsa, güvenilirliği şüpheli hale gelmişse ve organik bağa ilişkin olarak aidiyet zinciri de kopmuşsa geleneksel usullerle yapılmış olan entelektüel kontrol bunu nasıl koruyabilir? Arşivciye ve belge kullanıcılarına bu kayıtların hâlâ ilk üretildiği gibi güvenilir olduğu nasıl izah edilebilir? Bir e-belgenin delil değerine sahip taşıyıcı olarak entelektüel nitelermeleri yapılsa da, özellikle teknik ve teknolojik koşulların korunduğu nasıl garanti edilebilir? İşte e-belgeler arşivlendiğinde bir kâğıt taşıyıcıdan farklı olarak onun sahip olduğu teknolojik özellikler, formatı, üretildiği yazılım, yazılımın dili, delil değerine ilişkin e-imza vb. teknolojiler ve güvenlik unsurlarıyla alakalı da birtakım nitelermeler gereklidir.

Dijital dünyanın sunduğu hızlı ve en az maliyetle belge üretme imkânları, transfer ve dolaşım fırsatları, sınırsız depolama olanakları ve süratli erişim koşulları, belge yönetimi ilkelerinin ihmal edilmesi risklerini barındırmaktadır. Elektronik ortamda oluşan belgelerin bazı örgütlerde sistemli bir şekilde tutulmayıp rastgele depolanmasından dolayı, bilinen arşivcilik düzenleme ilkelerinin kolaylıkla uygulanamayacağı öne sürülmektedir (Peterson, 1984, s. 388). Oysa taşıyıcı ortam değişse de, entelektüel kontrol düşüncesi çok değişmemiştir. Kâğıt belgeler için benimsenen belge yönetimi ve arşiv prensiplerinin çoğu e-belgeler için de geçerliliğini korumaktadır. Bu sebeple orijinal düzen, belge bütünlüğü, dosya bütünlüğü, aidiyet zinciri, provenans gibi temel dinamiklerin tamamının bir safhada ve bir arada yönetilmesi gerekmektedir. Yani bunların herhangi birinde oluşabilecek sorun, diğer fonksiyonların işlevselliğini etkileyecektir. Daha açık bir ifadeyle, bir e-belgenin belge türüne göre fiziksel belgelerde de aranan diplomatik özellikler korunamamışsa, delil değerine ilişkin e-imza varlığı zarar görmüşse, üst veriler belgeyle birlikte taşınamıyorsa, bu olumsuz durum dosya bütünlüğünü de etkileyecektir. Daha önemli bir husus ise belgenin özgünlüğünün tartışılır hale gelmesidir (Duranti, 2001).

E-belgelerin uzun vadede başarılı bir şekilde korunması ve erişimde sürekliliği sağlamak için format bakımından taşıyıcı ortamın teknolojik özellikleri iyi bilinip, buna özgü çözümler

geliştirilmelidir. E-belgenin fiziksel taşıyıcılara göre öne çıkan farklı yönlerinin tanımlanması, e-arşiv oldukları dönemde erişilebilir şekilde tutulup özgünlüklerinin korunmasına yönelik koşulların sağlanması için önemlidir (Yalçinkaya, 2014). Örneğin EBYS sürecinde e-imza, zaman damgası, taşıyıcı ortam, format, boyut ve oluşturulma tarihi gibi yeni bilgiler, e-belgeler arşive intikal ettiği zaman da mutlaka üstveri alanları olarak korunmalıdır.

Çalışmanın problemi incelenirken literatürdeki kaynaklar üzerinden hareket edilmiştir. Haliyle teknolojinin tesiri altındaki arşiv prensiplerinin varlığını nasıl koruyacağı, yeni yorumlar gerekiyorsa bunların neler olabileceği sorgulanmıştır. E-arşivlerdeki düzenleme ve tanımlama uygulamaları, geleneksel olanlardan birtakım farklı etkilere sahip gibi görünmektedir.

2.2. Çalışmanın Sorusu

Genellikle taşıyıcı ortamı kâğıt olan belgeler için geliştirilen metotlar, elektronik olanlar göz önünde bulundurulduğunda, dijital yaklaşımların arşiv uygulamaları üzerindeki etkileri hakkında arşivcileri daha fazla düşünmeye sevk etmiştir. Bu durum, sıkı sıkıya bağlı kalınan provenans, asli düzen, organik bağ, belge bütünlüğü, aidiyet zinciri gibi gelenekselleşmiş temel ilkelerin, çok hızlı değişen teknolojik koşullarda nasıl korunacağı sorusunu gündeme getirmiştir. Çalışmanın sorusu, “geleneksel arşiv prensiplerinin, dijital ortamın sunduğu imkânları kullanmaya yetmediği, söz konusu prensiplere bağlı kalınsa da, ek donanımlar gerekeceği” şeklindedir. Literatüre dayalı olarak hazırlanmış bu makale için geliştirilen önerme, “değişen yeni belge olgusu, geleneksel arşiv düzenleme ve tanımlama uygulamalarını etkilemiştir” şeklindedir. Bu durumun, yeni nesil teknolojik taşıyıcılarla alakalı olarak geleneksel prensiplerin yeterli olmayacağı varsayımıyla son derece ilişkili olduğu düşünülmektedir.

2.3. Çalışmanın Yöntemi

Bu makalede temel veri kaynağı, saha çalışması ya da alan araştırması değil ulusal ve uluslararası mevcut literatürdür. Literatürden derlenen verilerle şekillenmiş bu araştırma kapsamında kuramsal ve pratik düzlemde yöntemlerin yer aldığı bir metodoloji kullanılmıştır. İlk olarak kuramsal temellerin atılması amacıyla; geleneksel belge olgusu, düzenleme ve tanımlama, provenans, orijinal düzen gibi konularda belgesel tarama yöntemi kullanılarak elde edilen metinler üzerinde içerik analizi gerçekleştirilmiştir. Doküman analizi ve ilişkisel tarama yöntemiyle, çalışmanın kuramsal alt yapısını oluşturmak için güncel veriler sağlanmıştır. Belgesel tarama, belli bir amaca dönük olarak, kaynakları bulma, okuma, not alma ve değerlendirme süreçlerinden oluşmaktadır (Karasar, 2014). İlişkisel taramada ise değişkenlerin birlikte değişip değişmediği, değişme varsa bunun nasıl olduğu saptanmaya çalışılır (Karasar, 2011). Kısaca belgesel tarama yöntemi ile elde edilen kaynaklar, belirtilen konu ve ayrıntılar kapsamında incelenmiş ve değerlendirilmiştir.

3. Dijital Çağda Değişen Belge Olgusu

3.1. Dijital Taşıyıcılarda Kanıt Özelliği ve Sürdürülebilirlik Riskleri

5000 yıl önce kurulduğu bilinen ilk arşivler ile yeni nesil arşivlerin arasında birçok farklılık bulunmakla beraber, öne çıkan iki temel özellik taşıyıcı ortam ve arşiv uygulamalarındaki tekniklerdir. Belge olarak kil tabletlerde tutulan bilgiler, günümüzde bilgisayar disklerinde saklanmaktadır; bununla birlikte üretilen bilgilerin yakın gelecekte bulut sistemlerine taşınacağı gerçeği ile karşı karşıyayız. Tüm bunlar yaşanırken idari işlemlerin delili olma özelliği, belgelerde her dönem aranan bir koşul olmuştur. Elektronik bilgi taşıyıcılarında bu özellik önceliklerden biridir. Buna karşın, bilgiye hızlı erişim öne çıkan bir avantajdır. Sahip olduğu avantajlar kadar teknolojiye olan bağımlılık, elektronik belgeler için güvenli ortam endişesini devam ettirmektedir.

Her ne kadar tarihsel süreçte farklı taşıyıcılarla karşılaşılsa da, kayıtların bilgi ve delil değeri varlığını hep korumuştur. Başka bir deyişle zeytin yağı ticaretini belgeleyen bir kil tabletin varlık sebebi ile bir kripto para yatırımına ait dijital sözleşmenin hizmet ettiği amaç aynıdır. Her ikisi de, hukuk karşısında irade ortaya koyan tarafların işlemlerine ilişkin kanıt özelliği taşımaktadır. Fakat taşıyıcı ortamdaki yapı değişikliği, yeni nesil belgelerin delil değerini uzun süre muhafaza etmekle alakalı sorular, buna bağlı endişeler, çözüm için de arayışlara sebep olmuştur. Durum böyle olunca arşivlenen e-belgelerin düzenlenmesi ve tanımlanmasıyla alakalı yeni nitelermeleri zorunlu kılmaktadır. Bir e-belgenin güncel dönemde yaşam döngüsündeki serüveni belge yöneticileri kadar arşivciler tarafından da bilinmelidir. Bu nedenle arşivciler, eski belgelerle ilgilendikleri gibi güncel belgelerle de ilgilenmek zorundadırlar (Özdemirci, 1999, s. 52). Çünkü ilk üretildiği dönemde delil değeri için eklenen e-imza varlığının korunup korunmadığı arşivciyi ilgilendirir. Diğer taraftan organik bağ ve belge hiyerarşisi gibi delil değerinin korunması için kullanılabilir nitelermelere de sahip olmalıdır (Sağlık, 2021a).

E-belge, teknolojik özelliklerinden dolayı üretilmesinden e-arşiv olana kadar geçen süreçte denetim ve kontrolleriyle alakalı olarak belge yönetimine yeni boyut kazandırırken, belge yönetiminin arşivle olan ilişkisini de pekiştirmiştir. Uluslararası arenada belgenin sürekliliği gibi modellerin ortaya çıkması bunun bir neticesidir. Geleneksel belgelerin arşivlenmesine yönelik uygulanan ilkeler, esaslar ve yaklaşımlar e-belgelere göre bazı farklılıklar gösterse de, temel olarak felsefeleri aynıdır. Elektronik ortamda arşivlenen belgeler için yönetim teknikleri daha çok teknolojik odaklıdır. Arşiv pratikleri bakımından fiziksel belgelerle paralellik gösteren e-belgeler, teknolojik yaklaşımlar açısından farklı teknikler gerektirmektedir (Yalçınkaya, 2014, s. 278). Örneğin üretildikleri andan itibaren yönetilmeleri zorunludur. Hangi kayıt ortamında üretildiği, formatı, sürümü, versiyonu, lisanslı olup olmaması, e-imzanın bulunup bulunmaması ve imzanın geçerlilik süresi, teknolojik göç politikası, e-arşiv olduğu dönemi doğrudan ilgilendirmektedir. Elektronik ortamda belgelerin üretilmesi ile ilgili sistemlerin ve belge varlıklarının arasındaki organik bağın korunması gerekliliği standartlar, politikalar,

prosedürler ve uygulamalar çerçevesinde belirlenmektedir (Yalçınkaya, 2014, s. 7). Organik bağı korumaya çalışan tüm bu uygulamalar, belge yönetimi döneminde tasarlanıyor olsa da, e-arşiv sürecinde de kullanılmaktadır.

Kanıt özelliği nedeniyle elektronik belgeleri yaşam döngüsü boyunca kontrol etmek zorunluluğu vardır. Bununla birlikte, bu belgelerin sahip olduğu teknolojik özellikler birtakım avantajlar sağlar. Kopyalama, erişim, muhafaza, yer avantajı, bilginin yayılma hızı ön plana çıkan hususlar olarak dikkat çekmektedir. Ayrıca elektronik belgelerin aranması, erişilmesi ve düzenlenmesi teknolojik araçlar vasıtasıyla otomatik olarak ve topluca yaptırılabilir. Kâğıt belgeler ve onu barındıran dosyalar için ayrı ayrı düzenleme ve nitelendirme gerekirken, eğer baştan üstveri alanları doğru olarak ve yeteri kadar girilmişse, elektronik belgelerde bu uygulamalar için gerekli emek ve insan gücü daha azdır. Bu durum, bilgi teknolojilerinin kurumsal bilgi ve belgelerin geçmiştenden çok daha etkili bir şekilde yönetmesine imkân vermektedir.

Bununla birlikte, elektronik belgeleri muhafaza etmek, bilinen klasik taşıyıcılara göre daha maliyetlidir. Aynı zamanda elektronik belgeleri ilk üretildiği gibi özgün şekilde korumanın güçlüğü, teknolojiye bağımlılıktan dolayı kırılabilir yapıları, dış müdahalelere karşı risk barındırmaları, tüm bunların ötesinde yazılım ve donanım eskidikçe yenisiyle değiştirilmesinde çeşitli dezavantajların yaşanabileceği ihtimali üzerinde durulmaktadır (Arısoy, 2018, ss. 79-80). Bu ihtimal; elektronik ortamda üretilen, yönetilen ve arşivlenen belgelerin zaman içerisinde erişilemez veya okunamaz hale gelmesi ile ilgili risklerin fiziksel ortama göre daha fazla olduğu görüşünü de açığa çıkarmaktadır (Yalçınkaya, 2017, s. 224).

3.2. E-Belgelerin Yapısal Özelliklerine Dayalı Nitelendirmeler

Elektronik belgelerin diğer bilgi taşıyıcılarına göre öne çıkan en belirgin özelliği, kayıt ortamının analog bir sistemin değil, iletişim teknolojilerinin ürünü olarak sanal ortamda soyut bir nesne şeklinde var olmasıdır. Buna bağlı olarak bir elektronik araç vasıtasıyla sayısal ortamda üretilen, gönderilip alınabilen ve depolanan kayıt olarak tanımlanabilen elektronik belgeler (Çiçek, 2011, s. 89), kırılabilir yapılarından dolayı bir kâğıt belgeye göre farklı yapısal özelliklere sahiptir. Bu yapısal özelliklerden delil değeri bakımından öne çıkan ise e-imza gibi bir bileşeni barındırmasıdır. Belge, kimlik doğrulamak için başka bir elektronik veri ile bağlantı kurar. Belgenin özgünlüğü ve kimlik doğrulaması ancak bu şekilde sağlanır. Kâğıt belgede kimlik tespit aracı somut bir varlık olarak belge üzerindedir. Elektronik belgelerin kayıt ortamı ve kayıt şekli, kaynak kodları aracılığıyla oluşturulmuş bir yazılım ürünüdür. Ancak kaydedildiği formatta ve uygun yazılımla donanımsal araçlar vasıtasıyla kullanılabilir. Örnek olarak verilen bu yapısal özellik farklılıkları daha da çeşitlendirilebilir.

Bu yapısal özelliklerinden dolayı elektronik taşıyıcılarla ilgili olarak farklı nitelendirme yaklaşımlarının bulunduğu görülmektedir (Çiçek, 2011, s. 90). Elektronik belge yönetimi

çalışmalarında belge daha çok arşivcilik, diplomatik ve belge yönetimi disiplini göz önünde bulundurularak nitelenir. Hukuk ve bürokraside ise delil değerine sahip olması öne çıkar. Haliyle, hukuk ve hukuki güvenilirlik açısından elektronik belgenin kimlik tespiti ve orijinalliği önemliken, belge yönetimi çalışmalarında otantiklikle birlikte belgenin içerik, format ve organik bağ itibarıyla üretildiği fonksiyona ait işlemlerin delili olma özelliği öne çıkmaktadır. Bu nedenle klasik belge yaklaşımlarına dayanan hukuki, diplomatik ve tarihi analizlerin elektronik belgeler için tek başına yeterli olmayacağı düşünülmektedir (Sağlık, 2021b, s. 37).

Diplomatik biliminin elektronik belgelerin anlaşılmasına çeşitli bakımlardan katkısı olmuştur. Belgelerin yazılı/dokümanter özelliklerinin oluşma sürecini yüzyıllar boyunca ayrıntılı çalışmalarla anlama gayreti, e-belgeler için yeni nitelermelerin geliştirilmesine yardım etmiştir. Önceden beri teorik fikirlere dayalı olarak açıklanan hususiyetler, bir belgenin özneliklerinin neler olması gerektiğini ortaya koymuştur (Duranti, 2001, s. 44). Diplomatik bilimi, belgenin türe özel karakteristiği olan öznelikleri dokümanter yapısında sahip olduğu form hususiyetlerinde barındırıp barındırmadığını değerlendirir. Bunu yaparken taşıyıcı ortam, içerik, belgedeki işlem ve kişiler, arşivsel bağ, üstveriler ve kontekst gibi özellikleri de kritik eder. Fakat bir e-belge için bu kritiğin yeterli olmadığı görülür. Tüm bunlara ek olarak e-imza, e-mühür, kullanılan donanım ve yazılımların özellikleri, log kayıtları, denetim günlükleri ve veritabanı kayıtları gibi yapısal özelliklerin de incelenmesi gerekmektedir (Çiçek, 2011, s. 97; Sağlık, 2021b, s. 37). Bu özellikler, e-belgeler arşiv malzemesi olduğunda yeni tanımlama alanları olarak ortaya çıkacaktır.

E-imza ve e-mühür gibi teknolojiler, elektronik belgelerin orijinalliğini ve bağlamını korumak için önem taşımaktadır. Bu yapısal özelliklerle birlikte belgelerin delil değerini niteleyen güvenilirlik, özgünlük, bütünlük ve tanımlanabilirlik gibi birtakım öznelikler de aranmaktadır. Modern belgelerin diplomatiği konusunda çalışmaları bulunan Luciana Duranti'ye göre bu öznelikler, eski Roma Hukuku bağlamında geliştirilmiş, daha sonra diplomatik ve arşiv bilimine entegre edilmiştir (Duranti, 2001, s. 46). *Güvenirlilik*, belgenin hakkında olduğu gerçekleri savunabilmesi olarak tanımlanmaktadır (örneğin, belgenin içerik olarak itimat edilebilir olması). *Özgünlük*, belgenin iddia edildiği hususiyette olması ve oluşturulduğu günden beri zarar görmemiş veya bozulmamış olmasıdır (örneğin, belgenin belge olarak itimat edilebilir olması). Kısaca elektronik belgelerin gerçekliği/özgünlüğü daimi bir yenileme ve periyodik taşıma ile sağlanmaktadır.

Bir kaydın elektronik belge niteliği kazanabilmesi için, barındırması gereken bileşenlerin birbirleriyle tutarlılık arz ederek bir arada bulunması gerekmektedir. Elektronik belge üretim safhasında bu bileşenlerden birinin eksik olması, elektronik belgenin geçerliliğini ve güvenilirliğini büyük oranda tehlikeye düşürdüğüne işaret edilmektedir. Duranti (2001, ss. 43-44), bir elektronik belgenin geleneksel karşılığı olarak aşağıda belirtilen bileşenlerden oluştuğunu ifade etmiş ve bu bileşenleri şu şekilde açıklamıştır:

- *Ortam* (mesajın fiziksel taşıyıcısı),
- *İçerik* (belgenin taşımak istediği mesaj),
- *Fiziki ve entelektüel şekil* (mesajın iletilmesine izin veren temsil kuralları),
- *Fiil* (belgeyi oluşturan iradenin ifa edilmesi),
- *Belgede kişiler* (işin sahibi sorumlu kurum, yetkili düzenleyici, muhatap),
- *Arşivsel bağ* (her bir belgeyi bir önceki ve bir sonraki belge ile bağlayan ilişki),
- *Bağlam* (belgenin oluşturulduğu hukuki, idari, usulü ve belgesel çerçeve)

Bu belge bileşenlerinin bütünlük içerisinde tutulamamasının yanı sıra taşındığı formatın güncellenememesi, e-imzanın doğrulanamaması ve arşivsel bağın bozulması gibi nedenlerden dolayı e-imzalı belgelerin zaman içerisinde özgünlüğünü koruyamayacağı düşünülmektedir. Arşivsel bağın kopması, saklama süresi sonunda arşive devredilen malzemenin geldiği kaynağın yeteri kadar bilinmemesi ve aidiyet zincirinin kurulamaması anlamına geldiği gibi belgelerin provenansının tehlikeye girmesi de söz konusudur (Çiçek, 2021, s. 49). Bu durum, belgelerin delil değerini tehdit ederek güvenilirliğinden şüphe duyulmasına neden olurken, özgünlük, bütünlük ve kullanılabilirlik gibi birtakım karakteristik özelliklerin bozulabileceği tartışmalarını da gündeme getirmektedir. Bu düşünceler ise belgelerin üretildiği dönemlerde kurumlara ait idari işlemlerin delil değerini kaybetme riskinden kaynaklanmaktadır (Sağlık, 2021a).

Elektronik belgeler, yapısal özelliklerinden dolayı bazı avantajlar sunarken, birtakım risk ve tehditleri de beraberinde getirmiştir. Bu belgelere yönelik en büyük tehdit, yangın ya da doğal afet tehlikesi değil, belgelerin farklı dosya formatlarının hızlı bir şekilde gelişmesine karşın gerekli güncellemelerin yapılamaması ve donanım eksikliğinden dolayı belgelere erişilememesidir. Uzun zamandır tartışılan bu konuyla alakalı olarak -öyle anlaşılıyor ki- e-belgelerin erişilebilirliği ve okunabilirliği ile ilgili süreklilik sağlayacak ulusal bir formata ihtiyaç bulunmaktadır. Bu yapılamadığından elektronik belgeler, teknoloji eskimesi ve fiziksel bozulma nedeniyle tehdit altındadır. Bununla birlikte elektronik belgelerin her bakımdan makineye bağımlı oluşu, teknolojik değişikliklerin hızlı olması ve kırılğan yapıları gibi teknolojinin doğasından kaynaklanan tüm bu faktörler kâğıt belgelere göre farklılık arz eden diğer unsurlardır (Yalçınkaya, 2020, s. 654).

Kısaca yapısal ve içeriksel özellikleri açısından geleneksel belgelere benzeyen elektronik belgeler, bilgi teknolojilerine dayalı üretilme ve kullanılma koşullarından dolayı bağlam açısından farklı özelliklere sahiptir. Bağlam, belgenin üretim yeri, tarihi, sorumlu kuruluş ve onaylama bilgilerinin de olduğu üstverileri ve aralarındaki ilişkiyi ifade eder. Tüm bu unsurlara göre değerlendirildiğinde elektronik bir belgenin delil değerini koruyabilmesi için özgünlük, güvenilirlik, bütünlük, kullanılabilirlik, tanımlanabilirlik, erişilebilirlik, teknolojik

ve yapısal özelliklere sahip olması beklenmektedir. Bu nedenle, tüm bu hususların devamlılığı, e-belgelerin güncel dönemdeki gibi arşiv malzemesiyken de güvenilir olmasını ve delil değerini korumasını sağlayacaktır. Belirtilen bileşenlerden herhangi birinin eksik olması, delil değerini tehdit edeceği gibi entelektüel kontrolü de olumsuz yönde etkileyecektir.

4. Arşivlenen E-Belgelerin Entelektüel Kontrolü

4.1. E-Belgelerin Yapısal Özelliklerinin Entelektüel Kontrol Etkisi

Arşiv biliminin temelindeki çoğu kavramın günümüz teknoloji dünyasında değişime uğradığı bilgisi (Kandur, 1992, s. 317; Aydın, 2010, s. 162; Özdemirci, 2017, s. 229; Langdon, 2014; Bunn, 2016; Grek, 2016, s. 14; Şentürk, 2017, s. 424; Güler, 2020) pek çok kaynakta farklı şekilde ifade edilse de, bu husustaki genel görüş, yeni teknolojilerin uzun zamandır var olan varsayımları ve mevcut pratikleri değiştirdiği ve bu nedenle arşiv uygulamalarının gözden geçirilmesi gerekliliği üzerine olan iddialardır. Makalenin literatür kısmında da ifade edildiği gibi, arşiv alanındaki uzmanlar, çalıştıkları saha itibarıyla dijital dönüşümün farklı yönlerini ele alarak, çeşitli değerlendirmeler yapmışlardır. Fakat tüm bu iddiaların her birinin ayrı ayrı çalışma konusu olması, sahada gerçekçi olarak ele alınıp değerlendirilmesini gerektirmektedir. Ayrıca literatürdeki veriler incelendiğinde, son yıllarda arşivcilerin ve alan uzmanlarının kâğıt belgeler için geliştirilen arşiv teorilerini ve yöntemlerini kullanarak dijital belgeleri değerlendirdiklerini doğrulamaktadır. Gelişen teknolojiler neticesinde iddia edilen bu değerlendirmeler, arşiv uygulamalarının geliştirilmeye ihtiyacı olduğunu gösterse de, bunun nasıl, ne şekilde ve kimlerle yapılacağına dair detaylı bilgiye ihtiyaç vardır. Uygulama şekli ne olursa olsun, arşivlerin değişimle birlikte gelen yeniliklerle yüzleşmeleri gerekmektedir. Öyle ki bazı uzmanların görüşleri “önümüzdeki 30 ila 40 yıl içinde arşivcilerin rollerinin değişeceğini ve arşivcilerin bilgisayar bilimcisi veya yazılım mühendisi olması gerekeceği” yönündedir (Lemieux, 2018, s. 34).

Hızla gelişen dijital çağda elektronik belgelerin ve arşiv uygulamalarının geleceğiyle alakalı belirsizlikler henüz tam manasıyla giderilebilmiş değildir. Google gibi ticari yazılım firmalarının sunduğu alanlar aynı zamanda bulut sistemleri şeklindeki ağ bağlantı depolama imkânları, yarının arşivlerinin önemli ölçüde dört duvar arasına sıkışmış mekânlar olmayacağını bize göstermektedir. Aynı zamanda arşiv malzemesine sahip kurumların da dış kaynaklı hizmet alımlarıyla arşivlerini adı geçen yerlere taşıma ihtimalleri oldukça yüksektir. Bu durum her ne kadar birtakım avantajlar sunsa da, e-arşivlerin düzenleme ve tanımlama usullerine etki edeceği açıktır. Aslında bu endişeler ve etkileme düşünceleri, e-belgeleri güncel dönemde kullanıldığı gibi güncel olmayan arşiv döneminde de kullanabilme isteğinden kaynaklanmaktadır. Çoğu yerde bu düşünce e-belgelerin sürdürülebilirliği ile izah edilmektedir. Her dönem ilk üretildiği gibi aynı özgünlükte bulup kullanma düşüncesi odak noktada yer almaktadır. Böyle bir düşüncenin tabii neticesi olarak elektronik belge yönetimi sistemlerinde üretilip kullanılan

e-belgeler için göz önünde bulundurulacak kriterler arşivlenen e-belgeler için de düşünülmelidir. Bundan dolayı elektronik belge yönetimi uygulamalarında geçerli olan e-belgelerin güvenilirliği ile alakalı nitelermelerin e-arşivler için de kullanılması gerekli görülmüştür. Bu durumun temelinde e-belgelerin çeşitli açılardan yazılıma bağımlı olması, karmaşık bir teknolojik ortamda bulunması ve kırılabilir bir yapıya sahip olması gösterilebilir. Söz konusu bağımlılık, arşiv tanımlama yaklaşımının dijital dünya ile uyuşmadığı (Ranade, 2018, s. 81) görüşünün oluşmasına neden olmuştur. Bu nedenle, tanımlama ile alakalı özellikle yeni teknolojinin kırılabilir yapısından kaynaklanan özgünlük, tamlık, bütünlük ve güvenilirlik gibi yeni tanımlama alanlarının açıldığı görülürken, düzenleme için dosya içeriğine erişmek, dosya yapısını ve bağlamını analiz etmek, kaydetmek ve uygun entelektüel düzenlemeyi belirlemek için çeşitli yazılım araçlarının gerekli olacağı kanaati genel kabul görmektedir.

Her ne kadar özellikle düzenleme için yeni yazılım araçları gerektiği kabul edilse de, e-belge hiyerarşisini (TSE 13298, 2015) temin edecek bir takım arşiv prensipleri göz ardı edilmemelidir. Çünkü dijital çağda düzenleme için birçok yöntem mümkünken provenans ve orijinal düzene saygı, belgelerin güvenilirliğini (güvenilirlik ve özgünlük) korumak için önemli kavramlar olmaya devam etmektedir. Belgeyi oluşturanlar, erişimi kolaylaştırmak için onları çeşitli şekillerde düzenleyebilir. Örneğin, e-posta mesajlarının listeleri alıcı, gönderen veya tarihe göre sıralanabilir veya arama terimlerine göre filtrelenebilir, Google Drive bulut tabanlı bir dosya yönetim konsolunda depolanan bir belge, birden çok kullanıcıyla ilişkilendirilebilir veya bunlar tarafından oluşturulabilir ve her kullanıcı bu belgeyi farklı klasörlerle ilişkilendirmiş olabilir. Depolama sistemi üstverileri kullanılarak izlenen bu ilişkiler, dosyalar indirildiğinde genellikle kaybolur veya yalnızca özel uygulama ve programlama arabirimleri (Archival Information Package (AIP): Arşivsel Bilgi Paketi) aracılığıyla kullanılabilir. Böylelikle belgeyi üretenler de dâhil olmak üzere kullanıcılar genellikle belgeyi üretenin orijinal düzeninin ötesinde belgeler arasında başka ilişkiler de görür. Geleneksel arşivlerde, kullanıcılardan orijinal düzen ekseninde gezinmeleri ve bu ilişkileri ortaya çıkarmaları beklenirken, düzenlemenin fiziksel değil de sanal olduğu dijital çağda, bu ilişkileri keşfetmek için çeşitli üstveri elemanları kullanmak gerekmektedir (Michetti vd., 2019, s. 157).

Teknolojik değişimin düzenlemenin ve tanımlamanın farklılaşan kullanım kalıpları üzerindeki etkisinin dikkate alınması gerektiğini savunan John Langdon (2016), “arşivciliğin teknolojinin yarattığı değişimlerden etkilenmesinin kaçınılmaz olduğunu” ifade ederken, bu durum, birden fazla tanımlama standardının nasıl bir arada var olabileceğine ve her birinin ne gibi faydalar sağlayacağına dair oluşan soruları ve endişeleri de gündeme getirmiştir. Bu soruları değerlendirirken, geleneksel malzeme için kullanılan standartların dijital materyale ne kadar uygulanabilir olduğuna ve sektörün dışından gelen standartların elektronik belgelerin yönetimi ve bunlara erişim için avantaj sağlayıp sağlamadığının değerlendirmesi gerektiğine dikkat çekmiştir. Çünkü standartlar nicelik olarak arttıkça karmaşıklığın artması gibi, bu standartlara

uygulanacak teknik beceriler ve elimizdeki arşiv rezervini yönetmek için kullandığımız yazılım sistemleri de artacaktır. Bu artış aynı zamanda kuruluşlar arasındaki tanımlama farklılıklarının artmasına da neden olacaktır.

Kâğıt belgelerle karşılaştırıldığında, elektronik belgeler ve içerdikleri bilgileri araştırmacı ile buluştururken, doğru erişim kanalları belirlemedeki zorlukları aşmak için tanımlama alanlarının arttırılması gerektiği düşünülmektedir (Peterson, 2006). Örneğin günümüzde kullanıcı profiline çeşitlenmesi sebebiyle, arşiv kataloglarının Türkçe bilmeyen araştırmacılar için de erişilir kılınabilmesi ve en önemlisi yurt dışındaki toplu kataloglarda yer alabilmesi için, konuya dayalı anahtar kelimelerin bugün yaygın kullanım alanı bulan İngilizce gibi yabancı bir dilde de girilmesi önem teşkil etmektedir (Tanatar-Baruh, 2015, s. 378). Bir diğer husus ise e-belgelerle birlikte arşivcilerin yetkinliklerinin yüksek oranda geleneksel (fiziksel) belgeleri kapsamı münasebetiyle tanımlama işlemi için gerekli alanların standart olarak arşivci ile birlikte yazılımcı tarafından belirlenmesidir. Yani tanımlama işlemi için arşivci ile birlikte yazılımcıyı da görmek olağan hale gelmiştir. Belirtilen konuyla ilişkili olarak bazı uzmanların görüşü, bu yöndeki uygulamalara ilişkin sorunları arşivciler ve belge yöneticileri ile birlikte yazılımcı ve veri tabanı uzmanı gibi otoritelerin çözebileceği yönündedir (Sağlık, 2021a, s. 134). Bu durum tanımlama ve tasnif gibi süreçlerin bir yazılımcı ile ne ölçüde başarı getireceğine işaret etmektedir.

Tüm bu gelişmelerle birlikte entelektüel kontrol kavramının yeni teknoloji ortamında nasıl geliştiği de tartışma konusu olmuştur. Entelektüel kontrol, belgelerin nitelenmesini, kaynağını, düzenlenmesini, kapsamını ve bilgi içeriğini belgeleyerek arşiv malzemesi üzerindeki kontrolünü ifade etmektedir. Değişen teknoloji ve bilgi ortamının arşivlerin entelektüel kontrolünü etkilemesinin muhtemel olduğu görüşünü savunan Linfang Niu (2014), bugün hem toplu kontrol (fon) hem de belgelerin belge düzeyinde kontrolünün mümkün olmasıyla geçmişte var olmayan yeni özellikleri beraberinde getirdiğini ifade etmiştir. E-belgelerin entelektüel kontrolünün sağlanarak delil değerinin ortaya çıkarılıp süreklilik arz etmesi, tanımlama ve kimliklendirme gibi uygulamalarla birlikte arşivsel bağın açığa çıkarılması ile ilişkilidir. Bu ilişki, orijinal düzen korunup provenansın tesis edilmesi, böylece arşivsel bağın açığa çıkarılmasıyla mümkün olabilir.

Bu alanda yapılan çalışmaların sayısının az olması, referans alınabilecek çok fazla çalışmanın bulunmaması ve tecrübe/deneyim eksikliği arşiv malzemesinin düzenlenmesine ve tanımlanmasına yönelik sorunları aşmada yetersizlikler olarak değerlendirilebilir. Ayrıca çoğu yerde arşiv malzemelerinin tanımlanması tam anlamıyla henüz yapılandırılmamışken, elektronik olanların gerektiği gibi tanımlanmasını beklemek gerçekçi bir yaklaşım olmayacaktır. Ancak bilinmesi gereken önemli hususlardan biri, elektronik arşiv malzemesine ilişkin alt yapılar oluşturulurken, sistemin kurulum aşamasında düzenleme ve tanımlamaya ilişkin kurallar baştan belirlenmeli, hatta bir ya da birkaç tanımlama standardı referans olarak açıklanmalıdır.

4.2. Elektronik Belgelerin Provenans ve Orijinal Düzen Anlayışına Etkisi

Provenans ve orijinal düzen, belgelerin üretildiği kaynağı belirleyip, arşivsel bağını açıklamak için kullanılan prensiplerendir. Provenans, bir belge grubunun doğduğu kaynağı tespit edip fon, seri ve dosyayı ilişkilendirirken, diğer fonların bu gruplardan ayrılmasını sağlar. Orijinal düzen ise işin yürütüldüğü esnada belgelerin nasıl düzenlendiğini ve bunlar arasındaki ilişkileri ortaya koyar. Bir koleksiyonu kontrol altına alıp yönetebilmek için onun tam olarak nereden, hangi kaynaktan doğduğunu, hangi amaçla, kimin ne için, ne zaman, nasıl kullandığını ve bulunduğu yere nasıl geldiğini bilmek gerekir. Bu tür bilgileri elde edebilmek ise koleksiyonu meydana getiren belgelerin bileşenleriyle birlikte tam olması, doğduğu iş bağlamında paydaş diğer belgelerle dosya bütünlüğü oluşturması, bu dosyanın ait olduğu seride bulunması gibi arşivsel bağın kurulması ile mümkün olur. Aynı zamanda konu veya vaka bağlamında gruplandırılan belgeler, bütünlüğü bozulmadan ve farklı kaynaklardan gelen belgelerle karıştırılmadan tutulabildiği ölçüde belirtilen hiyerarşi sağlanabilir.

Teknoloji, geleneksel yaklaşımları geliştirmek için yeni teknikler sunsa da provenans ve orijinal düzene saygı ilkeleri günümüzde de belgelerin güvenilirliğini korumak için önemli kavramlar olmaya devam etmektedir. Ancak son yıllarda belgelerin oluşturulma ve kullanılma şeklini yeniden yapılandıran bilgi ve iletişim teknolojilerinin değişkenliği, bugün söz konusunu ilkelerin sürdürülebilirliğini sağlamaya yönelik olan endişelerin yeni olmadığını, aslında “1960’lı yıllarda bilgisayar kavramının yaygınlaşmasıyla birlikte” (Yalçınkaya, 2020, s. 537) üzerinde düşünülen konular olduğunu göstermiştir. Örneğin Hugy Taylor, 1987’de o günkü koşullar ışığında yeni bilgi toplumu, otomasyon, teknolojinin arşiv malzemesi ve mesleği üzerindeki etkisiyle birlikte arşiv alanında bir paradigma değişikliğinden bahsederken, teknoloji neticesinde ortaya çıkacak olan yeni belgelerin birtakım hususiyetlerine dikkat çekerek, geleneksel uygulamaların yeniden yorumlanmasını tavsiye etmiştir.

Bunların yanı sıra elektronik belgeleri yönetmenin klasik belge yönetim anlayışından farklılıklar gerektirdiğini savunan uzmanların çoğunlukta olduğu görülse de, provenansın her şartta ve her tür malzeme için uygulanması gerektiğine dikkat çekenler de bulunmaktadır (Bu. Şentürk, kişisel iletişim, 02 Aralık, 2019). Ancak elektronik ortamdaki bir belgenin provenansını belirlemenin kâğıt bir belgeden daha zor olduğunu savunan ifadelerle karşılaşmak da mümkündür. Örneğin Zhang (2014, s. 62), arşiv belgelerinin dijitalleştirildiği ve çevrimiçi erişime sunulduğu durumlarda provenans ve orijinal düzenin her zaman uygulanabilir görünmediğini ifade etmiştir.

Kâğıt belgelerde, belgenin işlem gördüğü iş, bulunduğu dosya, ait olduğu fonksiyon, fonksiyonun sahibi birim ve kurum arasındaki bağlantıyı korumak şeklinde olan provenans ilkesi eğer elektronik belgeler için düşünülecekse, belge hiyerarşisini korumak şeklindeki prensibe uyularak bu düşünce EBYS’lerde bir şekilde muhafaza edilmeye çalışılmaktadır (TSE 13298). Provenans prensibine göre dosyalama, elektronik arşivlerin bütünlüğünü sağlayarak

belgelerin delil değerinin korumasına yardımcı olur. Buradaki delil değeri, belgeler arasındaki karmaşık ilişkiyi anlamak şartıyla her bir belgeyi kendinden önceki ve sonraki belgeye bağlayan bileşen olan arşivsel bağ kurulmasıyla elde edilmektedir. Elektronik arşivlerin harmanlanması için belgeler arasındaki organik ilişkiyi sürdürmek de son derecede önemlidir. Bu nedenle provenans kavramının arşivcilikte diğer disiplinlere (bilgi organizasyonu, bilgisayar bilimi, hukuk vb.) ulaşarak özgünlük ve güvenilirliğin garanti edilmesi için disiplinler arası diyalogun ve etkileşimin teşvik edilerek yaygınlaştırılması gerekmektedir. Ayrıca farklı provenans yaklaşımına sahip başka disiplinler (müzeler), elektronik ortamda güveni belirlemek için çok benzer bir hedefle kendi kavramlarını oluşturmaktadırlar. Bu disiplinler, provenans kavramına ilişkin farklı bakış açılarına sahip olsalar da, aralarındaki ortak amaç, özellikle bilgi ve iletişim teknolojilerinin artan kullanımı nedeniyle güvenilirliğin belirlenmesindeki rolünü arttırmıştır (Tognoli ve Chaves-Guimarães, 2019, s. 566).

Bilgi teknolojisinin kullanımı belge oluşturmanın temel amacını değiştirmese de (örneğin bir işlemin gerçekleştiğini belgelemek gibi), orijinal düzen kavramını ve bunun nasıl ifade edildiğini zorlu bir sınamaya tabi tutmaktadır. Elektronik belgeler, fiziksel bir görünüme sahip olmadıkları gibi somut bir varlık olarak tek bir yerde konumlandırılmaları da gerekmez. Aynı anda farklı fonksiyon ve dosya ile ilişkilendirilebilir, varlık olarak da buralarda bulunabilirler. Bu durumda şöyle bir kanaat yanlıcı olmasa gerek: Dijital ortamdaki düzenleme, belgeler arasındaki ilişkilerin temsili bir görünümüdür. Belgelerin bir “klasör” veya “dosya” içindeki düzeni sadece simgesel bir görünümünden ibarettir. Diğer taraftan, dijital belge verilerinin kendileri ise sabit disklerde veya diğer depolama ortamlarında bu şekilde organize edilmemiş olabilir. Orijinal düzen ilkesi, bir dosyadaki somut bir belge üzerinden hareketle kurgulandığından, bu durumda adı geçen ilkenin elektronik belgeler için yeniden yorumlanması gerektiği gerçeğiyle karşılaşılacaktır.

Dosya planı gibi bir sınıflandırma şemasına uygun olarak düzenlenen kâğıt belgelerin dosyalanmasında onun işlem gördüğü konuya ilişkin bağlamsal yönler önemlidir. Fiziksel olarak tek bir belge varlığından söz edildiğinde, belge yönetiminin organik bağ ve dosyada bütünlük prensiplerini bilenler için bu oldukça kolay işleyen bir süreçtir. Fakat kolay kopya edilebilir ve taşınabilir özelliğinden dolayı elektronik belgeler için bu işlem güncel uygulamalarda yer yer çok gerekli görülmemektedir. Diğer bir husus ise bu belgelerin önceden tanımlanmış üstveri alanlarıyla kolaylıkla erişilip kullanıldığı bahane edilerek bir dosya ile ilişkilendirmenin önemini yitirdiği düşüncesidir. Bu düşünce, e-belgelerin böyle bir düzenleme ve indekslemeye ihtiyacı yokmuş gibi bir kanaatin oluşmasına sebep olmaktadır. Oysa gerek belgenin yaşam döngüsü safhaları gerekse özellikle e-arşiv boyutu gündeme geldiğinde, orijinal düzeni korumanın isteğe bağlı bir işlem değil, bilakis öncelikli prensiplerden biri olduğu görülmektedir. Bu nedenle burada değişen, ilke değildir. Orijinal düzen her zaman belgelerin belgesel ilişkilerini korumak anlamına geldiğinden, değişen onun uygulanmasıdır. Elektronik belgeler için ilkenin uygulanması, giderek bu ilişkilerin açıklanacağı yer olan veri dizinlerinin korunmasını sağlamak anlamına gelecektir (MacNeil, 1994, s. 10).

Yapısal özelliklerinden dolayı dijital çağda değişen belgelerin geleneksel arşiv uygulamalarını etkilediği görüldüğü de, provenans ve orijinal düzene saygı prensipleri, belgelerin güvenilirliğini ve özgünlüğünü korumak için hâlâ önemli kavramlar olmaya devam etmektedir. Haliyle, dijital verilerin gerçekliğini koruyabilmek için provenans ve orijinal düzene saygı ilkelerini korumak her zamankinden daha önemli olacaktır (Grau, 2021). Çünkü e-belgenin ilk üretildiği ve dosyalandığı yapı ile en son kullanıldığı sıra birbirinden farklı olabilir. Bu durumda bize, arşivin zaman içinde nasıl şekillendiği hakkındaki bilgiyi ancak provenans verebilir. Görüldüğü üzere arşiv düzenlemesinin temel kavramlarından olan provenans ile ilgili çeşitli görüşler bulunsa da, fiziksel belgelerde olduğu gibi arşivlenen elektronik belgeler için de hâlâ göz önünde bulundurulması gereken bir prensiptir. Aynı zamanda bu prensip belgelerin sahipliğinin ispatına katkı sağlayan bir düzen olmaya devam etmektedir. Muhakkak teknolojik koşullardan dolayı provenansın yapısının yeniden tanımlanması gerekecektir. Ancak burada göz ardı edilmemesi gereken husus, provenansın her türlü kurumsal bilgi taşıyıcı araçlar için üretildiği kaynakla ilişkilerinin kurulmasında doğrusal bir yapı arz etmesidir.

SONUÇ

Dijital çağda kullanılmaya başlayan elektronik belgelerin yapısal özelliklerinin “orijinal düzen” gibi geleneksel arşiv prensiplerini etkilediği birçok uzmanın ortak görüşüdür. Teknoloji kaynaklı değişken ve kırılmalı yapıları bu belgelerin en önemli yapısal özellikleri olurken, diğer taraftan çeşitli riskler de barındırmaktadır. Bu çalışmada, e-belgelerin bu tarz risklerinin arşiv prensiplerine etkileri incelenmiş ve fiziksel olanlardan farklı hususiyetlerinin açıklanmasına gayret edilmiştir.

E-belgelerin taşıyıcı ortamın uzun vadede güvensizliği, arşiv uygulamalarında karşılaşılabilecek öne çıkan güçlüklerden biridir. Bu durum e-belgelerin değişken yapılarından dolayı güvenilirlik ve sürdürülebilirlikle alakalı kaygılara sebep olmaktadır. Çünkü elektronik bir belgenin kâğıt belgeye göre farklı yönlerinin tanımlanması gerekir. Teknik ve teknolojik hususiyetlere sahip bu belgelerin arşiv malzemesi olduğu dönemde özgünlüklerinin korunması önemlidir. Erişilebilir şekilde tutulması kadar ilk üretildiği gibi bütünlüğünün korunarak özgünlüğünün devam ettirilebilmesi gerekir. Makalede bu durumun, belgenin özgünlüğü ve formatı ile alakalı bilgilerin açığa çıkarılması ve kullanılabilir şekilde yapılandırılmasıyla sağlanabileceği görülmüştür. Bu nedenle arşive intikal etmiş olan malzemenin e-imza, zaman damgası, taşıyıcı ortam, format, boyut ve oluşturulma tarihi gibi yeni bilgiler mutlaka üstveri alanlarında yer almalıdır. Bu argümanlar, e-belgelerin uzun süre saklanmaları sürecinde güvenilirliğinin tesisi için kullanılacaktır.

Üretilmesinden düzenleyenin kimlik tespitine, dağıtım ve kullanılmasından dosyalama ve arşivlenmesine kadar e-belgeler birçok yönüyle kâğıt gibi fiziksel taşıyıcılardan farklılık arz eder. Bu farklılıklar, onlarla ilgili yeni nitelendirme alanlarının ortaya çıkmasına sebep olmuştur. Kâğıt

belgelere göre farklı tanımlama alanları olarak değerlendirilen bu nitelermeler, arşiv malzemesi oldukları dönemde hem arşivciler hem de araştırmacı gibi bilgi kullanıcıları tarafından bilinmesi gereken özellikler olarak görülmüştür. Bir kâğıt belge, görüldüğü haliyle organik bağ bakımından bulunduğu dosya, ait olduğu iş, doğduğu fonksiyon ve işin sahibi kişi ve birim ilişkisi ağına açığa çıkarıp hem içerik hem de form özellikleri itibariyle tanımlanırken, elektronik belgeler için bunlar yeterli gelmemektedir. Bir e-belge için belge hiyerarşisinin sağlandığı, e-imzanın varlığı korunarak delil değerinin muhafaza edildiği, teknolojik göçün doğru zamanda doğru araçlarla yapılarak bütünlüğün ve erişilebilirliğin mümkün olduğu gösterilmelidir.

Bunun bir yolunun, arşivciliğin geleneksel prensiplerinden olan provenans uygulamasının elektronik belgeler için de düşünülmesiyle sağlanabileceği görülmüştür. Çünkü e-belgeler hızlı çoğaltılabilir ve nakledilebilir özelliklerinden dolayı aynı anda farklı fonksiyonlar kapsamında işlem görüp çeşitli dosyalarla ilişkilendirilebilir. Aynı zamanda sağlıklı bir uygulama kurgusu geliştirilemezse var olduğu bir fonksiyon ve işin dışında alakasız yerlerde de barınabilmektedirler. Bu olumsuz durum, organik bağın kopması ve arşivsel düzenin sağlanamaması riskini getirmektedir. Başka bir deyişle, her zaman belirli bir köken kurumuna atfedilemez veya belirli bir arşive ve belirli bir kayıt grubuna atanamaz hale gelebilmektedirler. Haliyle dijital verilerin güvenilirliğini ve gerçekliğini koruyabilmek için, provenans ve orijinal düzene saygı ilkelerini korumak her zamankinden daha hassas bir durum olmaktadır. Bununla birlikte, elektronik iletim açısından, provenans ilkesinin önemini kaybetmekten ziyade daha da önem kazandığı görülmüştür. Provenans, arşiv biliminde yalnızca bir ilke olarak değil, aynı zamanda arşiv çalışmalarına yol gösterici kılavuz olarak kabul edilmelidir.

Arşiv mesleğine özgün bir karakter verdiği düşünülen provenans ve orijinal düzenin, e-belgelerle birlikte önemini kaybedeceğini düşünenlerin çok da haklı olmadıkları bu yazı ile anlaşılmıştır. Söz konusu iki prensibin arşivlenen e-belgelerin düzenlenmesi ve tanımlanması sırasında hâlâ önemli bir yol gösterici olacağına dair görüşler de yadsınmayacak kadar çoktur. Provenans ilkesi, elektronik belgelerin orijinal düzeninin korunmasını sağlar. Böylece arşiv malzemesi olmuş elektronik belgelerin kaynak bilgilerinin eksiksiz olarak devredilmesi mümkün olabilir.

E-belgelerin düzenlenmesi ve tanımlanması sürecinde geleneksel arşiv prensiplerinin yok sayılması yerine yeni yorumlar katılarak kullanılması gerektiği görülmüştür. Bu nedenle dijital geçişin, gelenekten kopmak şeklinde bir tehdit değil arşivcilik mesleğine ait ilkelerin gözden geçirilmesi ve yorumlanıp daha da geliştirilmesi için çeşitli fırsatlar sunduğunu bilmek gerekir. Elektronik bir belgenin teknolojik imkânlar neticesinde kullanılabilen, iletilebilen ve tanımlanabilen veriler olduğunun anlaşılması, aynı zamanda elektronik arşivlerin gelişmesi, erişim ve kullanımı için yeni olanakların keşfedilmesine de imkân tanıyacaktır. Çalışma sonucunda, dijitalleşme ile birlikte geleneksel arşivcilik yaklaşımlarının yeniden yorumlandığı görülmüştür. Arşivlenen elektronik belgelerin, bilgi taşıyıcı özellikleri, kayıt ortamları ve formatları, bilgi güvenliği ve uzun süre orijinal kalmakla ve delil değerini muhafaza etmekle

ilgili kırılğan bir yapıya sahip olmalarından dolayı bunların entelektüel kontrolünde geleneksel uygulamaların yeterli olmadığı anlaşılmıştır.

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.

Yazar Katkıları: Çalışma Konsepti/Tasarım- A.Ç.A., N.Ç.; Veri Toplama- A.Ç.A., N.Ç.; Veri Analizi/Yorumlama- A.Ç.A., N.Ç.; Yazı Taslağı- A.Ç.A., N.Ç.; İçeriğin Eleştirel İncelemesi- A.Ç.A., N.Ç.; Son Onay ve Sorumluluk- A.Ç.A., N.Ç.

Çıkar Çatışması: Yazarlar çıkar çatışması bildirmemiştir.

Finansal Destek: Yazarlar bu çalışma için finansal destek almadığını beyan etmiştir.

Peer-review: Externally peer-reviewed.

Author Contributions: Conception/Design of Study- A.Ç.A., N.Ç.; Data Acquisition- A.Ç.A., N.Ç.; Data Analysis/ Interpretation- A.Ç.A., N.Ç.; Drafting Manuscript- A.Ç.A., N.Ç.; Critical Revision of Manuscript- A.Ç.A., N.Ç.; Final Approval and Accountability A.Ç.A., N.Ç.

Conflict of Interest: The authors have no conflict of interest to declare.

Grant Support: The authors declared that this study has received no financial support.

Kaynakça/References

- Arısoy, Y.E. (2018). *Türkiye’de elektronik belge yönetiminde milli arşiv politikalarının geliştirilmesi* [Yayımlanmamış doktora tezi]. Ankara Üniversitesi.
- Aydın, C. (2010). *Elektronik belgelerin arşivlenmesi ve erişim*. [Yayımlanmamış doktora tezi]. Ankara Üniversitesi.
- Bak, G. (2016). Not meta just data: Redefining content and metadata in archival theory and practice. *Journal of Archival Organization*, 13, 2-18. doi: 10.1080/15332748.2017.1413974
- Brown, C. (Ed.). (2018). *Archival futures*. C.Facet Publishing.
- Brunton, P., Tim R. (1993). Arrangement and description. J. Ellis (Ed.), *Keeping archives* içinde (ss. 207-221). Thorpe.
- Bunn, J. (2016). Archival description and automation: A brief history of going digital. *Archives and Records*, 37(1), 65-78.
- Çiçek, N. (2003). *Kamu yönetiminde üretilen belgelerin form özelliklerinin incelenmesi ve arşivcilik açısından değerlendirilmesi* [Yayımlanmamış doktora tezi]. Marmara Üniversitesi.
- Çiçek, N. (2011). Elektronik belgelerin diplomatik analizi ve arşivsel bağın kurulmasındaki önemi: Türkiye’deki uygulamalar ışığında bir inceleme. *Bilgi Dünyası*, 12(1), 87-104.
- Çiçek, N. (2021). Türkiye’de elektronik belgelerin geleceği için ulusal strateji ihtiyacı: Literatür ışığında bir inceleme. *Bilgi ve Belge Araştırmaları Dergisi*, 15, 33–57. <http://doi.org/10.26650/bba.2021.15.02>
- Dearstyne, B.W. (2001). *Arşivsel girişim: Modern arşivcilik ilkeleri, uygulamaları ve yönetim teknikleri*. M. Akbulut, O. İcimsoy (Çev.). [yayl. y.]. (Orijinali 1993’te yayımlanmıştır).
- Devlet Arşivleri Başkanlığı. (2019). *2020–2024 dönemi stratejik plan*. Ankara. <https://www.devletarsivleri.gov.tr/varliklar/dosyalar/raporlar/DAB20202024SP.pdf>

- Dryden, J. E. (1995). Archival description of electronic records: An examination of current practices. *Archivaria*, 40, 99-108.
- Duranti, L. (2001). The impact of digital technology on archival science. *Archival Science*, 1(1), 39-55.
- Grau, B. (2021). Das provenienzprinzip im zeitalter der elektronischen verwaltungsarbeit. *Archivalische Zeitschrift*, 97, 53-69.
- Güler, C. (2020). *Elektronik belgelerin inhası: Teori ve uygulama*. Hiperlink Yayınları.
- Gülmez-Saydam, S. A. (2018). *SALT araştırmadaki Mustafa Şemsettin Şeniz Arşivi'nin sayısallaştırılması ve kataloglaması* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. İstanbul Üniversitesi.
- Hamill, L. (2017). *Archival arrangement and description: Analog to digital*. Rowman ve Littlefield.
- Kandur, H. (1992). *The management of electronic records* [Doctoral thesis]. University College.
- Karasar, N. (2011). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Nobel Yayınları.
- Karasar, N. (2014). *Bilimsel araştırma yöntemi: Kavramlar ilkeler teknikler* (26. Baskı). Nobel Akademik Yayıncılık.
- Keitel, C. (2018). *Zwölf Wege ins Archiv: Umriss einer offenen und praktischen Archivwissenschaft*. Steiner.
- Langdon, J. (2016). Describing the digital: the archival cataloguing of born-digital personal papers. *Archives and Records*, 37(1), 37-52.
- Lemieux, V. (2018). The future of archives as networked, decentralised, autonomous and global. C. Brown (Ed.). *Archival Futures* içinde (ss. 33-44), Facet Publishing.
- MacNeil, H. (1994). Archival theory and practice: Between two paradigms. *Archivaria*, 37, Spring, 6-20.
- MacNeil, H. (1995). Metadata strategies and archival description: Comparing apples to oranges. *Archivaria*, 39, 22-32.
- Michael, M., Thomas D., Gollins T. (2018). Artificial fibers-the implications of the digital for archival access. *Front Digit Humanit*, 5(20), 1-9. doi: 10.3389/fdigh.2018.00020.
- Michetti, G. vd. (2019). Intellectual control. L. Duranti ve C. Rogers (Eds.), *Trusting Records in the Cloud* içinde (ss. 155-180), London [Londra]: Facet Publishing.
- Niu, J. (2014). Archival intellectual control in the digital age. *Journal of Archival Organization*, 12(3-4), 186-197.
- Odabaş, H. (2018). Arşiv kataloglarında standartlaşma sorunları: Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü çevrimiçi arşiv kataloğu. E. Bitri, H. S. Keseroğlu (Ed.), *Bilgi ve Belge Yönetimi alanında bilgiye erişim/kataloglama sorunları sempozyumu bildiriler* içinde (ss. 419-439). Hiperlink Yayınları.
- Özdemir, F. ve Akdoğan, Z. (Ed.). (2017). *Bilgi sistemleri ve bilişim yönetimi: beklentiler ve yeni yaklaşımlar*. Ankara.
- Özdemir, L. (2017). İngiliz Milli Arşivinin yeni stratejilerinin gözden geçirilmesi: Yenilikçi arşiv modeli. *E-Beyas: Bilgi sistemleri ve bilişim yönetimi: Beklentiler ve yeni yaklaşımlar* içinde (ss. 47-55). Ankara Üniversitesi.
- Özdemirci, F. (1999). Teknolojik gelişmelerin belge yönetimine etkisi ve arşivler. *Türk Kütüphaneciliği*, 13(1), 50-57.
- Özdemirci, F. (2017). Belge ve arşiv yönetiminde yeni ufuklar ve kuramsal yaklaşımlar. B. Yılmaz vd. (Ed.), *Bilgi ve belge yönetimi kuramsal yaklaşımlar* içinde (ss. 219-232). Hiperlink Yayınları.
- Özdemirci, F., Özel, N., Çakmak, T., Akdoğan, Z. ve Yalçınkaya, B. (Ed.). (2016). *Kurumsal belleklerin geleceği: dijitalleştirme-elektronik arşiv-elektronik belge yönetimi*. Ankara.
- Peterson, T. H. (1984). Archival principles and records of the new technology. *The American Archivist*, 47(4), 383-393.

- Pitti, D. V. (2006). Technology and the transformation of archival description. *Journal of Archival Organization*, 3(2-3), 9-22.
- Ranade, S. (2018). Access technologies for the disruptive digital archive. C. Brown (Ed.) *Arcival futures* içinde (ss. 79-97). Facet Publishing.
- Sağlık Ö. (2021). *Elektronik belge yönetimi uygulamalarındaki koşullar ışığında e-imzalı belgelerin delil değerinin arşivsel güvenilirlik açısından incelenmesi* [Yayımlanmamış doktora tezi]. İstanbul Üniversitesi.
- Sağlık, Ö. (2021). Arşivlenen elektronik belgelerin güvenilirliğini tehdit eden riskler: Teknolojik koşullar açısından bir inceleme. *Bilgi ve Belge Araştırmaları Dergisi*, 16, 29-47. doi: 10.26650/bba.2021.16.993556.
- Schellenberg, T.R. (1993). *Arşiv İdaresi* (N. İlemin, Çev.). T.C. Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü, Cumhuriyet Arşivi Daire Başkanlığı.
- Şentürk, B. (2017). Provenans ve orijinal düzene saygı prensiplerinin arşiv malzemesinin düzenlenmesi ve tanımlanması açısından gerekliliği. B. Yılmaz vd. (Ed.), *Bilgi ve Belge Yönetimi kurumsal yaklaşımlar* içinde (ss. 413-426). Hiperlink Yayınları.
- Şentürk, B. (2019). Arşivsel tanımlama: Arşivi görünür kılmamanın vazgeçilmez unsuru. *Bilgi ve Belge Araştırmaları Dergisi*, 11, 60-71.
- Tanatar Baruh, L. (2015). Türkiye’de özel arşivlerin oluşumu üzerine bazı düşünceler. İ. Keskin, Ş. N. Somer, N. Oğuz (Ed.), *İsmet Binark Armağanı* içinde (ss. 371-382). Türk Edebiyat Vakfı Yayınları.
- Taylor, H. (1987). Transformation in the archives: Technological adjustment or paradigm shift? *Archivaria*, 25, 12-28.
- The National Archives. (TNA). (2017). *Digital cataloguing practices at The National Archives*. <https://cdn.nationalarchives.gov.uk/documents/digital-cataloguing-practices-march-2017.pdf>.
- The National Archives. (TNA). (2017). *Digital strategy 2017-2019*. <https://www.nationalarchives.gov.uk/documents/the-national-archivesdigitalstrategy-201719.pdf>.
- Tognoli, N. B. ve Chaves-Guimarães, J. A. (2019). Provenance as a knowledge organization principle. *Knowledge Organization*, 46(7), 558-568.
- Trace, C. B. (2020). Maintaining records in context: A historical exploration of the theory and practice of archival classification and arrangement. *The American Archivist*, 83(1), 91-127.
- Türk Standartları Enstitüsü. [TSE]. (2015). *13298 elektronik belge yönetim sistemi Standardı*. TSE.
- Yalçinkaya, B. (2014). *E-devlet üstveri standardının oluşturulması ve Türkiye için modellenmesi* [Yayımlanmamış doktora tezi]. Marmara Üniversitesi.
- Yalçinkaya, B. (2017). Elektronik belgelerin geleceği: Standartlaşmaya yönelik bir model olarak üstveri. Ö. Külüçü, T. Çakmak ve Ş. Eroğlu (Ed.), *Kamusal alan olarak bilgi merkezleri ve yenilikçi yaklaşımlar* içinde (ss. 221-261). Hiperlink Yayınları.
- Yalçinkaya, B. (2020). Değişen paradigmadaki dijital arşivler. M. A. Akkaya ve H. Odabaş (Ed.), *bilgi merkezleri: Kütüphaneler, arşivler, müzeler* içinde (ss. 637-688). Hiperlink Yayınları.
- Yalçinkaya, B., Ünal, M. A., Yılmaz, B. ve Özdemir F. (Ed.).(2019). *Bilgi yönetimi ve bilgi güvenliği: ebelge-earşiv- edevlet- bulut bilişim- büyük veri- yapay zekâ*. Bahattin Yalçinkaya, Mehmet Altay Ünal, Burcu Yılmaz, Fahrettin Özdemirci (Ed.), Ankara Üniversitesi: Ankara.
- Yeo, G. (2018). Can we keep everything? The future of appraisal in a world of digital profusion. C.Brown (Ed.) *Arcival futures* içinde (ss. 45-63). Facet Publishing.

- Yılmaz -Şentürk, E. (2019). *Arşivlerde tanımlama ve üstveri: Osmanlı dönemi belgeleri*. Hiperlink Yayınları.
- Zhang, J. (2011). *The principle of original order and the organization and representation of digital archives* [Doctoral thesis]. Simmons College.
- Zhang, J. (2014). Archival representation in the digital age. *Journal of Archival Organization*. 10(1), 45-68, doi: 10.1080/15332748.2012.677671

Bilgi Yönetimi Dergisi'nin Betimsel Analizi

Descriptive Analysis of Bilgi Yönetimi (Journal of Information Management)

Ayşegül Tok¹

¹Kütüphaneci, Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi
Kütüphane ve Dokümantasyon Daire Başkanlığı,
Zonguldak, Türkiye

ORCID: A.T. 0000-0002-1704-446X

Sorumlu yazar/Corresponding author:

Ayşegül Tok,
Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi Kütüphane ve
Dokümantasyon Daire Başkanlığı,
Zonguldak, Türkiye
E-posta: aysegul.tok@beun.edu.tr

Başvuru/Submitted: 01.06.2022

Revizyon Talebi/Revision Requested: 16.06.2022

Son Revizyon Talebi/Last Revision Received:
18.06.2022

Kabul/Accepted: 20.06.2022

Online Yayın/Published Online: 30.06.2022

Atıf/Citation: Tok, A. (2022). Bilgi Yönetimi
Dergisi'nin betimsel analizi. *Bilgi ve Belge
Araştırmaları Dergisi*, 17, 59-80.
<http://doi.org/10.26650/bba.2022.17.1124394>

Öz

2018 yılından bu yana Ankara Üniversitesi Bilgi Yönetim Sistemleri Belgelendirme ve Bilgi Güvenliği Merkezi (BİL-BEM) tarafından yayınlanan Bilgi Yönetimi (BY) Dergisi, bilgi ve belge yönetimi ve bilişim alanlarında hakemli makalelerin yayımlandığı disiplinlerarası bir dergidir. Bu çalışmada, BY Dergisi'nin dört yıllık yayın periyodunu kapsayan 8 sayı içinde yayımlanan makaleler ile inceleme ve değerlendirme yazıları içerik özellikleri açısından analiz edilmiştir. Çalışmada dergide yayımlanmış yazıların sayfa sayıları, katkı yapan kurumlar, yayın dilleri, atıf alan yayınlar, kaynakça bilgileri, yazarların kurum dağılımları çerçevesinde içerik değerlendirilmesi yapılmıştır. Bu çalışma; BY Dergisi'nin bibliyometrik profilini belirlemeyi amaçlamaktadır. BY Dergisi'ndeki yayınları incelemek amacıyla DergiPark ve Ankara Üniversitesi BİL-BEM sayfalarından derginin sayılarına ilişkin veriler elde edilmiştir. Atıf incelemeleri için TÜBİTAK-ULAKBİM TRDizin verileri kullanılmıştır. Çalışma bulgularına göre, en fazla hakemli makale 2021 yılında yayımlanmıştır. 4 yıl içinde dergide yayımlanmış çalışmaların %29'u 2019 yılına aittir. Yayın yapan kurumlar yüksek oranda kamu kurum/kuruluşlarıdır. En fazla yayın yapan yazarlar Doktor (Dr.) ünvanlı yazarlar olmuştur. Konusal yönelim çoğunlukla bilgi ve belge yönetim sistemleri, arşivler, elektronik bilgi alanlarındadır. "Büyük Veri: Uygulama Alanları, Analitiği ve Güvenlik Boyutu" başlıklı yayın en fazla atıf alan yayın olmuştur. Kullanılan araştırma yöntemleri yüzdesele olarak birbirine yakındır. Çalışmalarda faydalanan kaynak sayıları yıllar itibarıyla artış göstermektedir. Hakemli makalelerin büyük çoğunluğu tek yazarlıdır. Bu çalışmayı takiben BY Dergisi'nin düzenli olarak içerik analizi çalışmalarının yapılması gösterilen ilerlemenin takibi açısından önemli olacaktır.

Anahtar kelimeler: Bibliyometri, Bilgi Yönetimi dergisi, İçerik analizi, Betimsel analiz

ABSTRACT

Bilgi Yönetimi: Journal of Information Management (BY Journal), has been published by Ankara University Information Management System Documentation and Information Security Center (BİL-BEM) since 2018 as a resource that publishes peer-reviewed articles in the fields of interdisciplinary information management and informatics. This study analyzes the eight issues this journal has published in terms of article content and reviews. The study evaluates the journal's publications in terms of article page counts, contributing institutions, publications' field of reference, resource information, and publication languages, and authors' organizational distributions. This study aims to determine BY Journal's bibliometric profile. In order to examine the publications in BY Journal, data regarding the issues of the journal were obtained from the pages of DergiPark and Ankara University BİL-BEM. Data from TÜBİTAK-ULAKBİM TRDizin were used for the citation reviews. According to the study findings, the journal published the most peer-reviewed in 2021. Of the studies published in the journal over four years, 29% are from 2019. Publishing institutions are mostly public institutions and organizations. The authors who made the most publications had the title of Doctor (Dr.). The most common themes are in the fields of information and document management systems, archives, and electronic information, respectively. The journal's most-cited publication is "Büyük Veri: Uygulama Alanları, Analitiği ve Güvenlik Boyutu" [Big Data: Application Areas, Analytics and Security Dimension] was the most cited publication.

The research methods that were used have been used at similar percentages. The number of references used in studies has increased over the years. The majority of peer-reviewed articles have one author. Following this study, regular internal analyses of BY Journal will be important in terms of monitoring the progress it has shown.

Keywords: Bibliometrics, Journal of Information Management, content analysis, descriptive analysis

EXTENDED ABSTRACT

This study performs an internal evaluation of Bilgi Yönetimi (Journal of Information Management, BY Journal) using bibliometric data. The study was carried out to contribute to increasing the journal's visibility. The number of citations and the opportunity to be scanned by more indexes can be provided in this context.

BY Journal has been published by Ankara University Information Management Systems Certification and Information Security Center (BİL-BEM) since 2018 as an interdisciplinary publication.

The study has examined and revealed findings for eight editorial articles, 45 peer-reviewed articles, eight reviews, 15 introductory-evaluation articles, and 14 news articles from the eight issues of BY Journal published since 2018.

In order to review the publications in BY Journal, data on the issues of the journal were obtained from DergiPark and Ankara University BİL-BEM. These data include the number of publications, author addresses, publication languages, publication types, and publication years. In addition, TÜBİTAK-ULAKBİM TRDizin data were used for reviewing the citations. The obtained data were transferred to Microsoft Office Excel and evaluated with the help of Pivot Table and the software program MAXQDA2020, which helps to evaluate and interpret qualitative research systematically. Figures and tables were created in an attempt to reveal the relationships among authors, institutions, publications, citations, and subjects.

According to the findings, the highest number of peer-reviewed articles published between 2018-2021 occurred in 2021. The authors who published the most in the journal were observed to have the title of Doctor (Dr.). Publishing institutions were seen to mostly be public institutions, and examining the institutions' profiles shows the highest number of publications to have come from publications with Ankara University in the address. Increasing the number of publications from different institutions as well as from Ankara University, which is the institutional address of the journal, will contribute to the journal's development.

The topics frequently preferred by the authors involve archives, information and document management systems, and electronic information. In addition, keywords such as health information systems, artificial intelligence, and e-archive are seen to have been used extensively. The most frequently used keywords are seen to coincide with the journal's policy. When

considering the purpose and scope of BY Journal, the journal states itself to be an interdisciplinary journal that includes qualified and original scientific studies in the fields of information management, archiving, and informatics.

The journal's most-cited publication is "Büyük Veri: Uygulama Alanları, Analitiği ve Güvenlik Boyutu" [Big Data: Application Areas, Analytics and Security Dimension]. This publication's field appears to be multidisciplinary, which can create a greater impact area.

The research methods used in the articles are observed to resemble one another in terms of usage percentages, with empirical articles having been published at an increasing rate over the years. The average number of pages per peer-reviewed article published in the journal (the journal has published 45 in total) was calculated as 16.65 pages.

When considering the number of references used in studies published in the journal, this number is seen to have increased since BY Journal began its publication life. The total number of foreign references used in peer-reviewed articles since 2018 is 970. The total number of domestic references utilized is 803.

The majority of the published peer-reviewed articles were additionally determined to have one author and the language of publication to be predominantly Turkish. Studies that are conducted with multiple authors are able to create more impact. As such, BY Journal can benefit from supporting multi-author studies. Following this study, regularly repeating bibliometric studies of the journal and presenting the results will enable comparisons of both BY Journal and other journals publishing in the fields of information science and informatics, and this will be useful in terms of understanding the progress being shown.

GİRİŞ

Ankara Üniversitesi Bilgi Yönetim Sistemleri Belgelendirme ve Bilgi Güvenliği Merkezi (BİL-BEM) ülkemizde bilgi yönetimi ve güvenliği, bilişim, ağ güvenliği, veri koruma, özellikle elektronik belge yönetimi ve sistem depolama alanlarında araştırma ve geliştirme yapmak, bilimsel toplantılar düzenlemek, kurum ve kuruluşlara hizmet vermek için kurulmuştur (BİL-BEM, 2022). BİL-BEM merkezinin amaçları aşağıdaki şekilde ifade edilmektedir.

- “Kurum ve kuruluşlarda iş ve işlem süreçlerinin e-ortamda etkin ve hızlı bir biçimde yürütülmesini sağlamak için geliştirilen bilgi yönetimi, bilgi güvenliği ve bilişim sistemlerinin kurumlarda etkin kullanımlarını ve bu bağlamda sistemleri kullanan kurumların veri ve bilgilerini güvenli, sürdürülebilir platformlarda yönetmelerini sağlamak için yetkinlik kazandırma ve sertifikalandırma hizmeti sunmak,
- Kurum yönetimleri için ihtiyaç duyulan bilgi yönetimi, bilgi güvenliği ve bilişim sistemlerinin çözüm odaklı geliştirilmesi ve etkin yönetimi için belgelendirme yapmak,
- Bilgi yönetimi ve bilişim sistemleri konularında yayın yaparak ve bilimsel toplantılar düzenleyerek alana katkıda bulunmak,
- Bilgi yönetimi, bilgi güvenliği ve bilişim sistemleri konusunda yazılım sektörüne yeni bakış açıları kazandırmak,
- Kurum ve kuruluşlarda hizmet gelişimine olumlu ve sürdürülebilir çerçevede katkıda bulunmak,
- Elektronik belge yönetimi ve arşivleme konusunda şirketlerin ve kamu kurum/kuruluşlarının ihtiyaçlarını belirlemek için destek hizmeti sunmak,
- Elektronik belge yönetimi ve arşivleme konusunda şirketlere ve kamu kurum/kuruluşlarına rehberlik hizmeti sunmak,
- Şirketlerin ve kamu kurum/kuruluşlarının Elektronik Belge Yönetim Sistemi (EBYS) ve Elektronik Arşiv Sistemi (ELAS) gibi bilgi yönetimi ve bilişim sistemlerinin Kurum Yeterlilik Sertifikası (KYS) değerlendirmesini yapmak.” (BİL-BEM, 2022).

Bilgi Yönetimi (BY) Dergisi, BİL-BEM tarafından merkezin amaç ve hedefleri ile örtüşen bir biçimde yayınlanan hakemli bilimsel bir dergidir. Bilgi bilimi, belge-arşiv yönetimi ve bilişim sistemleri alanlarında bilimsel boyutta ilerlemeye katkı sağlamaktadır. Dergi, 2018 yılından bu yana Haziran ve Aralık aylarında yılda 2 sayı olarak yayınlanmaktadır. Dergide hakemli makalelerin yanı sıra kitap tanıtımları, haberler, mesleki toplantılar ve çeşitli konularda görüş ve incelemeler de yer almaktadır. Söz konusu dergi hâlihazırda ULAKBİM DergiPark'ta ulusal

hakemli dergiler statüsünde yayınlanmakta ve yine TÜBİTAK-ULAKBİM tarafından oluşturulan TR Dizin Sosyal ve Beşerî Bilimler veritabanında indekslenmektedir (DergiPark, 2022).

Derginin amacı; disiplinlerarası olarak bilgi yönetimi ve bilişim alanlarında özgün hakemli makaleler ve çalışmalar yayımlamaktır (Özdemirci, 2018, s. 2).

İçerik analizi çalışmaları yoğunluklu olarak bir disiplin içindeki konu, yazar, atıf vb. konuları esas alır. Bu şekilde araştırmacılar neden o dergiyi seçtikleri konusunda fikir sahibi olabilirler. Araştırmacılar farklı alanlarda içerik analizi çalışmaları yürütmek için teşvik edilmelidir (Swain, Swain, & Rautaray, 2013, s. 603).

Bibliyometri, üretilen bilgilerin çeşitli öğelerini inceleyen ve dağılımı niceliksel olarak tespit eden bir araştırma alanı ve yöntemidir (Yılmaz, 2019, s. 44). Bibliyometrik verilerle detaylı incelemeler yapılarak pek çok alanda üretkenlik ölçümü yapılabilir. Bibliyometri davranışsal ve tanımlayıcı (betimsel) olarak iki ayrı türde tanımlanmaya çalışılmıştır (Nicholas & Ritchie, 1978, ss. 9-10).

Davranışsal bibliyometri; ilgili literatürün yazar, yayın, dergilerin yayınlandığı ülkeler arası ilişkilerin atıf yoluyla niceliksel analizi iken, betimsel (tanımlayıcı) bibliyometri ise; literatürün ülkelere, yazarlara, yayın yıllarına ve disiplinlerine göre dağılımının niceliksel olarak incelenmesi olarak tanımlanmaktadır (Yılmaz, 1999, ss. 23-24).

Betimsel (tanımlayıcı) bibliyometri; ele alınan çalışmanın içerik olarak değerlendirilmesini ifade eder. Bu nedenle içerik analizi çalışmaları betimsel bibliyometri biçiminde ifade edilebilir (Güler & Keskin, 2020, s. 8). BY Dergisi'nin bibliyometrik açıdan incelenmesi; betimsel bibliyometri türüne göre ele alınmış ve içerik olarak değerlendirilmesine olanak sağlama hedeflenmiştir. Çalışmada bibliyometrik analize dair tanımlara, literatür değerlendirmesine, kullanılan bilimsel yöneme ve elde edilen bulgulara yer verilmiştir.

Bilgi artışının çok hızlı olduğu günümüzde, üretilen bilimsel yayınların nitelik ve nicelik açısından değerlendirilmesi gerekmektedir. Bu amaçla da literatür araştırmaları gerçekleştirilmektedir. Yapılan çalışmalar ile ilgili alanlardaki eğilimler belirlenebilir ve bunun yanı sıra çok farklı değerlendirmeler yapılabilir.

1. Literatür Çalışması

Bibliyometri terimi ilk olarak 1969'da Pritchard tarafından kullanılmıştır (Pritchard; 1969, akt. Güler ve Keskin, 2020, s. 7). Kütüphanecilik alanının temel kaynaklarından olan Harrod's Librarians' Glossary'de bibliyometri; "kütüphane sistemleri içerisinde kitap ve diğer medya kaynaklarının kullanımının araştırılması için matematiksel ve istatistiksel yöntemlerin uygulanması" (Prytherch, 2005, s. 67) şeklinde tanımlanmaktadır. Bibliyometrik analiz ise çok çeşitli şekillerde tanımlanabilmektedir.

Koçoğlu (2018, s. 869)'nun ifadesine göre bibliyometrik analiz; literatür araştırmalarının veriler üzerinden daha teknik bir şekilde gerçekleştirildiği çalışmalardır. Bibliyometri, üretilen bilginin çeşitli faktörlere göre dağılımını niceliksel olarak saptayan hem bir inceleme alanı hem de bir araştırma yöntemidir (Yılmaz, 2019, s. 44).

Bibliyometrik analiz alanındaki ilk çalışmanın 1927'de yapılan Journal of American Chemical Society dergisinin incelenmesi olduğu kabul edilmektedir (White; 1985, akt. Al ve Tonta, 2004, s. 23). 1990'lara kadar metrik analiz çalışmaları pek fazla olmasa da, 2000'li yıllardan itibaren bu alana ilgi artmıştır (Kırdar ve Benli, 2020, s. 97). 2015 yılında Avrupa Komisyonu, Avrupa araştırma ve yenilik politikalarının geliştirilmesini desteklemek amacıyla, bibliyometrik ölçümleri analiz etmek için kaynak sağlamıştır. Bu bağlamda 2000-2013 yılları arasında Avrupa'da ve dünyanın geri kalanında pek çok analiz çalışması yapılmıştır (European Commision; 2015, akt. Singh, 2019, s. 3). Yapılan çok sayıda çalışma ile birlikte bibliyometri disiplinlerarası bir araştırma alanı haline gelmiştir (Karasözen, Bayram ve Zan, 2009, s. 5).

Literatürde bilgi bilim alanında da yayınlanan pek çok dergi için bibliyometrik çalışmaların yapıldığı görülmüştür; bu anlamda bilgi bilim alanında yayınlanan kitaplar, bilimsel makaleler, düzenlenen toplantılar ve bu toplantılarda sunulan bildiriler önemli işlevlere sahiptir (Taşkın ve Çakmak, 2010, s. 333).

Türkiye'de yapılan bibliyometrik analiz çalışmaları değerlendirildiğinde, yapılan çalışmaların yüksek oranda kütüphanecilik alanına yönelik olduğu, arşiv bilimine dair bibliyometrik çalışmaların neredeyse hiç yapılmadığı görülmüştür. Bu noktada kütüphane bilimi alanında yapılan çalışmaların örnek teşkil etmesi ve model olması bakımından arşivcilik alanına dair içerik analizi çalışmalarının yapılması gerektiği güçlü bir biçimde ortaya çıkmaktadır (Güler ve Keskin, 2020, s. 6).

Aşağıda yurt içi ve yurt dışında yayınlanmış bazı bibliyometrik çalışmalara yer verilmiştir:

Phene ve Guisinger (1998), 1981-1911 yılları arasında The Stature of the Journal of International Business Studies Dergisi'nde yapılan çalışmaları bibliyometrik açıdan analiz etmişlerdir.

Tonta (2002), Türk Kütüphaneciliği dergisinin 1987-2001 yılları arasında yayınlanan sayılarını incelediği bibliyometrik bir çalışma yapmıştır. Söz konusu çalışma, Türk Kütüphaneciliği dergisi hakemli olmadan önce yayımlanan 135 makale ve hakemli olduktan sonra yayımlanan 103 makalenin bibliyometrik olarak birbiriyle mukayese edilmesidir.

Gorraiz ve Schloegl (2008), farmakoloji ve eczacılık dergilerinin bibliyometrik analiz sonuçlarının Scopus ve Web of Science veritabanları arasında farklılık gösterip göstermediği ve varsa hangi açılardan farklılıkların olduğunu araştırdıkları bir çalışma ortaya koymuşlardır.

Atılgan, Atakan ve Bulut (2008), Türkiye’de kütüphanecilik ve bilgi bilimi alanlarında yayın yapan, Türk Kütüphaneciliği ve Bilgi Dünyası dergilerinde 2000-2007 yılları arasında yayınlanmış hakemli makalelere yapılan atıfların incelendiği “Türkçe Kütüphanecilik Dergilerinin Atıf Analizi” başlıklı çalışmaları ile bu iki derginin alanda çalışan ve bu alana ilgi duyan kişilerin bilgi ihtiyaçlarını karşılayan yüksek kaliteli makale üretimi için büyük çaba ve kararlılık gösterdiklerini ortaya koymuşlardır.

Uçak ve Al (2009), 1968-2007 yılları arasında dört temel konu alanından oluşan 391 tezin atıf analizini inceleyen ve atıf özelliklerinin disiplinlerarası farklılıklarının tespit edildiği bir bibliyometrik çalışma sunmuşlardır.

Karasözen, Bayram ve Zan (2009, s. 4), 1997-2006 yılları arasında Web of Science veri tabanındaki Türkiye adresli yayın ve atıfların analizini yaparak, bazı ülkelerle karşılaştırmaların yapıldığı bir çalışma ortaya koymuşlardır.

Taşkın ve Çakmak (2010), Üniversite ve Araştırma Kütüphanecileri Derneği’nin resmi yayın organı olan Bilgi Dünyası dergisinde 2000-2010 yılları arasında yayınlanan makale ve görüşleri bibliyometrik açıdan analiz etmişlerdir.

Zan (2012), “Türkiye’de Bilim Dallarında Karşılaştırmalı Bibliyometrik Analiz Çalışması” başlıklı doktora tezi ile 2001-2010 yılları arasında Web of Science ve Scopus veri tabanlarındaki Türkiye adresli yayınların bibliyometrik analizini yaparak, ortak yazarlı çalışmalarda Türkiye’nin profilini çıkarmak, disiplinler arası farklılıkları ortaya koymak ve biri kamu diğeri özel üniversite olan iki üniversitenin örnekleri üzerinden matematik konu başlığında üretilen yayınları ülke, kurum ve yazar işbirlikleri açısından değerlendirerek bir karşılaştırma yapmıştır.

Arık (2013), 1995’ten bu yana Social Science Citation Index’te yer alan Türk Psikoloji Dergisi’nin bibliyometrik analizini yapmıştır.

Tsay ve Li (2017), kadın çalışmaları üzerine yapılan dergi literatürünü 1990’dan 2013’e kadar incelemişler ve kadın çalışmaları literatürünün özelliklerini ve etkilerini bibliyometrik açıdan analiz etmişlerdir.

Canata, Çapkın, Doğan, Sünger ve Oynak (2017) ortak çalışmalarında, 1967-2015 yılları arasında İstanbul Üniversitesi Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümünde yapılmış tezlerin atıf analizini yaparak ve elde edilen sonuçları daha önce yapılmış çalışmalarla karşılaştırarak bir içerik analizi çalışması gerçekleştirmişlerdir.

Güneş, Üstündağ, Yalçın ve Safran (2017)’in eğitim-araştırma alanındaki yayınların 1980-2014 yılları arasındaki bibliyometrik göstergelerini inceledikleri çalışmaları bulunmaktadır.

Ustaoglu (2019), “Bilgi Yönetimi Konulu Yayınların Değerlendirilmesine İlişkin Betimsel Bir Araştırma” başlıklı doktora tezinde disiplinlerarası bir çalışma konusu olan ve akademik çalışmalarda yoğun kullanılan bilgi yönetimi kavramına ilişkin çalışmaların ülkemizde ve dünyada odaklandığı alanları karşılaştırmış ve önerilerde bulunmuştur.

Dişli (2020) çalışmasında, 2002-2020 yılları arasında Hacettepe Üniversitesi Bilgi ve Belge Yönetimi Anabilim Dalında yapılan 112 lisansüstü tezin konusal incelemesini yaparak eğilimlerin belirlenmesini amaçlamıştır.

Güler ve Keskin (2020), Arşiv Dünyası Dergisinde yayınlanan 17 sayının içerik analizinin yapıldığı “Türkiye’de Arşivcilik Alanındaki Araştırma Sorunları: Arşiv Dünyası Dergisinde Yayınlanan Makalelerin İçerik Analizi” başlıklı bir makale yayımlamışlardır.

Murathan, Bozyılan ve Murathan (2020), 2002-2019 yılları arasında farklı enstitülerde eğitim gören lisansüstü öğrencilerin hazırlamış oldukları “fiziksel aktivite” konulu tezlerin içeriğini inceledikleri “Fiziksel Aktivite Konulu Tezlerin Bibliyometrik Analizi” başlıklı bir çalışma yapmışlardır.

Yılmaz (2020), Türkiye’de kütüphanecilik ve bilgi bilimi alanının önemli dergilerinden olan Bilgi Dünyası dergisinin 2000-2019 yılları arasında toplam 40 sayı esas alınarak yaptığı çalışmasında, söz konusu derginin makale, yazar ve konu dağılımı açısından değerlendirmesini yapmıştır.

Güngör ve Başarı (2021), Web of Science veri tabanındaki 100 dergi için 1978-2020 yıllarının analizini yaparak bilimsel çalışmalara zarar veren makalelerdeki unsurları belirleyebilmek amacıyla yayınlarını ortaya koymuşlardır.

Doğan ve Kılıçarslan (2021), 2012 yılında yayın hayatına başlamış olan Sakarya İktisat Dergisi’nin 2012-2020 yılları arasındaki çalışmalarını analiz etmişlerdir.

Srivastava ve Sharma (2021), 1993 yılından bu yana yayımlanan Journal of Global Information Management Dergisi’nin 2002-2020 dönemine ait bibliyometrik çalışmalarını sunmuşlardır.

Diboğlu ve Eryılmaz (2021), zaman yönetimi ile ilgili yayımlanan tezlerin analizini yaptıkları bibliyometrik bir çalışma ortaya koymuşlardır.

Ali, Shoaib ve Abdullah (2022), 2001’den 2020’ye kadar akademik kütüphanelerdeki bilgi okuryazarlığı ve araştırma hizmetlerini analiz ettikleri bir çalışma gerçekleştirmişlerdir. Çalışmada 2001-2020 yılları arasında yapılmış Web of Science veritabanında indekslenen 4079 yayın analiz edilmiş ve bulgular ortaya konmuştur.

Kayı (2022), 2010-2020 yılları arasında üretilen Web of Science ve Scopus veri tabanlarında indekslenen kütüphane ve bilgi bilim çalışma alanlarındaki yayınlara yönelik gerçekleştirdiği “Kütüphane ve bilgi bilimi yayınlarının bibliyometrik ve içeriksel analizi” başlıklı yüksek lisans tezini sunmuştur.

Sümbül ve Güler (2022), Türkiye’de kütüphane ve bilgi bilim alanında yapılmış yüksek lisans tezlerinin incelendiği “A Qualitative Analysis of Master’s Thesis in Library And Information Science in Turkey” başlıklı bir çalışma yapmışlardır. Çalışmada incelenen tezler yıllarına, türlerine, toplumsal seviyelerine, yaptıkları üniversitelere, konu dağılımlarına, veri toplama yöntemlerine ve araştırma türlerine göre değerlendirilmiş ve içerik analizi sonuçları ortaya konmuştur.

Yatcilla ve Young (2022), 2020 yılında kütüphane ve bilgi bilimi literatüründe yer alan 237 dergi makalesini analiz ettikleri bir çalışma yayınlamışlardır. Çalışmanın amacı Covid-19 pandemisinin kütüphaneleri nasıl etkilediği ve kütüphanelerin bu etkiye nasıl karşılık verdiklerini belirlemeyi amaçlamıştır.

BY Dergisi ile ilgili daha önceleri yapılmış olan bir içerik analizi olmaması dolayısıyla oluşan boşluk bu çalışma ile giderilmeye ve derginin bibliyometrik profili belirlenmeye çalışılmıştır.

2. Çalışmanın Amacı, Yöntemi ve Bulgular

2.1. Amaç ve Yöntem

Bu çalışmanın amacı; BY Dergisi’nin, veriler ışığında hem iç değerlendirilmesini yapmak hem de literatür içindeki yerini incelemektir. Çalışmada aşağıda yer alan sorulara yanıt aranmıştır.

- BY Dergisi’nde yayımlanan yayınların yıllara göre dağılımı nasıldır?
- BY Dergisi’nde yayın yapan yazarlarının unvan dağılımı nedir?
- BY Dergisi’nde yayın yapan yazarlar hangi kurumlarda çalışmaktadır?
- BY Dergisi’nde yer alan yayınların kurum türleri nedir?
- BY Dergisi’nde yayınlanan hakemli makalelerin dili nedir?
- BY Dergisi’nde yer alan yayınların çok yazarlılık durumu nedir?
- BY Dergisi’nde yayınların atıf durumu nedir?
- BY Dergisi’nde yayımlanan makalelerdeki anahtar kelimeler ve güncel konular nelerdir?
- BY Dergisi’nde yayımlanan hakemli makalelerin araştırma türü nedir?

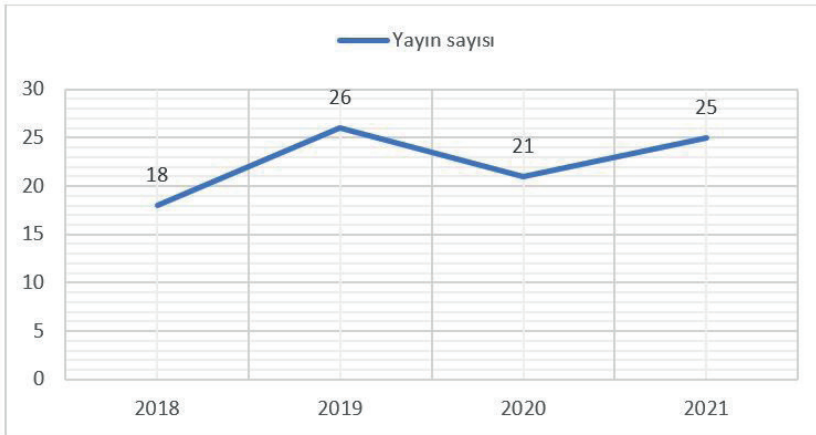
- BY Dergisi'nde yayınlanan hakemli makalelerin sayfa sayısı nedir?
- BY Dergisi'nde yayınlanan hakemli makalelerde kullanılan kaynak sayıları ve kaynak türleri nelerdir?

Çalışmada BY Dergisi'nin 2018 yılından itibaren yayımlanmış 8 sayı içinde yer alan 8 editöryal yazı, 45 hakemli makale, 8 inceleme yazısı, 15 tanıtım-değerlendirme ve 14 haber yazısı incelenmiş ve bulgular ortaya konmuştur. BY Dergisi'ndeki yayınları inceleyebilmek amacıyla DergiPark ve Ankara Üniversitesi BİL-BEM sayfalarından derginin sayılarına ilişkin veriler elde edilmiştir. Bu veriler içinde yayın sayıları, yazar adresleri, yayın dilleri, yayınların türleri, yayın yılları bilgileri yer almaktadır. Ayrıca atıf incelemeleri için TÜBİTAK-ULAKBİM TRDizin verileri kullanılmıştır. Elde edilen veriler Microsoft Office Excel'e taşınmış, Pivot Tablo yardımıyla ve sistematik olarak nitel araştırmaların değerlendirilmesi ve yorumlanmasına yardımcı olan MAXQDA2020 yazılım programı kullanılarak değerlendirilmiş grafik ve tablolar oluşturulmuş ve yazar-kurum-yayın-atıf ve konu ilişkileri ortaya çıkarılmıştır.

2.2. Bulgular

Yayınlara göre dağılımı

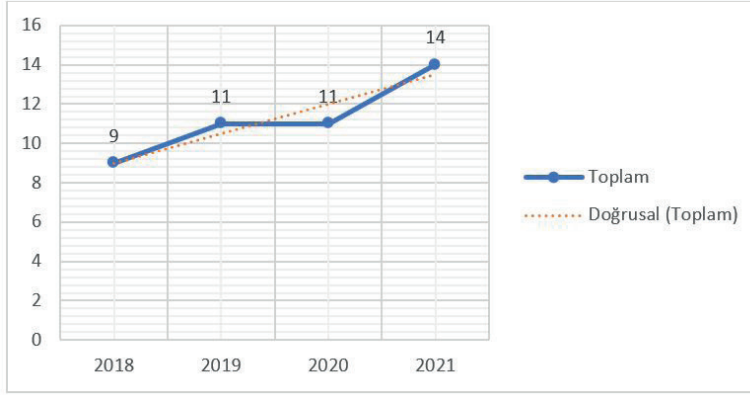
2018 yılından bugüne BY Dergisi'nde toplam 45 hakemli makale, 8 inceleme yazısı, 15 tanıtım-değerlendirme yazısı, 14 haber yazısı ve 8 editöryal yazı yer almıştır. Yıl başına düşen yayın sayısı ortalama 22,5 olarak hesaplanmıştır. Buna göre, 4 yılda dergide yayımlanmış çalışmaların %29'u 2019 yılına aittir. Grafik 1'de yıllara göre yayın sayıları verilmiştir.

Grafik 1: Yıllara göre yayın sayıları

Hakemli makalelerin yıllara göre dağılımı

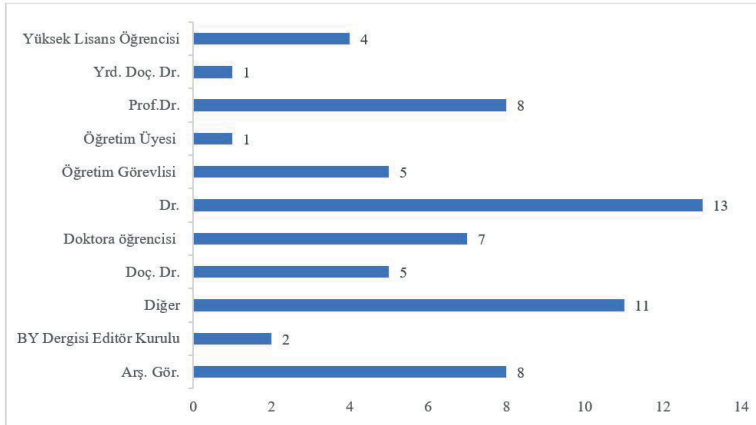
BY Dergisi'nde 4 yılda toplam 45 hakemli makale yayımlanmıştır. Grafik 2'de makalelerin yıllara göre dağılımı gösterilmektedir. En çok makalenin 2021 yılında yayımlandığı gözlemlenmektedir ve hakemli makale sayıları derginin yayın hayatının başlangıcından bugüne artan bir seyirde ilerlemektedir. 2021 yılında yayımlanan 14 çalışma tüm yılların %31'ini teşkil etmektedir.

Grafik 2: Yıllara göre hakemli makale sayısı

Yazarlar

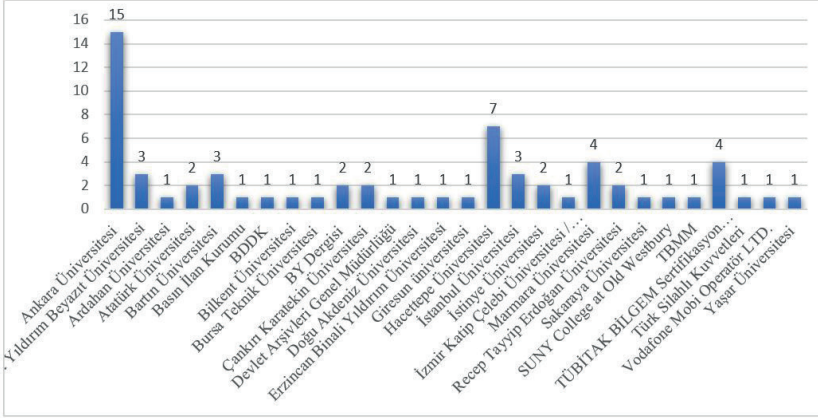
2018'den bugüne BY Dergisi'nde 28 farklı kurumdan 63 farklı yazar ve 2 BY Dergisi editör kurulu tarafından kaleme alınan yayınlar olduğu görülmüştür. Unvanlara göre yayın sayısı Grafik 3'te gösterilmiştir. Diğer unvanı altında çeşitli özel ve kamu kuruluşlarında yazılım uzmanı, kütüphaneci, araştırmacı gibi unvanlarla görev yapan yazarlar yer almaktadır.

Grafik 3: Yazarların unvan dağılımı

Kurumlar

Yayın yapan 28 kurum incelendiğinde, merkezde 15 katkı ile Ankara Üniversitesi yer almaktadır. Ankara Üniversitesini 7 yayını ile Hacettepe Üniversitesi takip etmiştir. Grafik 4'te katkı sağlayan kurumlar gösterilmiştir.

Grafik 4: Yazarların yayını yaptığı kurumlar

Bu çalışma için yapılan bir diğer sınıflandırma ise yayını yapılan kurum türü ile ilgili olmuştur. En fazla yayının üniversite kaynaklı adreslerden yapıldığı görülmüştür. Tablo 1'de yayını kurum türleri verilmiştir.

Tablo 1: Yayını yapan kurum türleri

Kurum Türü	Sayısı	Üniversite Türleri	Sayısı
Üniversiteler	20	Devlet Üniversitesi	16
Kamu kurum/kuruluşları	6	Vakıf Üniversitesi	3
Askeri kurum	1	Yabancı Üniversite	1
Özel kuruluş	1		
Toplam	28		20

Yayını Dili

Çalışmada, ayrıca dergide yayımlanan 45 hakemli makalenin yayını dilleri incelenmiştir. Buna göre, BY Dergisi'nde 6 adet İngilizce ve 39 adet de Türkçe yayını söz konusudur. Tablo 2'de yer alan makalelerin yayını dillerine bakıldığında, çalışmaların %87'lik bir oranla Türkçe %13 oranla İngilizce yayınıldığı görülmektedir.

Tablo 2: *Yayın dili ve oranları*

Makalelerin yazıldığı dil	Toplam	Yüzdeler oran
İngilizce	6	%13
Türkçe	39	%87
Toplam	45	%100

Yayınlardaki yazar sayısı

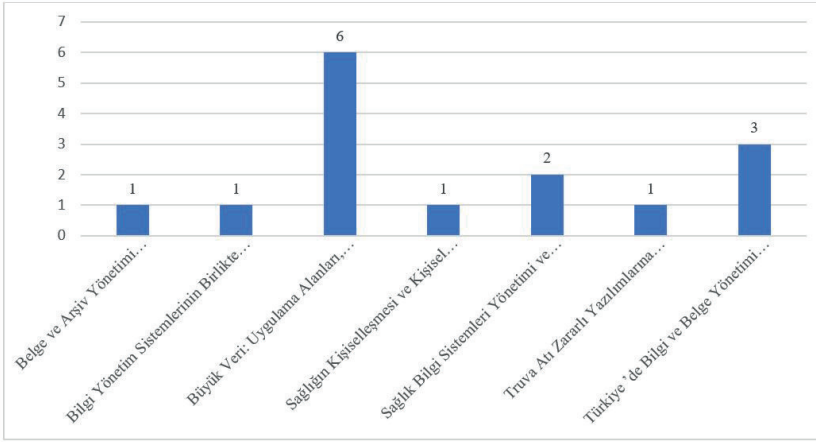
BY Dergisi'nde yayınlanan toplam 45 hakemli makalenin 19'u iki yazarlı, 23'ü ise tek yazarlı olarak hazırlanmıştır. Üç ve dört yazarlı makalelerin toplamda almış olduğu pay tek ve çift yazarlılara göre önemli derecede düşüktür. Araştırma kapsamında BY Dergisi'nde yayınlarda dörtten fazla yazarlı yayın bulunmamaktadır. Makalelerin yazar sayıları Tablo 3'te açıklanmıştır.

Tablo 3: *Makalelerdeki yazar sayıları*

Yazar Sayısı	Toplam
Tek yazarlı	23
İki yazarlı	19
Üç yazarlı	2
Dört yazarlı	1

Atıf Durumu

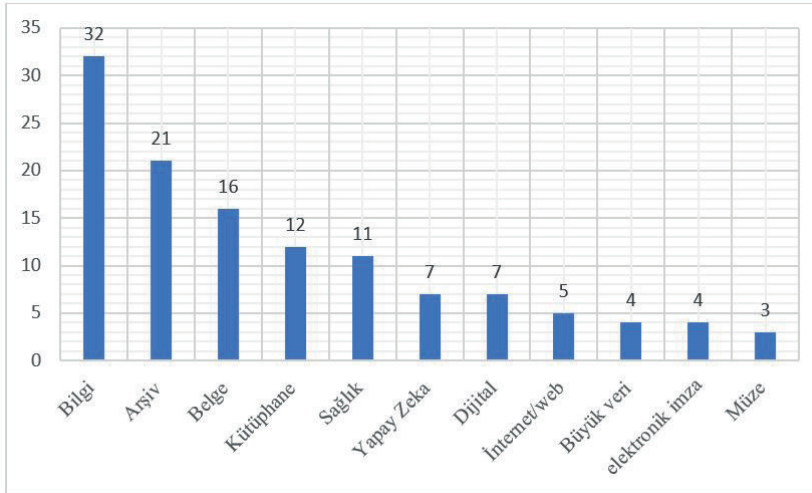
BY Dergisi'nde yapılan yayınların aldıkları atıflar incelendiğinde 7 hakemli makalenin ve 1 inceleme yazısının atıf aldığı görülmüştür. Yayınların aldığı atıflar ULAKBİM-TR Dizin veritabanından yapılan aramalar sonucu ayrıntılı kayıt verilerinden alınmış ve bu çalışmanın yapıldığı Şubat 2022 tarihinde derginin son sayısı 4 - cilt 2'nin TR Dizine henüz aktarılmadığı tespit edilmiştir. 7 hakemli makale toplam 13 atıf, 1 inceleme yazısı ise 2 atıf almıştır. Grafik 5'te atıf alan yayınlar yer almaktadır.

Grafik 5: Yayınların aldığı atıf sayıları

Anahtar kelimeler

BY Dergisi'nin hakemli makaleler ve inceleme yazıları bölümlerindeki 53 yayında yer alan anahtar kelimeler Microsoft Office Excel ile derlenmiş ve MAXQDA analiz programı yardımı ile görselleştirilmiştir. Analize göre 53 yayında toplam 234 anahtar kelime kullanılmıştır. Bu veriye göre yayın başına yaklaşık 4 anahtar kelime kullanılmıştır. En sık kullanılan anahtar kelimeler Grafik 6'da verilmiştir. Kullanılan anahtar kelimelere bakıldığında kütüphane, arşiv, bilgi ve belge çalışma alanlarının çalışmaların odak noktası olduğu ifade edilebilir.

Grafik 6: En sık kullanılan anahtar kelimeler

Resim 1’de anahtar kelimeler içinde en az 4 defa kullanılan kelimeler için kelime bulutu, Resim 2’de ise en az 10 defa kullanılmış olan kelimeler gösterilmiştir. Daha yoğun kullanılan kelimeler daha büyük puntolar ile gösterilmektedir. Yoğun kullanılan anahtar kelimelerin dergi politikası ile örtüştüğü görülmektedir. Söz konusu derginin amaç ve kapsamına bakıldığında disiplinlerarası olarak bilgi yönetimi, arşiv, bilişim alanlarında nitelikli ve orijinal bilimsel çalışmalara yer verdiği belirtilmiştir (DergiPark, 2022).

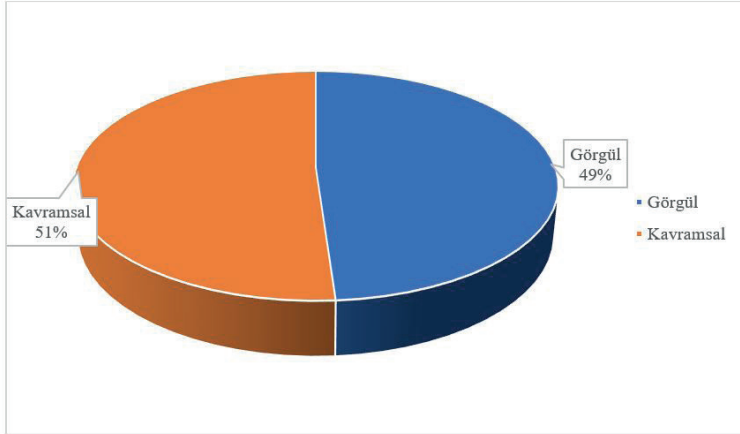
Resim 1: En az 4 defa kullanılan kelimeler

Resim 2: En az 10 defa geçen kelimeler

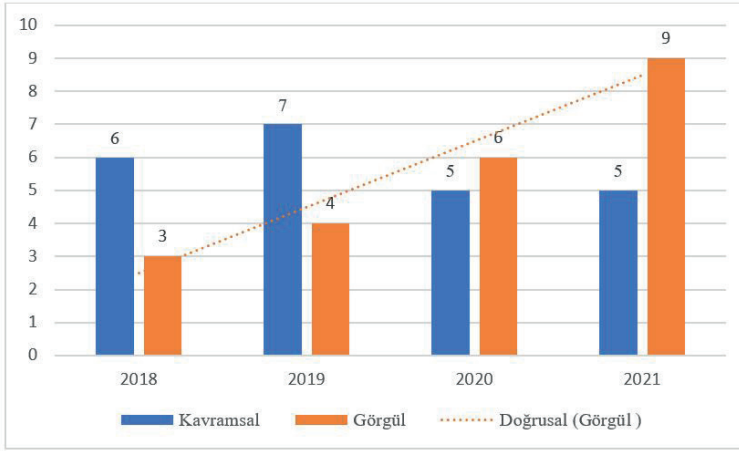
Araştırma yöntemi

Araştırma yöntemi bilimsel çalışmaların temelini oluşturur. Araştırma metodunun hangi nedenle tercih edildiği belirtilmelidir (Kayaoğlu, 2009, s. 555). Bilimsel çalışmalarda kullanılan araştırma stratejilerinin incelenmesi o ülkedeki araştırma düzeyi hakkında bilgi edinilmesini sağlar; ayrıca makalelerin görgül temelli olup olmadığı, ilgili çalışmaların niteliği hakkında bilgi verir (Kozak, 1994, s. 29). Nitel yaklaşıma göre, BY Dergisi'ndeki hakemli makalelerin araştırma yöntemleri incelendiğinde, her iki yöntemle ele alınan yayınların neredeyse eşit olduğu görülmüştür. Yöntemi yazar tarafından belirtilen yayınlar belirttikleri şekilde değerlendirilmiştir. Araştırma yönteminin belirtilmediği yayınlarda ise Jarvelin ve Vakkari (1993)'nin kütüphane ve bilgibilim alanlarına yönelik hazırladıkları sınıflama şemasından yararlanılmıştır (Jarvelin & Vakkari, 1993, s. 135). Dergideki hakemli makalelerin öz ve giriş kısımları incelenerek ilgili şema düzeyinde değerlendirilmiştir. Yayımlanan 22 makalenin gözlem ve deneylere dayanan görgül makaleler olduğu, 23 makalenin ise derinlemesine değerlendirmeler yaparak konunun felsefi yaklaşımlarla ele alındığı kavramsal makaleler olduğu tespit edilmiştir. Grafik 7'de araştırma yöntemlerinin yüzdelik dağılımı gösterilmiştir.

Grafik 7: Makalelerde kullanılan araştırma yöntemleri

Makalelerde kullanılan yöntemlerin yıllara göre dağılımına bakıldığında en yoğun görgül makalelerin 2021 yılında yapıldığı, 2019 yılında ise kavramsal makalelerin en fazla sayıda yayımlandığı görülmüştür. Derginin yayın hayatına başlamasından bugüne görgül makalelerin sayısının her geçen yıl arttığı görülmektedir. Grafik 8'de yıllara göre yayınlarda kullanılan araştırma yöntemi verilmiştir.

Grafik 8: Yıllara göre kullanılan araştırma yöntemi

Sayfa sayısı

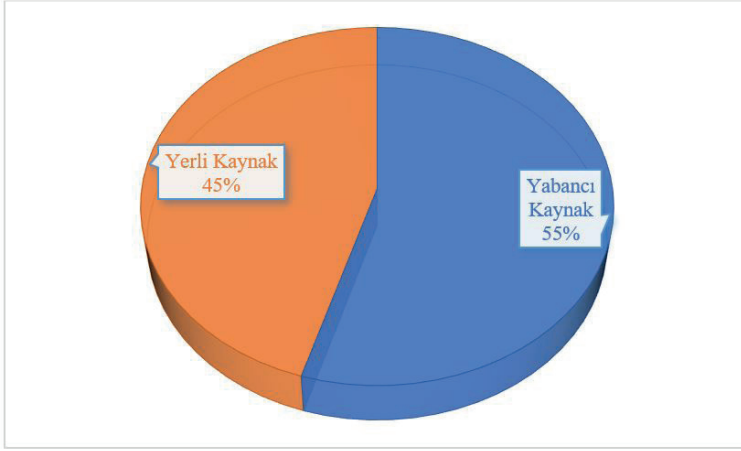
BY Dergisi'nde yayımlanan hakemli makalelerin yıllara göre sayfa dağılımı Tablo 4'te gösterilmiştir. Sayfa sayıları incelendiğinde, hakemli makaleler içinde sayfa sayısı en yüksek olan yayın 36 sayfa, en az olan yayın ise 6 sayfa olarak tespit edilmiştir. Toplam 45 makalenin ortalama sayfa sayısı 16,67'dir. Dergide 30 sayfadan fazla yayınların son derece az olduğu ve yapılan çalışmaların ekseriyetle 10-20 sayfa aralığında olduğu görülmektedir. BY Dergisi yazım kuralları gereği "gönderilen makalelerin en fazla 30 sayfa olması" ifadesi doğrultusunda mevcut verilerin BY Dergisi yayın politikası ile örtüştüğü görülmektedir (DergiPark, 2022).

Tablo 4: Yıllara göre sayfa sayıları

Sayfa sayısı	2018	2019	2020	2021	Toplam
0-10	2	5	1	1	9
10-20	6	4	7	6	23
21-30	1	1	3	5	10
31-36	0	0	0	2	2

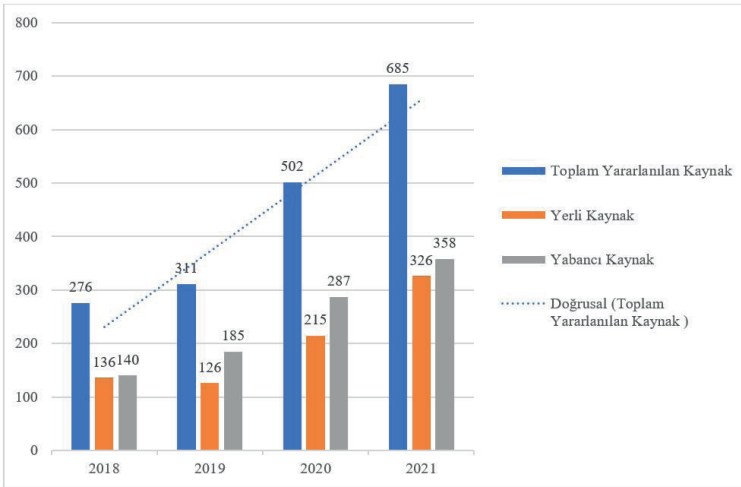
Yararlanılan kaynaklar

BY Dergisi'nde yayımlanan makalelerde toplam 1774 kaynak kullanılmıştır. Bu kaynakların 970'i yabancı 803'ü yerli kaynaklardan oluşmuştur. Yerli ve yabancı kaynakların yüzdelerik dağılımları aşağıdaki grafikte gösterilmiştir.

Grafik 9: Yararlanılan kaynak türleri

Yıllara göre yararlanılan kaynak sayılarına bakıldığında 2018'den bugüne kullanılan kaynak sayılarının arttığı görülmektedir. 2018 yılında hakemli makalelerde kullanılan toplam kaynak sayısı 276 adet iken bu sayı 2021 yılında 685 adettir. İlâveten yıllara göre kullanılan toplam kaynak sayıları da yerli ve yabancı kaynaklarla birlikte verilmiştir. Grafik 10'da yerli ve yabancı kaynaklar ile birlikte kullanılan toplam kaynak sayıları verilmiştir.

Grafik 10: Yıllara göre yararlanılan kaynak sayıları

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Bilgi Yönetimi Dergisi'nin bibliyometrik profilinin incelendiği bu çalışmada yayınların dili, yazar profili, yıllara göre yayın sayıları, kullanılan araştırma yöntemleri, yayınların aldığı atıflar gibi başlıklar incelenmiş ve sonuçları belirtilmiştir. Bu çalışmanın hazırlandığı Şubat 2022 tarihinde dergide 45 hakemli makale, 8 inceleme yazısı, 15 tanıtım/değerlendirme ve 14 haber yazısı yayımlanmıştır. Bulgulara göre;

- 2018-2021 yılları arasında en yüksek sayıda hakemli makale 2021 yılında yayımlanmıştır.
- Dergide en fazla yayın yapan yazarların Doktor (Dr.) unvanına sahip yazarlar olduğu görülmüştür.
- Yayın yapan kurumların çoğunlukla kamu kurumları olduğu ve kurum profili incelendiğinde en yüksek yayın sayısının Ankara Üniversitesi adresli olduğu görülmüştür. Derginin kurum adresi de olan Ankara Üniversitesi'ne ilaveten başka kurumlardan gelen yayınların sayıca artması derginin gelişimine katkı sağlayabilir.
- Yazarlar tarafından sıklıkla tercih edilen konuların arşivler, bilgi ve belge yönetim sistemleri, elektronik bilgi olduğu görülmüştür. Ayrıca sağlık bilgi sistemleri, yapay zekâ, e-arşiv gibi anahtar kelimelerin de yoğun kullanıldığı görülmektedir.
- Dergide yer alan yayınlardan “Büyük Veri: Uygulama Alanları, Analitiği ve Güvenlik Boyutu” başlıklı yayın en fazla atıf alan yayın olmuştur. Söz konusu yayının alan gereği çok disiplinli olduğu görülmektedir. Bu nedenle daha fazla etki alanı oluşturduğu düşünülebilir.
- Makalelerde kullanılan araştırma yöntemlerinin yüzdesel olarak birbirine yakın olduğu, görgül makalelerin yıllar içinde artan bir oranda yayımlandığı görülmüştür. Hakemli makalelerin sayfa sayıları, toplam 45 makalede ortalama olarak 16,65 olarak hesaplanmıştır.
- Kullanılan kaynak sayılarına bakıldığında BY Dergisi yayın hayatına başladığından bu yana, dergide yayımlanan çalışmalarda kullanılan kaynak sayılarının arttığı görülmüştür. 2018'den bu yana hakemli makalelerde kullanılan toplam yabancı kaynak sayısı 970, yararlanılan toplam yerli kaynak sayısı ise 803'tür.
- Ayrıca yayımlanan hakemli makalelerin büyük çoğunluğunun tek yazarlığı olduğu ve makalelerde yayın dili olarak çoğunlukla Türkçenin tercih edildiği belirlenmiştir. Yapılan çalışmalar çoklu yazarlarla yapıldığında daha fazla etki alanı oluşturabilir. Bu bağlamda dergi yönetimi çok yazarlı çalışmaları destekleyebilir.

- Bu çalışma ile Bilgi Yönetimi Dergisi'nin konusal yönelimi, kurum ve unvan dağılımları, yayın dilleri ve çok yazarlık durumları ortaya çıkarılmıştır.

Çalışma; BY Dergisi'nin görünürlüğünün artırılması açısından katkı sağlamak amacıyla gerçekleştirilmiştir. Bu bağlamda atıf alma sayısı ve daha fazla indeks tarafından taranabilir olanağı sağlayabilir. Bu çalışmadan sonra derginin bibliyometrik çalışmalarının düzenli olarak tekrarlanması ve sonuçların sunulması hem BY Dergisi'nde hem de bilgi bilim ve bilişim alanlarında yayınlanan diğer dergilerdeki makalelerle mukayese edilmesini sağlayacak ve gösterilen gelişimin anlaşılması bakımından faydalı olacaktır.

Teşekkür: Bu çalışmanın hazırlanmasında yardımlarını esirgemeyen Hocam Prof. Dr. İshak KESKİN'e ve değerli destek ve katkılarından ötürü Arş. Gör. Dr. Ceyhan GÜLER'e şükranlarımı sunarım.

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.

Çıkar Çatışması: Yazar çıkar çatışması bildirmemiştir.

Finansal Destek: Yazar bu çalışma için finansal destek almadığını beyan etmiştir.

Peer-review: Externally peer-reviewed.

Conflict of Interest: The author has no conflict of interest to declare.

Grant Support: The author declared that this study has received no financial support.

Kaynakça/References

- Al, U. ve Tonta, Y. (2004). Atıf analizi: Hacettepe Üniversitesi Kütüphanecilik Bölümü tezlerinde atıf yapılan kaynaklar. *Bilgi Dünyası*, 5(1), 19-47. <https://doi.org/10.15612/BD.2004.497>
- Ali, N., Shoaib, M. ve Abdullah, F. (2022). Information literacy and research support services in academic libraries: A bibliometric analysis from 2001 to 2020. *Journal of Information Science*. <https://doi.org/10.1177/01655515211068169>
- Arık, E. (2013). A bibliometric analysis of a national journal: The case of the Turkish Journal of Psychology. *Journal of Scientometric Research*, 2(3), 173-184.
- Atılğan D., Atakan, C. ve Bulut, B. (2008). Türkçe kütüphanecilik dergilerinin atıf analizi. *Türk Kütüphaneciliği*, 22(4), 392-413.
- Bilgi Yönetimi Dergisi. (2022, 5 Nisan). *Hakkında*. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/by/about-journal> 5 Nisan 2022 tarihinde alındı.
- Bilgi Yönetim Sistemleri Bilgilendirme ve Bilgi Güvenliği Merkezi. (BİL-BEM). (2016). *Hakkımızda*. <http://bilbem.ankara.edu.tr/>
- Canata, F., Çapkın, Ç. Doğan, G., Sünger, B. ve Oynak, E. (2017). İstanbul Üniversitesi Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü lisansüstü tezlerinin atıf analizi. *Türk Kütüphaneciliği*, 31(1), 31-46.
- DergiPark. (2021, 21 Nisan). *Hakkında*. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/by/about-journal>
- DergiPark. (2022, 22 Nisan). *Yazım kuralları*. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/by/writing-rules>
- DergiPark. (2022, 22 Nisan). *Amaç ve kapsam*. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/by/aim-and-scope>

- Dibooğlu, D., ve Eryılmaz, G. (2021). Zaman yönetimi konulu lisansüstü tezlerin bibliyometrik profili. *Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(1), 164-185. <https://doi.org/10.55044/meusbd.1018005>
- Dilek Kayaoğlu, H. (2009). İstanbul Üniversitesi Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü'nde araştırma eğilimleri 1967-2008: Lisansüstü tezlerin içerik analizi. *Türk Kütüphaneciliği*, 23(3), 535-562.
- Dişli (2020). Hacettepe Üniversitesi Bilgi ve Belge Yönetimi anabilim dalı lisansüstü tezlerin konu analizi. *Türk Kütüphaneciliği* 34(4), 773-789.
- Gorraiz, J., ve Schloegl, C. (2008). A bibliometric analysis of pharmacology and pharmacy journals: Scopus versus Web of Science. *Journal of Information Science*, 34(5), 715-725. <https://doi.org/10.1177/0165551507086991>
- Güler, C. ve Keskin, İ. (2020). Türkiye'de arşivcilik alanındaki araştırma sorunları: Arşiv Dünyası Dergisinde yayınlanan makalelerin içerik analizi. *Bilgi ve Belge Araştırmaları Dergisi*, 13, 1-31.
- Güneş, E., Üstündağ, M. T., Yalçın, H., ve Safran, M. (2017). Investigating educational research articles (1980-2014) in terms of bibliometric indicators. *International Online Journal of Educational Sciences*, 9(1), 101-117.
- Güngör, T. ve Başarı, N. (2021). Geri çekilen makaleler ve yayımlandıkları dergiler üzerine bibliyometrik inceleme. *Türk Kütüphaneciliği*, 35(1), 10-27. <https://doi.org/10.24146/tk.784583>
- Jarvelin, K. ve Vakkari P. (1993). The evolution of library and information science 1965-1985: A content analysis of journal articles. *Information processing & management*, 29(1), 129-144.
- Karasözen, B., Bayram, Ö. ve Zan, B. (2009). 1997-2006 Türkiye bilim göstergeleri analizi. *Türk Kütüphaneciliği*, 23(1), 4-21.
- Kayı E. (2022). *Kütüphane ve bilgi bilimi yayınlarının bibliyometrik ve içeriksel analizi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Marmara Üniversitesi.
- Kılıçaslan, H., ve Doğan, Y. (2021). Sakarya İktisat Dergisi'nin bibliyometrik analizi. *Sakarya İktisat Dergisi*, 10(3), 226-239. <https://dergipark.org.tr/en/pub/sid/issue/64860/907020>
- Kınık, F. Ş. F. (2019). *Yükseköğretimde bilgi yönetimi: Örgütsel bir model önerisi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Marmara Üniversitesi. https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/TezGoster?key=aEzj_IdWAsjiSAfK3qwrBs0a_Honrp0hULP3Uxr8GXC7ZowNbgOa7zVFAwGk0Td
- Kirdar, E., ve Benli, A. (2020). Ulusal Tez Merkezi'nde bulunan sosyal güvenlik alanında yazılmış tezlerin bibliyometrik analizi. *Bilgi Sosyal Bilimler Dergisi*, 22(1), 95-109. <https://dergipark.org.tr/en/pub/bilgisosyal/issue/55405/712397>
- Koçoğlu, F. Ö. (2018). "Endüstri 4.0" konusu üzerine R programlama dili ile bibliyometrik analiz. H. Basal, Y. Ulutürk ve N. K. Öner (Ed), *modern dönemde edebiyat, eğitim, iktisat ve mühendislik* içinde (ss. 859-889). Berikan Yayınevi.
- Kozak, N. (1994). Anatolia dergisinde yayımlanan yazılar üzerine bir inceleme. *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, 5(3), 22-33.
- Murathan, G., Murathan, F. ve Bozyılan, E. (2020). "Fiziksel Aktivite" konulu tezlerin bibliyometrik (2002-2019) analizi. *Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 14(2), 158-167. <https://dergipark.org.tr/en/pub/bsd/issue/56097/713528>
- Nicholas, D. ve Ritchie, M. (1978). *Literature and bibliometrics*. Clive Bingley.
- Özdemirci, F. (2018). Editörden. *Bilgi Yönetimi Dergisi*, 1(1), 1-3.
- Phene, A. ve Guisinger, S. (1998). The stature of the journal of international business studies. *Journal of International Business Studies*, 29(3), 621-631.

- Prytherch, R. J. (2005). *Harrod's librarians' glossary and reference book* (10t. bs.). Aldershot.
- Singh, N. (2019). Complementing bibliometrics with network visualization to support scientific spheres. *IFLA world library and information congress (WLIC)*.
- Sümbül, S. ve Güler, C. (2022). A Qualitative analysis of master's thesis in library and information Science in Turkey. *Zeitschrift Für Die Welt Der Turken*, 14(1), 215-230.
- Srivastava, P. R. ve Sharma, D. (2021). Intellectual structure and publication pattern in journal of global information management: A bibliometric analysis during 2002-2020. *Journal of Global Information Management*, 29(4), 1-31.
- Swain, C., Swain, D. K. ve Rautaray, B. (2013). *Bibliometric analysis of library review from 2007 to 2011*. *Library Review*, 62(8-9), 602-618. <https://www.emerald.com/insight/content/doi/10.1108/LR-02-2013-0012/full/html>
- Taşkın, Z. ve Çakmak, T. (2010). Başlangıcından bugüne Bilgi Dünyası Dergisi'nin bibliyometrik profili. *Bilgi Dünyası*, 11(2), 332-348.
- Tonta, A.Y. (2002). Türk Kütüphaneciliği Dergisi, 1987-2001. *Türk Kütüphaneciliği*, 16(3), 282-320.
- Tsay, M.Y., ve Li, C.-n. (2017). Bibliometric analysis of the journal literature on women's Studies. *Scientometrics*, 113, 705-734. <https://doi.org/10.1007/s11192-017-2493-9>
- Uçak, N. Ö. ve Al, U. (2009). The differences among disciplines in scholarly communication a bibliometric analysis of theses. *International Journal of Libraries and Information Studies*, 59(3), 166-179. <https://doi.org/10.1515/libr.2009.016>
- Ustaoglu Taşbaş, E. (2019). *Bilgi yönetimi konulu yayınların değerlendirilmesine ilişkin betimsel bir araştırma* [Yayımlanmamış doktora tezi]. İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi.
- Wang, C. L., ve Ahmed, P. K. (2003). Organisational learning: A critical review. *The Learning Organization*, 10(1), 8-17. <https://doi.org/10.1108/09696470310457469>
- Yılmaz, B. (2020). Bilgi Dünyası Dergisi: 2000-2019 dönemi için makale, yazar ve konu unsurları açısından niceliksel bir değerlendirme. *Bilgi Dünyası*, 21(2), 403-419.
- Yılmaz, M. (1999). *Kütüphane ve bilgibilimi açısından bibliyometrinin önemi* [Yayımlanmamış yüksek isans Tezi]. İstanbul Üniversitesi.
- Yılmaz, M. (2019). Bibliyometriye eleştirel bir bakış. *Türk Kütüphaneciliği*, 33(1), 43-49. <http://www.tk.org.tr/index.php/TK/article/view/2986/>
- Yatcilla, J. K. ve Young, S. (2022). Library responses during the early days of the pandemic: A bibliometric study of the 2020 LIS literature. *Journal of Library Administration*, 61(8), 964-977.
- Zan, B. U. (2012). *Türkiye'de bilim dallarında karşılaştırmalı bibliyometrik analiz çalışması* [Yayımlanmamış doktora tezi]. Ankara Üniversitesi.

How Post-Graduate Information Science Students Design Information Resources? Multimodal Information Literacy Perspectives*

Lisansüstü Bilgi ve Belge Yönetimi Öğrencileri Bilgi Kaynaklarını Nasıl Tasarlar? Çok Modlu (Multimodal) Bilgi Okuryazarlığı Bakış Açısı

Kübra Ayık¹ , Mehmet Canatar²

*This article was written on the basis of Kübra Ayık's doctoral thesis.

¹Harran University, Quality Coordinator, Sanliurfa, Türkiye; PhD Candidate, Istanbul University, Faculty of Letters, Information and Record Management Department, Istanbul, Türkiye

²Professor, Istanbul University, Faculty of Letters, Information and Record Management Department, Istanbul, Türkiye

ORCID: K. A. 0000-0002-6957-2758;
M.C. 0000-0002-6070-8903

Corresponding author/Sorumlu yazar:

Kübra Ayık,
Harran University, Quality Coordinator,
Sanliurfa, Türkiye; PhD Candidate, Istanbul
University, Faculty of Letters, Information and
Record Management Department, Istanbul, Türkiye
E-mail: kubra.ozyurt34@gmail.com

Submitted/Başvuru: 27.04.2022

Revision Requested/Revizyon Talebi: 01.06.2022

Last Revision Received/Son Revizyon Talebi:
28.06.2022

Accepted/Kabul: 28.06.2022

Published Online/Online Yayın: 30.06.2022

Citation/Atf: Ayık, K. & Canatar, M. (2022). How post-graduate information science students design information resources? multimodal information literacy perspectives. *Bilgi ve Belge Araştırmaları Dergisi*, 17, 81–102.

<http://doi.org/10.26650/bba.2022.17.1109755>

ABSTRACT

Information literacy have been conceptualized by numerous researchers and organizations for a long time. Especially after the prevalence of ICT and screen-based digital communication tools which make a constant connection among people, information literacy has recently been re-conceptualized regarding the new culture, user agency, and text structure. Under these conditions, individuals are seen to make meaning of existing information resources and create new information resources as the parts of socialized information construction processes. Therefore, individuals are considered active designers of information resources. In this respect, this study aims to explore how individuals design information resources which are expected to have multimodal semiotic text structure. A qualitative descriptive method was adopted, and data was analyzed both quantitatively and qualitatively. 16 post-graduate Department of Information and Records Management students joined the study. 64 information resources (participant-generated texts) were analyzed. Results demonstrate that the semiotic structure of information resources is far from having high meaning-making potential and mostly dominantly monomodal instead of being multimodal. The study recommends that information literacy education should also focus on how to design semiotic rich and multimodal information resources to be effective contributors to information construction.

Keywords: Information literacy, Multimodal literacy, Multimodal information literacy, Information science, Digital age

ÖZ

Bilgi okuryazarlığı, uzun yıllar içerisinde çok sayıda araştırımcı ve kuruluş tarafından araştırılmış ve tanımlanmıştır. Özellikle insanların sürekli çevrim içi bağlantı kurmasını sağlayan bilgi ve iletişim teknolojileri ve ekran tabanlı dijital iletişim aralarınnın yaygınlığından sonra, bilgi okuryazarlığı son zamanlarda yeni kùltür, kullanıcı rol/yetkinliği ve metin yapısı açısından yeniden kavramsallaştırılmıştır. Bu koşullar altında bireyler, bilginin sosyal olarak oluşturulduğu süreçlerin parçaları olarak mevcut bilgi kaynaklarını anlamlandırmak ve yeni bilgi kaynakları oluşturmak olarak görùlmektedir. Bu nedenle, bireyler bilgi kaynaklarının aktif tasarımcıları ve katkı sağlayıcıları olarak kabul edilir. Bu bağlamda bu çalışma, bireylerin multimodal semiyotik metin yapısına sahip olması beklenen bilgi kaynaklarını nasıl tasarladıklarını araştırmayı amaçlamaktadır. Çalışmada nitel betimleyici yöntem benimsenmiş ve veriler hem nicel hem de nitel olarak analiz edilmiştir. Çalışmaya Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü'nde lisansüstü eğitim alan 16 öğrenci katılmıştır. 64 bilgi kaynağı (katılımcı tarafından oluşturulan bilgi kaynağı olan metinleri analiz edilmiştir. Sonuçlar, bilgi kaynaklarının semiyotik yapısının, anlamlı bir yapıya sahip olmaktan uzak olduğunu ve multimodal olmak yerine baskın olarak monomodal olduğunu göstermektedir. Çalışma, bilgi okuryazarlığı eğitiminin, bireylerin bilgi inşasına katkıda bulunabilmeleri için semiyotik açıdan zengin ve multimodal bilgi kaynaklarının nasıl tasarlanacağına da odaklanmasını önermektedir.

Anahtar kelimeler: Bilgi okuryazarlığı, Multimodal okuryazarlık, Multimodal bilgi okuryazarlığı, Bilgi bilimi, Dijital ağ

Introduction

Information literacy has been a substantial research topic for several decades. The concept of information literacy, which was defined and emphasized by Zurkowski in 1974, has been defined many times until today. According to ALA (1989), information literacy is a set of skills that require individuals to “understand when information is needed and can find, evaluate, and effectively use necessary information.” The Chartered Institute of Library and Information Professionals (CILIP, 2018) defines information literacy as the ability to know why you need information, where and when you can find it, how to evaluate the information you find, and how to communicate it ethically. What is more, Eisenberg (2008, p. 39) defined information literacy as the ability to find, evaluate and use the information that one needs, and to filter out the information that one does not need. He expressed it as a set of knowledge and skills that allow us to find, evaluate, and use the information we need and filter out the information we do not need.

Stordy (2015) posits that these conceptions are majorly influenced by the changes and developments in the tools and mediums through which users get access to knowledge and the roles and competencies expected from users to effectively and ethically use information. This progress refers to the concept that (1) the culture including the tools/mediums and access to information, (2) the role and agency of users in literacy practices, and (3) the literacy competencies of users to make meaning the information resources and design new information resources have been changed. According to the information literacy taxonomy developed by Kress and Selander (2012, p. 267), information literacy in the digital age is considered through the lenses of new literacy approaches (i.e. Knobel and Lankshear, 2015; Lankshear and Knobel, 2006) where the access, retrieval, sharing, and semiotic structure of information have deeply changed. Literacy practices in the digital age are labeled as paradigmatic where the “new ethos,” or the culture of information literacy practices, is dominant, and it is considered ideological where the information is constructed through social practices. The “new ethos,” or culture, includes both the tools/mediums and social experiences of individuals while the social practices focus on the agency of users who both consume and design information resources (Lankshear and Knobel 2007). First, with the prevalence of screens and Web 2.0 tools (O’Reilly, 2005), the access and sharing of information have become time- and space- independent where a massive amount of information is accessed and shared via various media such as PCs, mobile phones, and platforms, including web sites, blogs, or social media channels. Kress and Selander (2012, p.265) remark that the digital media changed communicative patterns and access to information. This change not only results in finding information within various fields but also affected the accessibility descriptions of knowledge in different fields.

Next, it has been pointed out that “people are in constant connection” with a relatively small conversation where they share information with other people that might also be unknown. Kress

and Selander (2012, p. 265) emphasize that this sharing can be done via various semiotic text structures, such as music, films, and reportages. The constantly connected, screen-based, and user-friendly digitized mediums have altered the role and agency of people in information literacy practices. In this line, the evolutionary state is that the users are no more passive receivers of information but the active contributors of information construction, and this development shifted the agency of the individuals in information literacy practices. Unlike the traditional approaches which consider people as passive receivers and users of information, the digital media-enabled people to contribute to information creation as in social practices (Knobel and Lankshear, 2015; Lankshear and Knobel, 2006; Stordy, 2015), such as user comments in websites, social media posts, or Wikipedia entries. Therefore, people contribute to the social construction of information through creating and designing information resources as mostly screen-based or moving texts. Kress and Selander (2012), therefore, highlight that the developments in the technological tools re-arranged the social order of information literacy practices through re-constructing the roles and agencies of people. In the traditional sense, there are two poles of social interactions in the information literacy practices which are “the senders” of information and “the receivers” of information, which are the users. This approach sees the main competency of people decoding the meaning inherent in the information resources in literacy practices. Kress and Selander (2012) also posit that the contemporary approach in the digital age considers the first information resource as “prompts” which “someone who engages with it, to interpret (it or) part of it in the light of her or his interest and of her or his semiotic resources.” Therefore, people can make or design new text or information resources from the initial resource. In other words, within the sense of Kress and Selander (2012), the initial maker of the information resource and the people making a new resource by re-making from the initial are creators or designers of information and information resources. Through digitized mediums, the information construction process becomes a continuing process within social participation.

Finally, the use of screens and user-friendly screens has influenced literacy practices deeply by enabling various modes of communication including visual imagery, mathematical models, moving images, touch, etc. (Jewitt et al., 2016, p. 3). Therefore, the semiotic structure of information resources has evolved, and the information is no more dominantly demonstrated through language mode but through the multimodal texts which are constructed through the deployment of various modes mentioned above (Kress, 2010). The digital media offers numerous meaning-making resources within various modes; therefore, the representations and text structure are dominantly multimodal. Kress and Selander (2012, p. 265) note that;

To understand this new communicative pattern, it is not enough to rely on verbal text only, may they be written or oral. Other modes also come into play to handle information, share experiences, as well as to learn new things. The multi-modal character of communication, therefore, has to be understood.

Mills and Unsworth (2017, p. 1) remark that literacy practices have been always multimodal because “communication requires attending to diverse kinds of meanings, whether of spoken or written words, visual images, gestures, posture, movement, sound, or silence.” But why we focus on the multimodal nature of communication and semiotic structure of information resources is explained by the increasing dominancy of multimodal texts designed by both the makers of initial information resources and multimodal texts designed by people in the re-making of existing information resources. This situation is explained by Mills and Unsworth (2017, p. 1) as “undeniably, the affordances of people-driven digital media and textual production have given rise to an exponential increase in the circulation of multimodal texts in networked digital environments.” In this regard, Mills, and Unsworth (2017, p. 1) state that;

Multimodal text production has become a central part of everyday life for many people throughout the life course, and across cultures and societies. This has been enabled by the ease of producing and sharing digital images, music, video games, apps, and other digital media via the Internet and mobile technologies.

As such, being linguistically literate is no more seen as a sufficient condition/competency to fully understand and make meaning of the multimodal information resources and design new information resources in the information literacy practices in socialized processes. At this point, Kress and Selander (2012) also remarked that this fact leads to a substantial change in the competency and ways of understanding/making meaning of the existing information resources and designing and sharing new information resources. Keeping in mind that the semiotic structure of information resources is multimodal and that individuals are active contributors to the information creation process, information literacy consists of designing effective and meaningful multimodal information resources or texts for taking part in the social construction of information through virtual platforms or social media channels. In this respect, this study focuses on the semiotic structures of information resources designed/created by individuals who are considered the active contributors to information construction through social practices.

1. Relevant Literature

In the information science and literacy research fields, multimodal literacy, new literacy, multi-literacy, transliteracy, multimodal discourse, social semiotics, and web 2.0 literacy concepts and terms have recently been discussed and explored. The first reference to multimodal literacy in the library literature was in his speech titled “Broad Horizons: The Role of Multimodal Literacy in 21st Century Library Instruction” at the World Congress of the International Federation of Library Associations and Institutions (IFLA, 2009) and in the article that followed. Cordes (2009, p. 1) emphasizes: Although reading and writing are still the basis of knowledge, literacy in this age requires a complex set of skills: these skills; access analysis, synthesis, evaluation, and use of information in various modes. Furthermore, Cordes (2009, p. 4) noted

why multimodal literacy is important for users as “the ability to successfully use knowledge in various modes is crucial to success in modern life and the workplace.” Cordes also pointed out that multimodal text has various forms: cards, books, movies, websites and video games, and others. These are information resources. Each form or mode includes fields of meaning revealed by literacy processes: verbal and written communication, audio and visual media, gestural communication, spatial elements, and their combination (Cordes, 2009). Similarly, Carlito (2018), another researcher who uses multimodal literacy in Library and Information Science literature, states that information scientists and librarians should consider teaching multimodal literacy skills to their students/users. At the same time, librarians (information specialists/professionals) accept that multimodal teaching does not mean just finding an image and using it; it also includes student-centered knowledge production with conscious evaluation (Carlito, 2018).

We also see that there are researchers in the information science literature on multimodal discourse who focus on the expertise/competency of librarians/information professionals in various literacy (Hattwig et al., 2013; Koltay, 2011; Lippincott, 2007; Mackey and Jacobson, 2011). For example, Hattwig et al. (2013) state that “in the higher education curriculum, students are expected to use and produce visual media for their academic studies.” In another study, Mackey and Jacobson (2011, p. 70), proposed to combine all literacy into a single “meta literacy” focused on information literacy. According to them, “information literacy in the digital age is “meta literacy” because it provides the high-level thinking needed to interact with multiple types of documents (information sources) through a variety of media formats in the collaborative environments of the digital age.” Mackey and Jacobson (2011) foregrounded the competencies of an individual in both understanding and re-making information resources as a fact of changed agencies in communication landscapes. Scholars focused on the semiotic structures of the information resources which are consumed, produced, and shared by individuals. This approach coincides with the goals of multimodality.

2. Theoretical Framework

2.1. Information Literacy

Among the traditional conceptions of information literacy, The Association of College and Research Libraries (ACRL, 2000) highlights the information seeking and a list of tasks and performance measures to evaluate individuals’ skills. The traditional definition envisages information literacy as “the ability to respond to the need for information by locating, evaluating and effectively using the needed information”. This is a competency-based information literacy approach that is classified as autonomous where the users are seen as passive receivers ((Stordy, 2015). The Association of College and Research Libraries - American Library Association (ACRL, 2016) revised the conception regarding the culture and social practices taking place

in online platforms, the access and sharing of information, and the roles/agencies of people in information literacy practices. ACRL 2016 information literacy framework users of information are also the creators of information. Givens et al. (2020, p. 2) remark that the ACRL 2016 framework consists of not only information discovery, but also encompasses the “awareness of the information ecosystem, its production processes, values and ethics, and how information users are also participants in the creation of new knowledge”. The ACRL 2016 Framework is “organized into six frames, each consisting of a concept central to information literacy, a set of knowledge practices, and a set of dispositions.” The frames are listed as; (1) Authority is Constructed and Contextual, (2) Information Creation as a Process (3) Information Has Value, (4) Research as Inquiry, (5) Scholarship as Conversation, and (6) Searching as Strategic Exploration. Givens et al. (2020) assert that, in this way, ACRL 2016 information literacy framework invalidates the competency-based autonomous standards and provides “flexible, interconnected core concepts, based in part on the emerging theory of metaliteracy where individuals are seen as consumers/receivers and re-makers/creators of information in the steady connected and socialized online environments.” Instead of the notion of metaliteracy, Carlito (2018) considers multimodal literacy as a notion for literacy practices and the social construction of information resources. In this respect, the information literacy framework of ACRL 2016 sees individuals as both the users and active contributors to information literacy practices and implies that being part of the information construction process is a vital aspect of information literacy and that this participation happens through designing or creating information resources which are dominantly multimodal and sharing them. Since both make meaning of an existing information resource and re-making it are multimodal through digitized mediums, these information literacy practices are described as multimodal experiences by Carlito (2018) and Givens et al. (2020).

2.2. Multimodality and Multimodal Literacy

Mills and Unsworth (2017, p. 3) remark that “multimodality has become a significant area of research given the broadened range of available designs and media forms in digitally networked and globalized textual ecologies.” The theoretical backdrop of multimodality goes to social semiotics theory (Hodge and Kress, 1988), which analyzes meaning-making in a social process and analyses the texts in their contexts. Van Leeuwen (2005, p. xi) describes social semiotics as “the way people use semiotic ‘resources’ both to produce communicative artifacts and events and to interpret them in the context of specific social situations and practices” and that it “compares and contrasts semiotic modes investigating how they can be integrated with multimodal artifacts and events.” The semiotic resources are not only linguistic resources but also many more modes of communication, including visual imagery, mathematical symbolism, gestures, touch, odor, etc. Social semiotics considers meaningful communication as choosing from these resources and performing which is appropriate for the context. Multimodality

is indeed a theory of communication and meaning-making. It depicts communication and meaning-making practices that deploy more than one semiotic mode (Jewitt et al., 2016). Multimodality assumes that meaning is made not only through the use of one mode but with the collaboration of modes. Further, multimodal texts involve more than one mode, and total meaning emerges through making meaning of the multimodal ensembles within the text. Each distinct mode provides its affordances or meaning-making potential, and a well-designed multimodal text is good at communicating the inherent information.

Jewitt et al. (2016, p. 3) note that the three key premises of multimodality are (1) “Meaning is made with different semiotic resources, each offering distinct potentialities and limitations,” (2) “meaning-making involves the production of multimodal wholes,” and (3) “if we want to study meaning, we need to attend to all semiotic resources being used to make a complete whole.” The multimodal literacy term was first coined by Kress and Jewitt (2003) to describe the understanding and competency in the diverse modes through which meanings are made. According to this description, information and knowledge are constructed within multimodal texts or resources, and multimodal literacy refers to accessing the meaning of these texts. According to Jewitt (2008) and Jewitt (2003), multimodal literacy focuses on the literacy practices for making meaning in existing multimodal texts and producing or designing effective meaningful multimodal texts. Regarding the information science and information literacy, the first reference to multimodal literacy is made by Cordes (2009, p. 1), who notes that although reading and writing are still the foundation of knowledge, literacy in this age means more than the ability to read and write; it requires a complex set of skills including access analysis, synthesis, evaluation, and use of information in a variety of modes.

As stated earlier, multimodal literacy involves both making meaning in existing multimodal texts and also designing multimodal texts which have high meaning-making power for the communication of information. In this respect, designing multimodal information resources cannot only be considered a design activity solely rather it is an important component of information literacy practices. Scholars (i.e. DiSessa, 2004; DiSessa and Sherin, 2000) view designing meaningful and effective texts as an element of representational competency, which refers to a capability where individuals can construct external representation. The design process involves “the ability to select, produce, and productively use representations but also the abilities to critique and modify representations and even to design completely new representations (DiSessa and Sherin, 2000, p. 387).” In this respect, it can be said that multimodal information literacy practices require representational competency for both making meaningful information resources and designing/re-making information resources.

Within this lens, individuals make meaning of multimodal information resources and re-make multimodal information processes in social and constructive practices of information literacy. Therefore, the multimodal nature of communication and the information cycle can lead

to describing information literacy as multimodal. In this respect, as one of the requirements of being literate in multimodal information, designing or creating effective and meaningful information resources or texts can be considered a research interest. In this way, it can be explored to see the semiotic structures of information resources created by individuals as part of their social and digitized information literacy practices. However, there is a paucity of studies focusing on the semiotic and multimodal structures and features of the information resources to evaluate them regarding their meaning-making values and communication power. In this respect, it can be revealed how effectively consumers of information contribute to social information creation processes.

However, considering the arguments and views so far and the relevant literature, there is a paucity of research that focuses on investigating the semiotic structure and aspects of the information resources of individuals who are viewed as active contributors to information construction with their externalized information resources. Therefore, from a multimodality perspective, this study aims to explore the semiotic structure including multimodal properties and meaning-making power of information resources created by consumers of information as part of their multimodal information literacy competencies. As such, the research questions of the study are stated below.

1. What are the semiotic properties of information resources designed by post-graduate level Department of Information and Records Management students?
2. What is the communication/meaning-making power of multimodal information resources designed by post-graduate level Department of Information and Records Management students?

3. Method

This study has a qualitative descriptive research design that includes multimodal discourse analysis of information resources designed by participants (Tang and Danielsson, 2018). Braun and Clarke (2019, p. 21) state that qualitative research does not provide a single and universal answer; it attaches great importance to context and can be empirical or critical. They add that there is always an ontological approach that guides every qualitative research. Does this ontological approach presume that reality is independent of or constructed by human cognition? The ontological approach adopted by this study is the approach postulated by the constructivist philosophy. According to the constructivist theory, knowledge is constructed and developed by the individual's building of new knowledge on his previous knowledge and experiences through his own life (Savin-Baden and Major, 2013). Therefore, the information resources designed by participants are considered products of their previous experiences and skills developed through their educational lives.

3.1. Procedure and Research Setting

The current study was conducted as a part of the first author's doctoral research. The study was conducted with sixteen post-graduate Department of Information and Records Management students who were studying at the Master's level, voluntarily designed texts, and were informed about the context of the research. Participants were Master's level students from Istanbul University, Department of Information and Records Management. The participants previously had taken a course on information literacy at the undergraduate level. The research is conducted via virtual platforms and tools under Covid-19 pandemic circumstances. Participants were asked to visit a website of an academic library of a university in Turkey and design information resources to present their classroom. Next, participants were asked to gather information about the user facilities of libraries and design presentations to present them. In this regard, each participant designed a PowerPoint to represent the information they gathered with their comments. Participants were given a total of two weeks to fulfill this duty. In presenting the data, pseudonyms are used.

3.2. Data Collection

Participants designed their information resources and presented them in the context of the course they had been taking. Researchers did not make any change or intervention in any participant-generated information resources. Each participant's four information resources were analyzed, and a total of 64 texts were obtained. The texts were designed in digital tools; therefore, they are digital information resources that can be designed by the deployment of various modes and representational choices.

3.3. Data Analysis

Multimodal information resources are considered to involve diverse types of representations within different modes. O'Halloran (2007) points out that on a static multimodal text, language mode, visual imagery mode, and mathematical model can co-operate together to construct meaning. Multimodal representation analysis is a data analysis strategy that can reveal the representational value of text regarding constituent semiotic resources and text arrangement (O'Halloran, 2007). In this research, the analysis of information resources involved two stages. The first stage engaged the determination of representational variations in the text. The second stage was done to determine the semiotic richness in the designed texts. The semiotic richness of information resources texts was determined to evaluate the meaning-making value of texts and the design choices in designing information resources.

3.3.1. Representational variations

The representational variations were measured in the following procedure. Representations were firstly classified as linguistic (written language) and non-linguistic representations. Further,

the non-linguistic representations were categorized into three groups, which are iconic/symbolic, schematic, and charts/graphs. According to Lemke (1998), iconic representations have physical resemblance with their referents for example images representing a process or an entity such as running or a pen. What is more, these representations can signify processes, participants, or circumstances with which they maintain similar physical structures. O’Grady and O’Grady (2008, p. 93) state that symbolic representations are abstract signs which are based on socially generated symbol systems and do not have any physical or structural resemblance with what they demonstrate or represent. For example, the symbol for “Biohazard” is a symbolic representation that does not have any physical resemblance with the referent. Second, schematic representations function to “identify components and represent hierarchies, and flow of processes” (Gebre and Polman, 2016, p. 2674). Flowcharts and organizational charts are viewed as exemplary cases of this kind of representation. Finally, charts and graphs are representations that show the quantitative relationships between the entities, participants, or processes. Gebre and Polman state that these kinds of representations are appropriate and effective for concretizing abstract information. Examples of this category are line graphs, pictographs, tables, or bubble charts.

3.3.2. The Dimensionality of Representation as Parameter of Semiotic Richness of Representations

Determining the dimensionality of representations is initiated by revealing the communicative functions of each type of non-verbal representation in a text. This is done by describing the information purpose of each representation. In other words, what does each representation stand for regarding the information? Does the used representation provide different information or repeat the same information with another linguistic or non-linguistic representation deployed in the text as information resources? Gebre and Polman state that these questions can be answered by the determination of what information is communicated with each representation within the text. This data helps to figure out if the used representation provides new information or repeats information presented by other linguistic or non-linguistic representations in the text. The dimension is viewed as an “aspect of the represented topic/content that is communicated by one type of representation.” Therefore, the higher number of dimensions refers to the meaningful and economic use of representations or semiotic resources in a non-repetitive (redundant or parsimonious) way for the construction of messages in the information resource.

The dimensionality ratio is calculated through the division of the amount of information by the number of used non-verbal representations, i.e., the number of dimensions from non-verbal representations by the number of non-verbal representations in the text. The dimensionality ratio is ranged from less than 1 to 1, and greater than 1 means that one or more of the used representations communicate more than one piece of information. In addition, the semiotic richness is seen as the effective and meaningful use of representations in information resources. The creativity aspect deals with the use of various types of verbal and non-verbal

representations which communicate distinct messages. What is more, these representations complement each other and co-operate together to construct a unified and complete message in the information resource. Such a construction of information resources involves appropriate mode and representational choices in designing information resources since the text does not include parsimonious, distinct-but-related representations and uniqueness across representations demonstrating a whole message (Gebre and Polman, 2016).

Guided by the strategy developed by Gebre and Polman (2016) mentioned above, a multimodal information resource analysis observation protocol was developed (see Figure 1). The chart was used to analyze designed information resources and quantitatively demonstrate the design choices and meaning-making power of information resources. The chart provides quantitative data about the text's representational characteristics and semiotic richness.

Verbal Reps.	Non-Verbal Representations						
Frequency	<i>R(f)</i>	<i>Representation Type</i>			<i>Iconic/ Symbolic</i>	<i>Schematic</i>	<i>Graph/ Chart</i>
		<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>			
<i>Number of Dimension (D)</i>		<i>Dimensionality Ratio (R/D)</i>					

Figure 1: The observation protocol for multimodal representational analysis of information resources

For demonstrating the multimodal aspects and meaning-making power of information resources designed by participants, the texts were analyzed quantitatively and qualitatively. In the end, to answer the first question, verbal and non-verbal representational choices in information resources were analyzed. To answer the second question, the dimensionality ratio or the semiotic richness of representations in diverse modes was analyzed.

4. Findings

In the first part of the findings, quantitative data is presented. The quantitative data encompasses the total number of representational choices, the frequency of text regarding the number of types of non-verbal representations, the frequency of non-verbal representations, and the total dimensionality ratio, which is a parameter of dimensionality and semiotic richness. In the second part, four exemplary cases of student texts are presented and have been qualitatively analyzed.

4.1. Quantitative Results

In Figure 1 below, the frequency of representational choices regarding linguistic and non-linguistic representations for all 64 texts are represented. Representations are considered as the smallest meaning unit providing information. For linguistic representations, the smallest meaning unit is considered a sentence. Data demonstrates that there exists a total of 271 representational choices and that among these choices, 232 of them are linguistic representations in language mode, which corresponds to 84%. The data also demonstrated that 39 (14%) of representational choices in all text are non-verbal, including symbolic/iconic, schematic, or mathematical (graphs, charts, etc.) representations. This means that the dominant mode in information resources is the language mode. The limited use of modes other than the language mode refers to lesser affordance, and it causes low meaning-making power in demonstrating information.

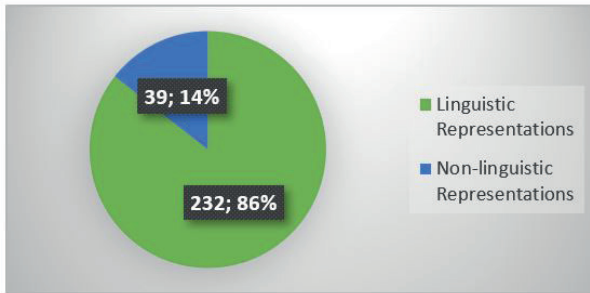

Figure 2: Frequency of representation modes

Figure 3 below demonstrates the mode structure and mode choices of the information resources. The data shows that 52 of 64 texts were in monomodal structure, 46 of which were in language mode and 6 of which were in visual imagery mode. Next, 14 of 64 information resources were designed as multimodal text. This means that only 14 % of information resources were in multimodal text structure. It is well known that screens, especially user-friendly screens, provide vast design facilities in terms of modal and representational choices. The result can be interpreted as the majority of participants not employing other modes and their affordances in designing information resources.

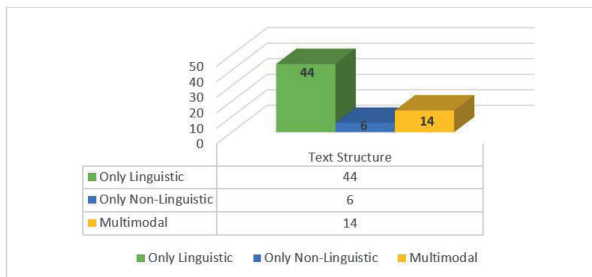

Figure 3: Frequencies of texts regarding mode structure

Figure 4 below displays the frequencies of deployed non-verbal representation types in all multimodal and only non-linguistic information resources. As noted earlier, there were a total of 39 non-linguistic representations in the designed information resources. 26 of the non-linguistic representations were schematic, 9 were iconic/symbolic, and only 4 were mathematical representations, including charts or graphs. As stated early, schematic representations show the realistic physical phenomena or entities as accurately as possible to the referent. Significantly, participants opted to demonstrate the information by use of schematic choices. For example, a photo or cartoon drawing of a scene in the library or a picture of a tool used in the library is demonstrated through schematic representations. The low amount of use of mathematical representation was due to the absence of quantitative or mathematical relations between the entities taking place in the information pieces. Nevertheless, some participants provided quantitative information through the use of mathematical representations. The iconic/symbolic representations mostly included icons used in libraries or logos signifying a particular institution or organization. Icons were generally used instead of verbal representations with schematic representations.

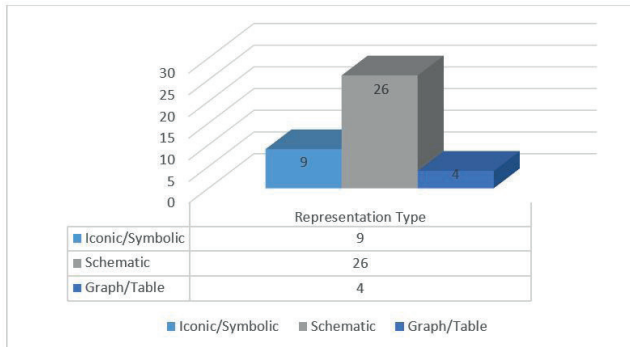

Figure 4: Frequencies of non-linguistic representation types

Figure 5 below shows the frequency of texts regarding how many different non-linguistic representation types they included. As stated earlier, there were a total of 20 texts or information resources including non-linguistic representations. 19 (95%) of the 20 texts were included with one type of non-linguistic representation. This means that participants did not deploy a variety of non-linguistic representation types in their designs. These were mostly schematic representations. It can be said that the deployment of representation types is somewhat dependent on the subject or the topic. For example, if they introduce an institution itself, they opt for iconic/symbolic representations. Likewise, if they demonstrate a certain unit of a library, they generally use schematic representation in their designs. Nevertheless, such preference ratio regarding non-linguistic representation types is limited for using affordances of meaning-making power of representation to make their information resource have high meaning-making power and effective.

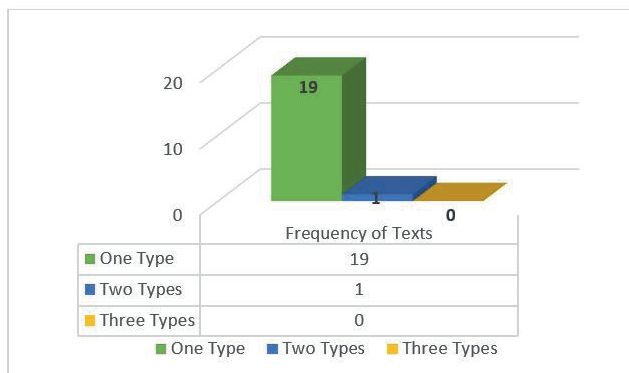

Figure 5: Frequencies of texts regarding the non-linguistic representation types

Figure 6 below shows the dimensionality ratios of all information resources. After the analysis of each information demonstrated by each verbal and non-linguistic representation, it was decided whether a non-verbal representation repeated the information that existed in another representation (including verbal representations) and demonstrated information that was not demonstrated by another representation in the texts or demonstrated more than one information. After obtaining this data, the dimensionality ratio for each representation was calculated. The dimensionality ratio or semiotic richness was considered to be an indicator of the effective, economic, and conscious design choices in the information resources. The data demonstrates that 48 information resources had a dimensionality ratio lower than 1. 14 information resources had a dimensionality ratio equal to 1. The dimensionality ratio of 2 information resources was calculated as greater than 1. These findings show that the majority of information resources were limited in terms of meaning-making power and affordance in demonstrating information to other people. Furthermore, the situation demonstrated that the representations and the including mode choices were ineffective and non-economic since they repeated the similar information which already existed in another representation. The users of the majority of information may struggle in making meaning and understanding the content. As (Herrlinger et al., 2017) noticed, this situation may even distract readers' attention when they read the information resources and cause a decrease in their understanding of the information.

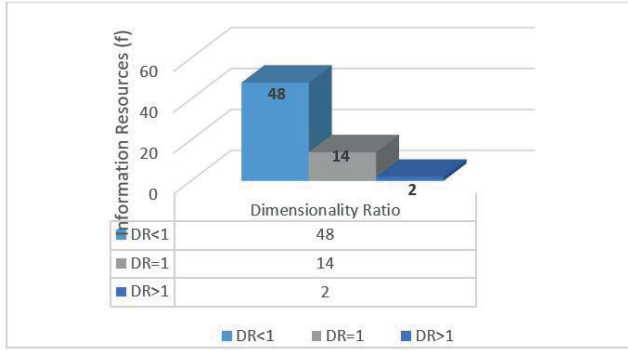

Figure 6: Frequencies of texts regarding dimensionality ratio (semiotic richness)

4.2. Exemplary Cases of Information Resource Designs by Participants

This part includes the analysis of exemplary cases. These information resources are the chosen way to demonstrate various cases regarding mode structure, non-linguistic representation types, and the dimensionality ratio of information resources. The information resource demonstrated in Figure 7 contains information about the technical facilities of a library. There are 3 meaning units at the sentence level. All the smallest information or meaning units are demonstrated through linguistic representations. Therefore, all the design choices involve linguistic representations. This text is considered limited in making meaning of the information since there might be other representational and mode choices to better demonstrate some information pieces. For example, there should be icons for CDs or symbols for explaining the cataloging process. In this way, the information could be demonstrated in an easier, quicker, and more understandable way. What is more, this text is only understandable for people who can read Turkish. The use of other non-linguistic representation types could make the information resource understandable to other people who cannot read Turkish. In the end, the dimensionality ratio is zero since there is no information demonstrated by non-linguistic representations.

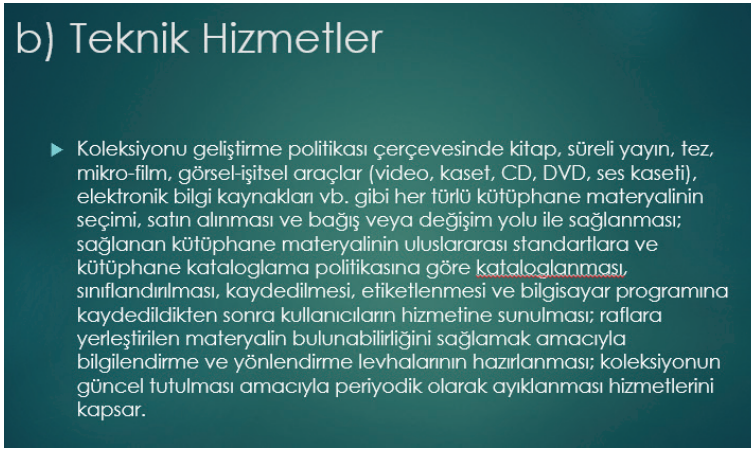

Figure 7: An information resource designed by participant 1

The information resource demonstrated in Figure 8 contains information about special collections and rare collections in a library. There are a total of 4 meaning units at the sentence level. Similar to Figure 7 above, all the smallest information or meaning units are demonstrated through linguistic representations, and therefore all the design choices involve linguistic representations. The dimensionality ratio is zero since there is no information demonstrated by non-linguistic representations. This text is also considered limited in making meaning of the information since there might be other representational and mode choices. For example, there should be a schematic representation for demonstrating the location of the collection. In this way, it could be easier to find the place of the collection for people who are unfamiliar with the library. What is more, there should be a timetable and clock icon for demonstrating the work hours. This can make the information resource richer in semiotic and mode structure and each to make meaning. It must be noted that, as shown in Figure 2, the majority of information resources are in the same mode and semiotic resource structure similar to this information resource and information resource demonstrated in Figure 7.

Özel Koleksiyonlar ve Nadir Eserler

- Kütüphanenin 2. katında bulunan Özel Koleksiyonlar bölümünde **nadir ve kıymetli kitaplar, dergiler, basılı olmayan materyaller** bulunmaktadır.
- Bu bölüm kapalı raf sistemi ile çalışır. Gerekğinde özel koleksiyon bölümü görevlisinden alınacak izinle kullanılabilir.
- Bu bölümde Prof. Dr. Yılmaz Büyükerşen başışı materyaller de bulunmaktadır. Bu materyaller herhangi bir kısıtlama yoksa ödünç alınabilir.
- Özel Koleksiyonlar ve Nadir Eserler bölümleri Pazartesi - Cuma 8:30-12:00; 13:30-18:00 saatleri arasında kullanılabilir.

Figure 8: An information resource designed by participant 5

The information resources demonstrated in Figure 9 are multimodal information resources or a multimodal text including language mode and visual imagery mode. It contains information about the voice books of the library and how to access them through internet-connected digital tools. There are 7 linguistic representations and 8 non-linguistic representations. In the text, there are 4 iconic/symbolic and 4 schematic non-linguistic representations. Therefore, two different types of non-linguistic representations are deployed. There is a total of 10 pieces of information demonstrated by non-linguistic representations and not demonstrated by linguistic representations. This situation tells us that there are some non-linguistic representations involving more than one piece of information. For example, the bookshelf in a cellular phone (schematic representation) demonstrates two pieces of information. First, there is a voice book collection in the library; second, it is accessible even if the user is outside the library via internet-connected mobile devices. Therefore, the dimensionality ratio is 1.2 which is greater than 1. This information resource is semiotic rich and understandably presents the information. The design of the information resource included several design choices, which are benefits of the screen and design tools provided by screen-based applications.

Figure 9: An information resource designed by participant 9

The information resources demonstrated in Figure 10 are also multimodal information resources or a multimodal text including language mode and visual imagery mode. It contains information about the security of books inside the library. There are 2 linguistic representations and 4 non-linguistic representations. In the text, there are 4 schematic non-linguistic representations. Therefore, a single type of non-linguistic representation is deployed. There is a total of 4 information demonstrated by non-linguistic representations and not demonstrated by linguistic representations. This situation tells us that all the non-linguistic representations provided only one piece of information. Each picture provided information about where the security seal can be located inside the books. The dimensionality ratio equals 1. This is a typical example of non-verbal representations involving only one piece of information which is not included in the linguistic representations. This information resource can be seen as semiotic richer and presents the information more understandably in comparison to information resources demonstrated in Figure 7 and Figure 8.

Figure 10: An information resource designed by participant 13

Discussion and Conclusion

This study explored the semiotic structure of information resources designed by post-graduate Department of Information and Records Management students who have taken information literacy courses. Current information literacy approaches (Stordy, 2015; Givens et al., 2020) view individuals as active contributors to the construction of information across a variety of virtual platforms and networks. The term multimodal literacy is used to attribute individuals to have competency in making meaning and designing information resources who are dominantly multimodal. 64 information resources were analyzed according to their semiotic properties, which include mode structure and choices, representation type choices, and dimensionality ratio, which shows the conscious design and meaning-making power of designed texts. It is surprising that although the participants designed their information resources by using digital tools, the majority of information resources were monomodal involving language mode. The data also shows that the texts were quite limited regarding representation choices. Finally, the meaning-making power of information resources was found to be low due to the absence of semiotic richness in the design choices.

This situation can be interpreted firstly in the following: Serafini (2015) notes that multimodal literacy is a literacy practice that can be taught to individuals like traditional literacy. Therefore, individuals should have explicit learning experiences regarding how to design effective multimodal information resources. Another reason for the limited semiotic properties of information resources could be that the participants do not have enough consciousness regarding whether they are active contributors to their designs. In other words, the social nature of information literacy practices via novel digital tools and platforms cannot be comprehended sufficiently. Therefore, the information literacy education must take the three facts mentioned in the introduction part into account, and the information literacy education must be based on authentic learning experiences across a variety of social experiences.

The implication to Information Literacy and Information Specialists/Professionals:

Further research in this field can be done to reveal information literacy practices in social virtual platforms such as social media and microblogging. What is more, further research can be done on how to improve the multimodal information literacy competencies of individuals, especially information scientists.

Peer-review: Externally peer-reviewed.

Author Contributions: Conception/Design of Study- K.A., M.C.; Data Acquisition- K.A.; Data Analysis/Interpretation- K.A., M.C.; Drafting Manuscript- K.A., M.C.; Critical Revision of Manuscript- K.A., M.C.; Final Approval and Accountability- K.A., M.C.

Conflict of Interest: The authors have no conflict of interest to declare.

Grant Support: The authors declared that this study has received no financial support.

References

- Association of College and Research Libraries - American Library Association. (2016) *Framework for information literacy for Higher Education*. <https://www.ala.org/acrl/sites/ala.org/acrl/files/content/issues/infolit/framework1.pdf>
- American Library Association. (2006). *Presidential committee on information literacy : Final report*. <http://www.ala.org/acrl/publications/whitepapers/presidential>
- Braun, V., ve Clarke, V. (2019). *Successful qualitative research: A practical guide for beginners*. SAGE Publications.
- Carlito, M. D. (2018). Supporting multimodal literacy in library instruction. *Reference Services Review*, 46(2), 164-177. <https://doi.org/10.1108/RSR-02-2018-0015>
- Coonan, E., Geekie, J., Goldstein, S., Jeskins, L., Jones, R., Macrae-Gibson, R., Walton, G. (2018). CILIP definition of information literacy 2018. *CILIP Information Literacy Group*, 1-8.
- Cordes, S. (2009). Broad Horizons: The role of multimodal literacy in 21st century library instruction. *IFLA: World library and information congress, 75th IFLA general conference and assembly*. <https://www.ifla.org/past-wlic/2009/94-cordes-en.pdf>
- DiSessa, A. A. (2004). Metarepresentation: Native competence and targets for instruction. *Cognition and Instruction*, 22(3), 293-331. https://doi.org/10.1207/s1532690xci2203_2
- DiSessa, A. A., ve Sherin, B. L. (2000). Meta-representation: An introduction. *Journal of Mathematical Behavior*, 19(4), 385-398. [https://doi.org/10.1016/S0732-3123\(01\)00051-7](https://doi.org/10.1016/S0732-3123(01)00051-7)
- Eisenberg, M. B. (2008). Information literacy: Essential skills for the information age. *DESIDOC Journal of Library & Information Technology*, 28(2), 39-47. <https://doi.org/10.14429/djlit.28.2.166>
- Gebre, E. H., ve Polman, J. L. (2016). Developing young adults' representational competence through infographic-based science news reporting. *International Journal of Science Education*, 38(18), 2667-2687. <https://doi.org/10.1080/09500693.2016.1258129>
- Givens, M., Holdsworth, L., Mi, X., Rascoe, F., Valk, A., ve Viars, K. E. (2020). Multimodal information literacy in higher education: Critical thinking, technology, and technical skill. <https://smartech.gatech>.

edu/bitstream/handle/1853/62433/multimodal%20information%20literacy%20complete%20draft%20with%20revisions.pdf

- Hattwig, D., Bussert, K., Medaille, A., ve Burgess, J. (2013). Denise Hattwig, Kaila Bussert, Ann Medaille, Joanna Burgess. *Portal: Libraries and the Academy*, 13(1), 61-89.
- Herrlinger, S., Höffler, T. N., Opfermann, M., & Leutner, D. (2017). When do pictures help learning from expository text? Multimedia and modality effects in primary schools. *Research in Science Education*, 47(3), 685-704. <https://doi.org/10.1007/s11165-016-9525-y>
- Hodge, R., ve Kress, G. (1988). *Social semiotics*. Cornell University Press.
- Iannuzzi, P. (2000). Information literacy competency standards for higher education. *Community and Junior College Libraries*, 9(4), 63-67. https://doi.org/10.1300/J107v09n04_09
- Jewitt, C. (2008). Multimodality and literacy in school classrooms. *Review of Research in Education*, 32, 241-267. <https://doi.org/10.3102/0091732X07310586>
- Jewitt, C., Bezemer, J., ve O'Halloran, K. (2016). Introducing multimodality. In *introducing multimodality*. <https://doi.org/10.4324/9781315638027>
- Lankshear, C. ve Knobel, M. (2007). Sampling "the New" in new literacies. M. Knobel ve C. Lankshear (Eds.), *A new literacies sampler* içinde (ss. 1-24). Peter Lang.
- Koltay, T. (2011). The media and the literacies: Media literacy, information literacy, digital literacy. *Media, Culture and Society*, 33(2), 211-221. <https://doi.org/10.1177/0163443710393382>
- Kress, G.. (2010). *Multimodality: A social semiotic approach to contemporary communication*. Routledge.
- Kress, G., ve Jewitt, C. (2003). *Multimodal literacy*. Peter Lang.
- Kress, G., ve Selander, S. (2012). Multimodal design, learning and cultures of recognition. *Internet and Higher Education*, 15(4), 265-268. <https://doi.org/10.1016/j.iheduc.2011.12.003>
- Lankshear, C. ve Knobel, M. (2006). *New literacies: Everyday practices and classroom learning* (2nd ed.). Open University Press. <https://doi.org/10.4324/9781315390789-4>
- Lemke, J. L. (1998). Multimedia literacy demands of the scientific curriculum. *Linguistics and Education*, 3(10), 247-271.
- Lippincott, J. K. (2007). Student content creators: Convergence of literacies. *Educause Review*, 42(6), 16-17.
- Mackey, T. P., ve Jacobson, T. E. (2011). Reframing information literacy as a metaliteracy. *College and Research Libraries*, 72(1), 62-78. <https://doi.org/10.5860/crl-76r1>
- Mills, K. A., ve Unsworth, L. (2017). Multimodal literacy. In *Oxford Research Encyclopedia of Education* (Issue February). <https://doi.org/10.1093/acrefore/9780190264093.013.232>
- O'Grady, J. V., ve O'Grady, K. V. (2008). *The information design handbook*. How Books.
- O'Halloran, K. L. (2007). Systemic functional multimodal discourse analysis (SF-MDA) approach to mathematics, grammar and literacy. In A. McCabe, M. O'Donnell, ve R. Whittaker (Eds.), *advances in language and education* (pp. 77-102). Continuum.
- O'Reilly, T. (2005, September 30). *What is Web 2.0*. <https://www.oreilly.com/pub/a/web2/archive/what-is-web-20.html><https://www.oreilly.com/pub/a/web2/archive/what-is-web-20.html>
- Savin-Baden, M., ve Major, C. H. (2013). *Qualitative research: The essential guide to theory and practice*. Routledge.
- Serafini, F. (2015). Multimodal literacy: From theories to practices. *Language Arts*, 92(6), 412-423.

- Stordy, P. H. (2015). Taxonomy of literacies. *Journal of Documentation*, 71(3), 456-476. <https://doi.org/10.1108/JD-10-2013-0128>
- Tang, K. S., ve Danielsson, K. (2018). Global developments in literacy research for science education. In *global developments in literacy research for science education*. Springer International Publishing. <https://doi.org/10.1007/978-3-319-69197-8>
- van Leeuwen, T. (2005). *Introducing social semiotics: An introductory textbook*. Routledge.
- Zurkowski, P. G. (1974). The information service environment relationships and priorities. *National Commission on Libraries and Information Science*, 1-30. <https://doi.org/ERIC Number: ED100391>

Bilgi Merkezlerinde Yönetim Bilimi

Management Science in Information Centers

Erol Yılmaz & Leyla Kanık, *Bilgi Merkezlerinde Yönetim I-II*, İstanbul: Hiperyayın, 2021, 1. Cilt 886 s.; 2. Cilt 771 s., 1. Cilt ISBN: 978-625-7443-96-8; e-ISBN: 978-625-7443-97-5 & 2. Cilt ISBN: 978-625-7443-94-4; e-ISBN: 978-625-7443-95-1

Selçuk Aydın¹

Anahtar kelimeler

Bilgi ve Belge Merkezleri, Kullanıcı Hizmetleri, Teknik Hizmetler, Dijitalleştirme, Yönetim, Yönetici

Keywords

Information and Documentation Centers, User Services, Technical Services, Digitisation, Management, Manager

Alanında uzman akademisyen ve uygulamacıların titiz bir çalışma sonucunda hazırladıkları; kapsamı ve konusu itibariyle bir “ilk” olan iki ciltlik *Bilgi Merkezlerinde Yönetim* başlığını taşıyan eser, toplam 46 ayrı (öğrenci gruplarının katkısı ile birlikte 48) çalışmadan oluşmaktadır. Ortak editörler tarafından kaleme alınan açıklayıcı bir *Önsöz* ile başlayan eserin birinci cildinde beş, ikinci cildinde dört bölüm olmak üzere toplamda dokuz bölüm yer almaktadır. İkinci cildin Altıncı ve Yedinci Bölümleri arasında ayrıca “Öğrenci Çalışmaları” başlıklı bir kısım daha bulunmaktadır. Bununla birlikte eserin, toplamda on bölümden teşkil edilmiş olduğu ifade edilebilir. Bu bölümler, ciltlere aşağıdaki şekilde dağıtılmıştır:

Birinci cilt;

- 1) İşletmelerde Yönetim ve Yönetici,
- 2) Bilgi İşletmelerinde Yönetim ve Yönetici,

Başvuru/Submitted: 20.06.2022 • Revizyon Talebi/Revision Requested: 23.06.2022 •

Son Revizyon Talebi/Last Revision Received: 24.06.2022 • Kabul/Accepted: 24.06.2022

Sorumlu yazar/Corresponding author: Selçuk Aydın (Doktora Öğrencisi), Çankırı Karatekin Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çankırı, Türkiye. E-posta: selcukaydin@istanbul.edu.tr ORCID: 0000-0002-4788-4312

Atıf/Citation: Aydın, S. (2022) Bilgi merkezlerinde yönetim bilimi. [Erol Yılmaz ve Leyla Kanık tarafından yayına hazırlanan Bilgi Merkezlerinde Yönetim başlıklı kitabın değerlendirmesi]. *Bilgi ve Belge Araştırmaları Dergisi*, 17, 103–106.

<http://doi.org/10.26650/bba.2022.17.1133010>

- 3) Bilgi İşletmelerinde Temel Kaynak: İnsan Unsuru,
- 4) Türlerine Göre Bilgi Merkezleri ve Yönetim,
- 5) Bilgi Merkezlerinde Yönetim ve İdari Hizmetler.

İkinci cilt;

- 6) Bilgi İşletmelerinde İletişim ve Halkla İlişkiler,
?) *Öğrenci Çalışmaları*,
- 7) Bilgi Merkezlerinde Yönetim ve Kullanıcı Hizmetleri,
- 8) Bilgi Merkezlerinde Yönetim ve Teknik Hizmetler,
- 9) Bilgi Merkezlerinde Yönetim ve Yeni Nesil Uygulamalar.

Eserde yer alan çalışmalar, ilgili oldukları bölümlere göre konusal olarak yerleştirilmiştir. Eserin ikinci cildinin Altınca ile Yedinci Bölümleri arasında yer alan ve “*Öğrenci Çalışmaları*” başlığına sahip ancak bölüm olarak işaret edilmemiş olan ayrı bir kısım bulunmaktadır. Bu kısımda; yüksek lisans öğrencileri tarafından kaleme alınan iki adet ortak çalışmaya yer verilerek, teşvik edici olması bakımından örnek bir uygulamaya imza atılmıştır.

Eser, ortak editörler tarafından kaleme alınan ve yönetim biliminin ana kavramlarına, amacına ve eserin yazım süreçlerine değinilen *Önsöz* (s. 11-14) ile başlamaktadır.

Eserin Birinci Bölüm’ünü oluşturan *İşletmelerde Yönetim ve Yönetici* (s. 17-174) başlığı altında yönetim kavramı ve tarihsel gelişimi, yönetim yaklaşımları, işletmelerde yönetim, özel işletmelerde ve kamuda yönetim ve yönetici konuları hakkında kapsamlı bilgiler verilmiş; değişen ve dönüşen dünyada etkin bir yönetim süreci yürütebilmek ve yöneticilik yapabilmek için gereken yetkinlik, rol ve sorumluluklara dikkat çekilmiştir. Bu Bölüm altında dört ayrı çalışma bulunmaktadır.

Eserin İkinci Bölüm’ü *Bilgi İşletmelerinde Yönetim ve Yönetici* (s. 177– 317) başlığını taşımaktadır. Bu bölümde yönetim kavramı, bilgi merkezleri odağında ve bilimsel yaklaşımlar ışığında ele alınmıştır. Bilgi merkezlerinde yönetim ve organizasyonun yapısı, işlevi, önemi, yönetim süreçleri ve yöneticilerin yetkinlik ve sorumluluklarının tartışıldığı bu Bölüm, teknolojik gelişmelerle başlayan ve son dönemde salgının etkisiyle yeni bir dönüşümün eşliğinde olan üniversite kütüphanelerinin yeni dönemdeki yönetim rollerine ilişkin görüşlerle sona ermektedir. Bu Bölüm altında dört ayrı çalışma mevcuttur.

Bilgi İşletmelerinde Temel Kaynak: İnsan Unsuru (s. 322-475) başlıklı Üçüncü Bölüm’de işletmelerde müşteri, bilgi merkezlerinde kullanıcı olarak tanımlanan insan unsuru hem bu yönüyle hem de bilgi merkezlerinde hizmeti sunan ve yürüten temel kaynak olarak ele alınmıştır. İşletmeleri müşteri merkezli, bilgi merkezleri özelinde ise kütüphaneleri kullanıcı merkezli

yapılandırmanın hizmet kalitesini ve müşteri memnuniyetini arttıracaklarının dile getirildiği bu Bölüm’de ayrıca, literatüre dayalı yapılan bir çalışma ile akademik kütüphanelerde performans değerlendirme üzerine kavramsal bir çerçeve çizilmiş; üniversitelerdeki nitelikli insan kaynağının yönetiminde performans değerlendirmenin oynadığı role vurgu yapılmıştır. Bu Bölüm altında üç ayrı çalışma bulunmaktadır.

Eserin Dördüncü Bölüm’ünde yer alan *Türlerine Göre Bilgi Merkezleri ve Yönetim* (s. 479-738) başlığı altında Milli kütüphane, halk kütüphaneleri, çocuk ve gençlik kütüphaneleri okul kütüphaneleri, özel araştırma kütüphaneleri ve üniversite kütüphaneleri ve kamu kurum arşivleri hakkında bilgiler verilmiş, kurumların değişim ve dönüşüm sürecinde izlemeleri gereken yenilikçi yönetim yaklaşımları üzerinde durulmuştur. Bu Bölüm altında yedi ayrı çalışma yer almaktadır.

Eserin Beşinci, birinci cildin ise son Bölüm’ü olan *Bilgi Merkezlerinde Yönetim ve İdari Hizmetler* (s. 741-886) başlığı altındaki çalışmalarda sırasıyla elektronik belge yönetimi sistemi (EBYS) ve e-arşiv sistemleri hakkında bilgi verilerek, kurumsal belge yönetiminde oynadıkları role dikkat çekilmiş, Taşınır Mal Yönetmeliği’nin (TMY) kütüphanelerdeki uygulaması üzerine düşünceler dile getirilmiştir. Faaliyet gösteren kütüphane türlerine ait mevzuat tespiti ve değerlendirmelerin yer aldığı bu Bölüm’de, bilgi merkezlerinde uygulanması gereken afet yönetimine ve müdahale–mücadele yöntemlerinden bahsedilmiştir. Bölüm ve cilt, bilginin yönetildiği mekânlar olarak kütüphane binalarının tasarımı ve verimli kullanımı ile ilgili bilgilendirme ve önerilerle sonlandırılmıştır. Bu Bölüm altında beş ayrı çalışma bulunmaktadır.

Eserin ikinci cildi *Bilgi İşletmelerinde İletişim ve Halkla İlişkiler* (s. 13-114) başlıklı Altıncı Bölüm ile başlamaktadır. Bu bölümde bilgi merkezlerinde kurumsal iletişim halka ilişkiler yönetimi, dijital pazarlama ve sosyal medya kavramları hakkında bilgi verilmiş, bilgi merkezleri–kullanıcı ilişkisindeki oynadığı olumlu role ve potansiyel faydalarına dikkat çekilmiştir. Bu Bölüm altında üç ayrı çalışma mevcuttur.

Eserin Yedinci Bölüm’ü *Bilgi Merkezlerinde Yönetim ve Kullanıcı Hizmetleri* (s. 117-280) başlığını taşımaktadır. Bu bölümde kütüphane kullanıcılarına verilen hizmetlere değinilmiş; ödünç verme, danışma hizmeti, kullanıcı eğitimi ve bilgi okuryazarlığı ve engellilere yönelik makerspaces gibi hizmetler konusunda kütüphanelerde yapılan uygulamalar, yönetim ve planlama süreçleri ile standartlar ele alınmış, yapılması gerekenler hakkında öneriler dile getirilmiştir. Bu Bölüm’de ayrıca, üniversite kütüphaneleri arasındaki işbirliklerine bir örnek olarak ANKOS ve çalışma gruplarının faaliyetlerine yer verilmiştir. Bu Bölüm altında yedi ayrı çalışma yer almaktadır.

Bilgi Merkezlerinde Yönetim ve Teknik Hizmetler (s. 369-522) başlıklı Sekizinci Bölüm’de, bilgi merkezlerinin koleksiyonlarında yer alan basılı ve e-ortamdaki materyalin seçme, sağlama,

abonelik, lisanslama, kataloglama, RDA ve açık erişim gibi hizmet adımları tanımlanmış, hizmet ve iş süreçleri ile koleksiyon yönetimi üzerine yeni yaklaşımlar hakkında bilgiler verilmiştir. Bu Bölüm altında beş ayrı çalışma bulunmaktadır.

Eserin Dokuzuncu Bölümü (son bölüm) olan *Bilgi Merkezlerinde Yönetim ve Yeni Nesil Uygulamalar* (s. 525-771) başlığı altında bilgi merkezlerinde yaşanan ve teknolojik gelişmelerin etkisiyle hızlanan değişim ve dönüşüme bağlı yenilikçi hizmetler ve bu hizmetlerin yönetimi konusuna odaklanılmış; bu kapsamda kütüphanelerde değişim, inovasyon yönetimi, dijitalleştirme, proje yönetimi, e- hizmetler, anlamsal web ve bağlı veri gibi hizmetler hakkında kapsamlı bilgiler ele alınmıştır. Bu Bölüm altında sekiz ayrı çalışma bulunmaktadır.

Eserin ikinci cildinde ve Altıncı Bölüm ile Yedinci Bölüm arasında yer alan ve esere özgünlük katan bir değer olarak nitelendirilebilecek “*Öğrenci Çalışmaları*” başlığı altında, her ikisi de altı kişiden oluşan iki ayrı yüksek lisans öğrenci gurubuna ait iki çalışmadan ibaret bir kısım bulunmaktadır. Bu çalışmaların ilkinde, bilgi merkezlerinde özel gereksinimli bireylere yönelik sunulan hizmetler ve bunlara ait mevzuat ve erişilebilirlik standartları, ABD, Avrupa ve Türkiye çerçevesinde değerlendirilerek okuyucuya sunulmuş; bu kısmın ikinci çalışmasında ise özel gereksinimli bireyler için sunulan hizmetler kütüphane türleri ve kütüphaneyi oluşturan bileşenler açısından ele alınarak, yapılması gerekenler konusunda öneriler sıralanmıştır. İfade edildiği üzere bu kısımda iki ayrı çalışma yer almıştır

Hiperyayın tarafından yayımlanan bu kapsamlı eserde yönetim biliminin tarihçesi, kapsamı, standartları, işlevleri gibi pek çok özellik ele alınmış; bu özellikler bilgi merkezleri ve bilgi hizmetleri alanındaki yansımalarla birlikte değerlendirilmiştir.

Bilgi merkezleri ve yönetim bilimi ile ilgili çalışmalar, kuşkusuz bu eserin kapsamı ile sınırlandırılmaz. Bununla birlikte, –konuları bilgi merkezleri ve hizmetleri temelinde ele alan eserde– konuların güncelliği, içeriğin zenginliği ve yazarların yetkinlikleri esere, başta kütüphane, arşiv ve bilgi-belge alanındaki akademisyen ve uygulayıcılar olmak üzere bu disiplinlere ilgi duyan tüm araştırmacılar için rehber kitap niteliği kazandırmıştır.

Türkiye’nin toplumsal ve kurumsal bakımlardan bilgi eksenli dönüşümünde bilgi merkezlerinin etkin kullanımı giderek önem kazanmaktadır. Bu bakımdan eserin bilgi toplumuna giden yolda bilgi merkezlerinin etkin yönetiminin önemini ortaya koyduğu ve başta öğretim üyeleri olmak üzere politik karar vericilere, uzmanlara ve tüm bilgi profesyonellerine bilgi temelli sosyal kültürün yerleşmesinde ve toplumsal kalkınmanın gerçekleştirilmesinde önemli bakış açıları kazandıracığı ifade edilebilir.

TANIM

Bilgi ve Belge Araştırmaları Dergisi - The Journal of Information and Documentation Studies, İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümünün bilimsel, hakemli, açık erişimli resmi yayın organıdır. Yılda iki kere yayınlanır. Yayın dili Türkçe ve İngilizce'dir.

AMAÇ

Derginin amacı bilgi ve belge yönetimine ilişkin sorunları inceleyen ve çözüm önerileri sunan Türkçe veya İngilizce özgün bilimsel (hakemli) yazılara, görüşlere, okuyucu mektuplarına, tanıtım yazılarına, çeviri yazılara, haberlere ve mesleki toplantı duyurularına yer vererek bilgi ve belge alanının sağlıklı bir zeminde gelişimine katkı sağlamaktır. Bilgi paylaşım yollarını geliştirmek, bilgiyi düzenlemek, sunmak ve bilgiye erişimi sağlamak, bilgi paylaşımının yarattığı değer sayesinde bilgiyi başta akademik ve toplumsal hayatın geneline yaymak ve bilgi temelli toplumsal kalkınmaya öncülük etmek derginin amaçlarındandır.

KAPSAM

Bilgi ve Belge Araştırmaları Dergisi, kütüphanecilik, arşivcilik, dokümantasyon ve enformasyon ana başlıklarında hazırlanan çalışmaları yayınlamaktadır.

Dergide bilgi ve belge yönetimi alanına ilişkin sorunları inceleyen ve çözüm önerileri sunan Türkçe veya İngilizce özgün bilimsel yazılar, görüşler, okuyucu mektupları, tanıtım yazıları, çeviri yazıları, haberler ve mesleki toplantı duyuruları yer almaktadır. Dergide özellikle aşağıdaki konulara odaklanan yazılara yer verilmektedir:

Arşiv türleri, yönetimi ve uygulamaları

Bibliyometri

Bilgi arama davranışları

Bilgibilim üzerine kavramsal ve tarihsel çalışmalar

Bilgi ve belge yönetimi eğitimi

Bilgi güvenliği

Bilgi okuryazarlığı

Bilgi yönetim merkezi türleri,

Bilgi yönetim sistemleri,

Bilgi teknolojileri

Elektronik Arşiv Sistemleri

Elektronik Belge Yönetim Sistemleri

Kütüphane türleri, yönetimi ve Kütüphanecilik uygulamaları

Teknolojiye bağlı değişikliklerle birlikte ortaya çıkan telif hakkı gibi yasal ve etik konular derginin kapsamına girmektedir.

POLİTİKALAR

Yayın Politikası

Dergiye yayınlanmak üzere gönderilen makalelerin içeriği derginin amaç ve kapsamı ile uyumlu olmalıdır. Dergi, orijinal araştırma niteliğindeki yazıları yayınlamaya öncelik vermektedir.

Daha önce yayınlanmamış ya da yayınlanmak üzere başka bir dergide halen değerlendirmede olmayan ve her bir yazar tarafından onaylanan makaleler değerlendirilmek üzere kabul edilir.

Ön değerlendirmeyi geçen yazılar iThenticate intihal tarama programından geçirilir. İntihal incelemesinden sonra, uygun makaleler Editör tarafından orijinaliteleri, metodolojileri, makalede ele alınan konunun önemi ve derginin kapsamına uygunluğu açısından değerlendirilir.

Bilimsel toplantılarda sunulan özet bildirimler, makalede belirtilmesi koşulu ile kaynak olarak kabul edilir. Editör, gönderilen makale biçimsel esaslara uygun ise, gelen yazıyı yurtiçinden ve /veya yurtdışından en az iki hakemin değerlendirmesine sunar, hakemler gerek gördüğü takdirde yazıda istenen değişiklikler yazarlar tarafından yapıldıktan sonra yayınlanmasına onay verir.

Makale yayınlanmak üzere dergiye gönderildikten sonra yazarlardan hiçbirinin ismi, tüm yazarların yazılı izni olmadan yazar listesinden silinemez ve yeni bir isim yazar olarak eklenemez ve yazar sırası değiştirilemez.

Yayına kabul edilmeyen makale, resim ve fotoğraflar yazarlara geri gönderilmez.

Açık Erişim İlkesi

Dergi açık erişimlidir ve derginin tüm içeriği okura ya da okurun dahil olduğu kuruma ücretsiz olarak sunulur. Okurlar, ticari amaç haricinde, yayıncı ya da yazardan izin almadan dergi makalelerinin tam metnini okuyabilir, indirebilir, kopyalayabilir, arayabilir ve link sağlayabilir. Bu BOAI açık erişim tanımıyla uyumludur.

Derginin açık erişimli makaleleri Creative Commons Atıf-GayriTicari 4.0 Uluslararası (CC BY-NC 4.0) olarak lisanslıdır.

İşleme Ücreti

Derginin tüm giderleri İstanbul Üniversitesi tarafından karşılanmaktadır. Dergide makale yayını ve makale süreçlerinin yürütülmesi ücrete tabi değildir. Dergiye gönderilen ya da yayın için kabul edilen makaleler için işleme ücreti ya da gönderim ücreti alınmaz.

Telif Hakkında

Yazarlar dergide yayınlanan çalışmalarının telif hakkına sahiptirler ve çalışmalarını Creative Commons Atıf-GayriTicari 4.0 Uluslararası (CC BY-NC 4.0) olarak lisanslıdır. CC BY-NC 4.0 lisansı, eserin ticari

kullanım dışında her boyut ve formatta paylaşılmasına, kopyalanmasına, çoğaltılmasına ve orijinal esere uygun şekilde atıfta bulunmak kaydıyla yeniden düzenleme, dönüştürme ve eserin üzerine inşa etme dâhil adapte edilmesine izin verir.

ETİK

Yayın Etiği Beyanı

Bilgi ve Belge Araştırmaları Dergisi, yayın etiğinde en yüksek standartlara bağlıdır ve Committee on Publication Ethics (COPE), Directory of Open Access Journals (DOAJ), Open Access Scholarly Publishers Association (OASPA) ve World Association of Medical Editors (WAME) tarafından yayınlanan etik yayıncılık ilkelerini benimser; Principles of Transparency and Best Practice in Scholarly Publishing başlığı altında ifade edilen ilkeler için: <https://publicationethics.org/resources/guidelines-new/principles-transparency-and-best-practice-scholarly-publishing>

Gönderilen tüm makaleler orijinal, yayınlanmamış ve başka bir dergide değerlendirme sürecinde olmamalıdır. Her bir makale editörlerden biri ve en az iki hakem tarafından çift kör değerlendirmeden geçirilir. İntihal, duplikasyon, sahte yazarlık/inkar edilen yazarlık, araştırma/veri fabrikasyonu, makale dilimleme, dilimleyerek yayın, telif hakları ihlali ve çıkar çatışmasının gizlenmesi, etik dışı davranışlar olarak kabul edilir.

Kabul edilen etik standartlara uygun olmayan tüm makaleler yayından çıkarılır. Buna yayından sonra tespit edilen olası kuraldışı, uygunsuzluklar içeren makaleler de dahildir.

Araştırma Etiği

Bilgi ve Belge Araştırmaları Dergisi araştırma etiğinde en yüksek standartları gözetir ve aşağıda tanımlanan uluslararası araştırma etiği ilkelerini benimser. Makalelerin etik kurallara uygunluğu yazarların sorumluluğundadır.

- Araştırmanın tasarlanması, tasarımın gözden geçirilmesi ve araştırmanın yürütülmesinde, bütünlük, kalite ve şeffaflık ilkeleri sağlanmalıdır.
- Araştırma ekibi ve katılımcılar, araştırmanın amacı, yöntemleri ve öngörülen olası kullanımları; araştırmaya katılımın gerektirdikleri ve varsa riskleri hakkında tam olarak bilgilendirilmelidir.
- Araştırma katılımcılarının sağladığı bilgilerin gizliliği ve yanıt verenlerin gizliliği sağlanmalıdır. Araştırma katılımcıların özerkliğini ve saygınlığını koruyacak şekilde tasarlanmalıdır.
- Araştırma katılımcıları gönüllü olarak araştırmada yer almalı, herhangi bir zorlama altında olmamalıdır.
- Katılımcıların zarar görmesinden kaçınılmalıdır. Araştırma, katılımcıları riske sokmayacak şekilde planlanmalıdır.
- Araştırma bağımsızlığıyla ilgili açık ve net olunmalı; çıkar çatışması varsa belirtilmelidir.
- Deneysel çalışmalarda, araştırmaya katılmaya karar veren katılımcıların yazılı bilgilendirilmiş onayı alınmalıdır. Çocukların ve vesayet altındakilerin veya tasdiklenmiş akıl hastalığı bulunanların yasal vasisinin onayı alınmalıdır.

YAZARLARA BİLGİ

- Çalışma herhangi bir kurum ya da kuruluştta gerçekleştirilecekse bu kurum ya da kuruluştan çalışma yapılacağına dair onay alınmalıdır.
- İnsan ögesi bulunan çalışmalarda, “yöntem” bölümünde katılımcılardan “bilgilendirilmiş onam” alındığının ve çalışmanın yapıldığı kurumdan etik kurul onayı alındığı belirtilmesi gerekir.

Yazarların Sorumluluğu

Makalelerin bilimsel ve etik kurallara uygunluğu yazarların sorumluluğundadır. Yazar makalenin orijinal olduğu, daha önce başka bir yerde yayınlanmadığı ve başka bir yerde, başka bir dilde yayınlanmak üzere değerlendirmede olmadığı konusunda teminat sağlamalıdır. Uygulamadaki telif kanunları ve anlaşmaları gözetilmelidir. Telifte bağlı materyaller (örneğin tablolar, şekiller veya büyük alıntılar) gerekli izin ve teşekkürle kullanılmalıdır. Başka yazarların, katkıda bulunanların çalışmaları ya da yararlanılan kaynaklar uygun biçimde kullanılmalı ve referanslarda belirtilmelidir.

Gönderilen makalede tüm yazarların akademik ve bilimsel olarak doğrudan katkısı olmalıdır, bu bağlamda “yazar” yayınlanan bir araştırmanın kavramsallaştırılmasına ve dizaynına, verilerin elde edilmesine, analizine ya da yorumlanmasına belirgin katkı yapan, yazının yazılması ya da bunun içerik açısından eleştirel biçimde gözden geçirilmesinde görev yapan birisi olarak görülür. Yazar olabilmenin diğer koşulları ise, makaledeki çalışmayı planlamak veya icra etmek ve / veya revize etmektir. Fon sağlanması, veri toplanması ya da araştırma grubunun genel süpervizyonu tek başına yazarlık hakkı kazandırmaz. Yazar olarak gösterilen tüm bireyler sayılan tüm ölçütleri karşılamalıdır ve yukarıdaki ölçütleri karşılayan her birey yazar olarak gösterilebilir. Yazarların isim sıralaması ortak verilen bir karar olmalıdır. Tüm yazarlar yazar sıralamasını Telif Hakkı Formunda imzalı olarak belirtmek zorundadırlar.

Yazarlık için yeterli ölçütleri karşılamayan ancak çalışmaya katkısı olan tüm bireyler “teşekkür / bilgiler” kısmında sıralanmalıdır. Bunlara örnek olarak ise sadece teknik destek sağlayan, yazıma yardımcı olan ya da sadece genel bir destek sağlayan, finansal ve materyal desteği sunan kişiler verilebilir.

Bütün yazarlar, araştırmanın sonuçlarını ya da bilimsel değerlendirmeyi etkileyebilme potansiyeli olan finansal ilişkiler, çıkar çatışması ve çıkar rekabetini beyan etmelidirler. Bir yazar kendi yayınlanmış yazısında belirgin bir hata ya da yanlışlık tespit ederse, bu yanlışlıklara ilişkin düzeltme ya da geri çekme için editör ile hemen temasa geçme ve işbirliği yapma sorumluluğunu taşır.

Editör, Hakem Sorumlulukları ve Değerlendirme Süreci

Baş editör, makaleleri, yazarların etnik kökeninden, cinsiyetinden, uyuğundan, dini inancından ve siyasi felsefesinden bağımsız olarak değerlendirir. Yayına gönderilen makalelerin adil bir şekilde çift taraflı kör hakem değerlendirmesinden geçmelerini sağlar. Gönderilen makalelere ilişkin tüm bilginin, makale yayınlanana kadar gizli kalacağını garanti eder. Baş editör içerik ve yayının toplam kalitesinden sorumludur. Gereğinde hata sayfası yayınlamalı ya da düzeltme yapmalıdır.

Baş editör; yazarlar, editörler ve hakemler arasında çıkar çatışmasına izin vermez. Hakem atama konusunda tam yetkiye sahiptir ve dergide yayınlanacak makalelerle ilgili nihai kararı vermekle yükümlüdür.

Hakemlerin araştırmayla ilgili, yazarlarla ve/veya araştırmının finansal destekçileriyle çıkar çatışmaları olmamalıdır. Değerlendirmelerinin sonucunda tarafsız bir yargıya varmalıdırlar. Gönderilmiş yazılara ilişkin tüm bilgini gizli tutulmasını sağlamalı ve yazar tarafında herhangi bir telif hakkı ihlali ve intihal fark ederlerse editöre raporlamalıdırlar.

Hakem, makale konusu hakkında kendini vasıflı hissetmiyor ya da zamanında geri dönüş sağlaması mümkün görünmüyorsa, editöre bu durumu bildirmeli ve hakem sürecine kendisini dahil etmemesini istemelidir.

Değerlendirme sürecinde editör hakemlere gözden geçirme için gönderilen makalelerin, yazarların özel mülkü olduğunu ve bunun imtiyazlı bir iletişim olduğunu açıkça belirtir. Hakemler ve yayın kurulu üyeleri başka kişilerle makaleleri tartışamazlar. Hakemlerin kimliğinin gizli kalmasına özen gösterilmelidir. Bazı durumlarda editörün kararıyla, ilgili hakemlerin makaleye ait yorumları aynı makaleyi yorumlayan diğer hakemlere gönderilerek hakemlerin bu süreçte aydınlatılması sağlanabilir.

Hakem Süreci

Daha önce yayınlanmamış ya da yayınlanmak üzere başka bir dergide halen değerlendirmede olmayan ve her bir yazar tarafından onaylanan makaleler değerlendirilmek üzere kabul edilir. Gönderilen ve ön kontrolü geçen makaleler iThenticate yazılımı kullanılarak intihal için taranır. İntihal kontrolünden sonra, uygun olan makaleler baş editör tarafından orijinallik, metodoloji, işlenen konunun önemi ve dergi kapsamı ile uyumluluğu açısından değerlendirilir. Baş editör, makaleleri, yazarların etnik kökeninden, cinsiyetinden, uyuşundan, dini inancından ve siyasi felsefesinden bağımsız olarak değerlendirir. Yayına gönderilen makalelerin adil bir şekilde çift taraflı kör hakem değerlendirmesinden geçmelerini sağlar.

Seçilen makaleler en az iki ulusal/uluslararası hakeme değerlendirmeye gönderilir; yayın kararı, hakemlerin talepleri doğrultusunda yazarların gerçekleştirdiği düzenlemelerin ve hakem sürecinin sonrasında baş editör tarafından verilir.

Hakemlerin değerlendirmeleri objektif olmalıdır. Hakem süreci sırasında hakemlerin aşağıdaki hususları dikkate alarak değerlendirmelerini yapmaları beklenir.

- Makale yeni ve önemli bir bilgi içeriyor mu?
- Öz, makalenin içeriğini net ve düzgün bir şekilde tanımlıyor mu?
- Yöntem bütünlüklü ve anlaşılır şekilde tanımlanmış mı?
- Yapılan yorum ve varılan sonuçlar bulgularla kanıtlanıyor mu?
- Alandaki diğer çalışmalara yeterli referans verilmiş mi?
- Dil kalitesi yeterli mi?

YAZARLARA BİLGİ

Hakemler, gönderilen makalelere ilişkin tüm bilginin, makale yayınlanana kadar gizli kalmasını sağlamalı ve yazar tarafında herhangi bir telif hakkı ihlali ve intihal fark ederlerse editöre raporlamalıdır. Hakem, makale konusu hakkında kendini vasıflı hissetmiyor ya da zamanında geri dönüş sağlaması mümkün görünmüyorsa, editöre bu durumu bildirmeli ve hakem sürecine kendisini dahil etmemesini istemelidir.

Değerlendirme sürecinde editör hakemlere gözden geçirme için gönderilen makalelerin, yazarların özel mülkü olduğunu ve bunun imtiyazlı bir iletişim olduğunu açıkça belirtir. Hakemler ve yayın kurulu üyeleri başka kişilerle makaleleri tartışamazlar. Hakemlerin kimliğinin gizli kalmasına özen gösterilmelidir.

YAZILARIN HAZIRLANMASI

Dil

Dergide Türkçe ve İngilizce makaleler yayınlanır. Gönderilen makalelerde makale dilinde öz, İngilizce öz ve İngilizce geniş özet olmalıdır. Ancak makale İngilizce ise, İngilizce geniş özet istenmez.

Yazıların Hazırlanması ve Yazım Kuralları

Aksi belirtilmedikçe gönderilen yazılarla ilgili tüm yazışmalar ilk yazarla yapılacaktır. Makale gönderimi online olarak <https://dergipark.org.tr/pub/bel> sayfasından erişilen <http://dergipark.gov.tr/login> üzerinden yapılmalıdır. Gönderilen yazılar, makale türünü belirten ve makaleyle ilgili detayları içeren (bkz: Son Kontrol Listesi) Kapak Sayfası; yazının elektronik formunu içeren Microsoft Word 2003 ve üzerindeki versiyonları ile yazılmış elektronik dosya ve tüm yazarların imzaladığı Telif Hakkı Anlaşması Formu eklenerek gönderilmelidir.

1. Yazılar Makale Şablonu kullanılarak hazırlanmalıdır. Makale ana metninde, çift taraflı kör hakemlik süreci gereği, yazarın / yazarların kimlik bilgileri yer almamalıdır.
2. Yayınlanmak üzere gönderilen makale ile birlikte yazar bilgilerini içeren Kapak Sayfası gönderilmelidir. Kapak Sayfasında, makalenin başlığı, yazar veya yazarların bağlı oldukları kurum ve unvanları, kendilerine ulaşılacak adresler, cep, iş ve faks numaraları, ORCID ve e-posta adresleri yer almalıdır (bkz. Son Kontrol Listesi).
3. Giriş bölümünden önce 120-200 kelimelik çalışmanın kapsamını, amacını, ulaşılan sonuçları ve kullanılan yöntemi kaydeden makale dilinde öz ve İngilizce öz ile 600-800 kelimelik İngilizce geniş özet yer almalıdır. Makale İngilizce ise İngilizce geniş özet istenmez. Özlerin altında çalışmanın içeriğini temsil eden, 5'er adet anahtar kelime yer almalıdır.
4. Çalışmaların başlıca şu unsurları içermesi gerekmektedir: Makale dilinde başlık, öz ve anahtar kelimeler; İngilizce başlık, öz ve anahtar kelimeler; geniş özet, ana metin bölümleri, kaynaklar, tablolar ve şekiller.
5. **Makale Türleri:**
Araştırma Makaleleri: Orijinal araştırma makaleleri derginin kapsamına uygun konularda önemli, özgün bilimsel sonuçlar sunan araştırmaları raporlayan yazılardır. Orijinal araştırma

makaleleri, Öz, Anahtar Kelimeler, İngilizce Geniş Özet, Giriş, Yöntem, Bulgular, Tartışma, Sonuçlar, Kaynaklar bölümlerinden ve Tablo, Grafik ve Şekillerden oluşur.

Öz: Makale dilinde başlık ve İngilizce başlık öz'lerin üzerinde yer almalıdır. Araştırma yazılarında Türkçe ve İngilizce özetler 120-200 kelime arasında olmalı ve çalışmanın amacı, yöntemi, ana bulguları ve sonuçlarını ifade etmelidir. Ayrıca Türkçe, Almanca, Fransızca ya da İtalyanca makaleler için özetlerden sonra 600-800 kelimelik İngilizce geniş özet de yer almalıdır.

Giriş: Giriş bölümünde konunun önemi, tarihe ve bugüne kadar yapmış çalışmalar, hipotez ve çalışmanın amacından söz edilmelidir. Hem ana hem de ikincil amaçlar açıkça belirtilmelidir. Sadece gerçekten ilişkili kaynaklar gösterilmeli ve çalışmaya ait veri ya da sonuçlardan söz edilmemelidir. Giriş bölümünün sonunda çalışmanın amacı, araştırma soruları veya hipotezler yazılmalıdır.

Yöntem: Yöntem bölümünde, veri kaynakları, çalışmaya katılanlar, ölçekler, görüşme/değerlendirmeler ve temel ölçümler, yapılan işlemler ve istatistiksel yöntemler yer almalıdır. Yöntem bölümü, sadece çalışmanın planı ya da protokolü yazılırken bilinen bilgileri içermelidir; çalışma sırasında elde edilen tüm bilgiler bulgular kısmında verilmelidir.

Bulgular: Ana bulgular istatistiksel verilerle desteklenmiş olarak eksiksiz verilmeli ve bu bulgular uygun tablo, grafik ve şekillerle görsel olarak da belirtilmelidir. Bulgular yazıda, tablolarda ve şekillerde mantıklı bir sırayla önce en önemli sonuçlar olacak şekilde verilmelidir. Tablo ve şekillerdeki tüm veriyi yazıda vermemeli, sadece önemli noktaları vurgulanmalıdır.

Tartışma: Tartışma bölümünde o çalışmadan elde edilen veriler, kurulan hipotez doğrultusunda hipotezi destekleyen ve desteklemeyen bulgular ve sonuçlar irdelenmeli ve bu bulgu ve sonuçlar literatürde bulunan benzeri çalışmalarla kıyaslanmalı, farklılıklar varsa açıklanmalıdır. Çalışmanın yeni ve önemli yanları ve bunlardan çıkan sonuçları vurgulanmalıdır. Giriş ya da sonuçlar kısmında verilen bilgi ve veriler tekrarlanmamalıdır.

Sonuçlar: Çalışmadan elde edilen sonuçlar belirtilmelidir. Sonuçlar, çalışmanın amaçları ile bağlantılı olmalıdır, ancak veriler tarafından yeterince desteklenmeyen nitelsiz ifadeler ve sonuçlardan kaçınılmalıdır. Yeni hipotezler gerektiğinde belirtilmeli, ancak açıkça tanımlanmalıdır.

Şekil, Resim, Tablo ve Grafikler: Metin içinde kullanılan fotoğraf, plân, harita vb. materyallerin ".jpg / .tiff" uzantılı kayıtları gönderilecek dokümanlara eklenmelidir. Bu tür belgelerin baskı tekniğine uygun çözünürlükte (en az 300 piksel) ve sayfa alanını aşmayacak büyüklükte olmasına dikkat edilmelidir. Fotoğraf ve levhaların 10 sayfayı aşmamasına dikkat edilmeli ve metin içinde parantezle atıfta bulunulan resim, harita veya diğer ekler makalenin sonuna eklenmelidir.

Derleme: Yazının konusunda birikimi olan ve bu birikimleri uluslararası literatüre yayın ve atıf sayısı olarak yansıtmış uzmanlar tarafından hazırlanmış yazılar değerlendirmeye alınır. Yazarları dergi tarafından da davet edilebilir. Derleme yazısı, başlık, öz, anahtar kelimeler, İngilizce geniş özet (Türkçe, Almanca, Fransızca ve İtalyanca makaleler için), ana metin bölümleri ve kaynaklardan oluşmalıdır.

6. Referanslar derginin benimsediği American Psychological Association (APA) 6 stiline uygun olarak hazırlanmalıdır.
7. Kurallar dâhilinde dergimize yayınlanmak üzere gönderilen çalışmaların her türlü sorumluluğu yazar/yazarlarına aittir.

Kaynaklar

Referans Stili ve Formatı

Bilgi ve Belge Araştırmaları Dergisi, metin içi alıntılama ve kaynak gösterme için APA (American Psychological Association) kaynak sitilinin 6. edisyonunu benimser. APA 6.Edisyon hakkında bilgi için:

- American Psychological Association. (2010). Publication manual of the American Psychological Association (6th ed.). Washington, DC: APA.
- <http://www.apastyle.org/>

Kaynakların doğruluğundan yazar(lar) sorumludur. Tüm kaynaklar metinde belirtilmelidir. Kaynaklar aşağıdaki örneklerdeki gibi gösterilmelidir.

Metin İçinde Kaynak Gösterme

Kaynaklar metinde parantez içinde yazarların soyadı ve yayın tarihi yazılarak belirtilmelidir.

Birden fazla kaynak gösterilecekse kaynaklar arasında (;) işareti kullanılmalıdır. Kaynaklar alfabetik olarak sıralanmalıdır.

Örnekler:

Birden fazla kaynak;

(Esin ve ark., 2002; Karasar 1995)

Tek yazarlı kaynak;

(Akyolcu, 2007)

İki yazarlı kaynak;

(Sayiner ve Demirci 2007, s. 72)

Üç, dört ve beş yazarlı kaynak;

Metin içinde ilk kullanımda: (Ailen, Ciabrune ve Welch 2000, s. 12–13) Metin içinde tekrarlayan kullanımlarda: (Ailen ve ark., 2000)

Altı ve daha çok yazarlı kaynak;

(Çavdar ve ark., 2003)

Kaynaklar Bölümünde Kaynak Gösterme

Kullanılan tüm kaynaklar metnin sonunda ayrı bir bölüm halinde yazar soyadlarına göre alfabetik olarak numaralandırılmadan verilmelidir.

Kaynak yazımı ile ilgili örnekler aşağıda verilmiştir.

Kitap

a) Türkçe Kitap

Karasar, N. (1995). *Araştırmalarda rapor hazırlama* (8.bs). Ankara: 3A Eğitim Danışmanlık Ltd.

b) Türkçeye Çevrilmiş Kitap

Mucchielli, A. (1991). *Zihniyetler* (A. Kotil, Çev.). İstanbul: İletişim Yayınları.

c) Editörlü Kitap

Ören, T., Üney, T. ve Çölkesen, R. (Ed.). (2006). *Türkiye bilişim ansiklopedisi*. İstanbul: Papatya Yayıncılık.

d) Çok Yazarlı Türkçe Kitap

Tonta, Y., Bitirim, Y. ve Sever, H. (2002). *Türkçe arama motorlarında performans değerlendirme*. Ankara: Total Bilişim.

e) İngilizce Kitap

Kamien R., & Kamien A. (2014). *Music: An appreciation*. New York, NY: McGraw-Hill Education.

f) İngilizce Kitap İçerisinde Bölüm

Bassett, C. (2006). Cultural studies and new media. In G. Hall & C. Birchall (Eds.), *New cultural studies: Adventures in theory* (pp. 220–237). Edinburgh, UK: Edinburgh University Press.

g) Türkçe Kitap İçerisinde Bölüm

Erkmen, T. (2012). Örgüt kültürü: Fonksiyonları, öğeleri, işletme yönetimi ve liderlikteki önemi. M. Zencirkıran (Ed.), *Örgüt sosyolojisi kitabı* içinde (s. 233–263). Bursa: Dora Basım Yayın.

h) Yayıncının ve Yazarın Kurum Olduğu Yayın

Türk Standartları Enstitüsü. (1974). *Adlandırma ilkeleri*. Ankara: Yazar.

Makale

a) Türkçe Makale

Mutlu, B. ve Savaşer, S. (2007). Çocuğu ameliyat sonrası yoğun bakımda olan ebeveynlerde stres nedenleri ve azaltma girişimleri. *İstanbul Üniversitesi Florence Nightingale Hemşirelik Dergisi*, 15(60), 179–182.

b) İngilizce Makale

de Cillia, R., Reisigl, M., & Wodak, R. (1999). The discursive construction of national identity. *Discourse and Society*, 10(2), 149–173. <http://dx.doi.org/10.1177/0957926599010002002>

c) Yediden Fazla Yazarlı Makale

Lal, H., Cunningham, A. L., Godeaux, O., Chlibek, R., Diez-Domingo, J., Hwang, S.-J. ... Heineman, T. C. (2015). Efficacy of an adjuvanted herpes zoster subunit vaccine in older adults. *New England Journal of Medicine*, 372, 2087–2096. <http://dx.doi.org/10.1056/NEJMoa1501184>

d) DOI'si Olmayan Online Edinilmiş Makale

Al, U. ve Doğan, G. (2012). Hacettepe Üniversitesi Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü tezlerinin atıf analizi. *Türk Kütüphaneciliği*, 26, 349–369. Erişim adresi: <http://www.tk.org.tr/>

e) DOI'si Olan Makale

Turner, S. J. (2010). Websitestatistics2.0: Using Google Analytics to measure library website effectiveness. *Technical Services Quarterly*, 27, 261–278. <http://dx.doi.org/10.1080/07317131003765910>

f) Advance Online Olarak Yayınlanmış Makale

Smith, J. A. (2010). Citing advance online publication: A review. *Journal of Psychology*. Advance online publication. <http://dx.doi.org/10.1037/a45d7867>

g) Popüler Dergi Makalesi

Semerçioğlu, C. (2015, Haziran). Sıradanlığın rayihası. *Sabit Fikir*, 52, 38–39.

Tez, Sunum, Bildiri**a) Türkçe Tezler**

Sarı, E. (2008). *Kültür kimlik ve politika: Mardin'de kültürlerarasılık*. (Doktora Tezi). Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

b) Ticari Veritabanında Yer Alan Yüksek Lisans Ya da Doktora Tezi

Van Brunt, D. (1997). *Networked consumer health information systems* (Doctoral dissertation). Available from ProQuest Dissertations and Theses. (UMI No. 9943436)

c) Kurumsal Veritabanında Yer Alan İngilizce Yüksek Lisans/Doktora Tezi

Yaylalı-Yıldız, B. (2014). *University campuses as places of potential publicness: Exploring the political, social and cultural practices in Ege University* (Doctoral dissertation). Retrieved from Retrieved from: <http://library.iyte.edu.tr/tr/hizli-erisim/iyte-tez-portali>

d) Web'de Yer Alan İngilizce Yüksek Lisans/Doktora Tezi

Tonta, Y. A. (1992). *An analysis of search failures in online library catalogs* (Doctoral dissertation, University of California, Berkeley). Retrieved from <http://yunus.hacettepe.edu.tr/~tonta/yayinlar/phd/ickapak.html>

e) Dissertations Abstracts International'da Yer Alan Yüksek Lisans/Doktora Tezi

Appelbaum, L. G. (2005). Three studies of human information processing: Texture amplification, motion representation, and figure-ground segregation. *Dissertation Abstracts International: Section B. Sciences and Engineering*, 65(10), 5428.

f) Sempozyum Katkısı

Krinsky-McHale, S. J., Zigman, W. B. & Silverman, W. (2012, August). Are neuropsychiatric symptoms markers of prodromal Alzheimer's disease in adults with Down syndrome? In W. B. Zigman (Chair), *Predictors of mild cognitive impairment, dementia, and mortality in adults with Down syndrome*. Symposium conducted at American Psychological Association meeting, Orlando, FL.

g) Online Olarak Erişilen Konferans Bildiri Özeti

Çınar, M., Doğan, D. ve Seferoğlu, S. S. (2015, Şubat). *Eğitimde dijital araçlar: Google sınıf uygulaması üzerine bir değerlendirme* [Öz]. Akademik Bilişim Konferansında sunulan bildiri, Anadolu Üniversitesi, Eskişehir. Erişim adresi: <http://ab2015.anadolu.edu.tr/index.php?menu=5&submenu=27>

h) Düzenli Olarak Online Yayımlanan Bildiriler

Herculano-Houzel, S., Collins, C. E., Wong, P., Kaas, J. H., & Lent, R. (2008). The basic nonuniformity of the cerebral cortex. *Proceedings of the National Academy of Sciences*, 105, 12593–12598. <http://dx.doi.org/10.1073/pnas.0805417105>

i) Kitap Şeklinde Yayımlanan Bildiriler

Schneider, R. (2013). Research data literacy. S. Kurbanoğlu ve ark. (Ed.), *Communications in Computer and Information Science: Vol. 397. Worldwide Communalities and Challenges in Information Literacy Research and Practice* içinde (s. 134–140) . Cham, İsviçre: Springer. <http://dx.doi.org/10.1007/978-3-319-03919-0>

j) Kongre Bildirisi

Çepni, S., Bacanak A. ve Özsevgeç T. (2001, Haziran). *Fen bilgisi öğretmen adaylarının fen branşlarına karşı tutumları ile fen branşlarındaki başarılarının ilişkisi*. X. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi'nde sunulan bildiri, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Bolu

Diğer Kaynaklar

a) Gazete Yazısı

Toker, Ç. (2015, 26 Haziran). 'Unutma' notları. *Cumhuriyet*, s. 13.

b) Online Gazete Yazısı

Tamer, M. (2015, 26 Haziran). E-ticaret hamle yapmak için tüketiciyi bekliyor. *Milliyet*. Erişim adresi: <http://www.milliyet>

c) Web Page/Blog Post

Bordwell, D. (2013, June 18). David Koepp: Making the world movie-sized [Web log post]. Retrieved from <http://www.davidbordwell.net/blog/page/27/>

d) Online Ansiklopedi/Sözlük

Bilgi mimarisi. (2014, 20 Aralık). Vikipedi içinde. Erişim adresi: http://tr.wikipedia.org/wiki/Bilgi_mimarisi

Marcoux, A. (2008). Business ethics. In E. N. Zalta (Ed.), *The Stanford encyclopedia of philosophy*. Retrieved from <http://plato.stanford.edu/entries/ethics-business/>

e) Podcast

Radyo ODTÜ (Yapımcı). (2015, 13 Nisan). *Modern sabahlar* [Podcast]. Erişim adresi: <http://www.radyoodtu.com.tr/>

f) Bir Televizyon Dizisinden Tek Bir Bölüm

Shore, D. (Senarist), Jackson, M. (Senarist) ve Bookstaver, S. (Yönetmen). (2012). *Runaways* [Televizyon dizisi bölümü]. D. Shore (Baş yapımcı), *House M.D.* içinde. New York, NY: Fox Broadcasting.

g) Müzik Kaydı

Say, F. (2009). Galata Kulesi. *İstanbul senfonisi* [CD] içinde. İstanbul: Ak Müzik.

SON KONTROL LİSTESİ

Aşağıdaki listede eksik olmadığından emin olun:

- ✓ Makalenin türünün belirtilmiş olduğu
- ✓ Başka bir dergiye gönderilmemiş olduğu
- ✓ Sponsor veya ticari bir firma ile ilişkisi varsa, bunun belirtildiği
- ✓ İngilizce yönünden kontrolünün yapıldığı
- ✓ Referansların derginin benimsediği APA 6 edisyonuna uygun olarak düzenlendiği
- ✓ Yazarlara Bilgide detaylı olarak anlatılan dergi politikalarının gözden geçirildiği
- Telif Hakkı Anlaşması Formu
- Daha önce basılmış materyal (yazı-resim-tablo) kullanılmış ise izin belgesi
- Kapak sayfası
 - ✓ Makalenin kategorisi
 - ✓ Makale dilinde ve İngilizce başlık
 - ✓ Yazarların ismi soyadı, unvanları ve bağlı oldukları kurumlar (üniversite ve fakülte bilgisinden sonra şehir ve ülke bilgisi), e-posta adresleri
 - ✓ Sorumlu yazarın e-posta adresi, açık yazışma adresi, iş telefonu, GSM, faks nosu
 - ✓ Tüm yazarların ORCID'leri
 - ✓ Finansal destek (varsa belirtiniz)
 - ✓ Çıkar çatışması (varsa belirtiniz)
 - ✓ Teşekkür (varsa belirtiniz)
- Makale ana metni
 - ✓ Önemli: Ana metinde yazarın / yazarların kimlik bilgilerinin yer almamış olması gerekir.
 - ✓ Makale dilinde ve İngilizce başlık
 - ✓ Öz: 120-200 kelime
 - ✓ Anahtar Kelimeler: 5 adet makale dilinde ve 5 adet İngilizce
 - ✓ İngilizce geniş özet: 600-800 kelime (İngilizce olmayan makaleler için)
 - ✓ Makale ana metin bölümleri
 - ✓ Kaynaklar
 - ✓ Tablolar-Resimler, Şekiller (başlık, tanım ve alt yazılarıyla)

DESCRIPTION

The Journal of Information and Documentation Studies – Bilgi ve Belge Araştırmaları Dergisi is the scientific, peer-reviewed, open access official publication of Istanbul University, Faculty of Letters, Department of Information and Records Management. It is published biannually. The publication languages of the journal are Turkish and English.

AIM

The aim of the journal is to contribute to the development of the information and documentation area on a healthy basis by including original scientific articles, opinions, reader letters, translation articles, news and professional meeting announcements in Turkish or English that examine problems. It is among the aims of the journal to develop ways of sharing information, to organize, present and provide access to information, to disseminate information primarily in academic and social life, and to lead knowledge-based social development.

SCOPE

The Journal of Information and Documentation Studies publishes articles on librarianship, archiving, documentation and information. The journal includes original scientific articles, opinions, reader letters, promotional articles, translation articles, news and professional meeting announcements in Turkish or English, which examine the problems related to information and document management and offer solutions. The journal includes articles focusing especially on the following topics:

Archive types, management and applications

Bibliometry

Information seeking behavior

Conceptual and historical studies on science

Information and document management training

Information security

Information literacy

Information management center types,

Information management systems,

Information technologies

Electronic Archive Systems

Electronic Document Management Systems

Library types, management and The Journal of Information and Documentation Studies applications

Legal and ethical issues such as copyright, which occur with technology-related changes, fall within the scope of the journal.

POLICIES

Publication Policy

The subjects covered in the manuscripts submitted to the journal for publication must be in accordance with the aim and scope of the journal. The journal gives priority to original research papers submitted for publication.

Only those manuscripts approved by its every individual author and that were not published before in or sent to another journal, are accepted for evaluation.

Submitted manuscripts that pass preliminary control are scanned for plagiarism using iThenticate software. After plagiarism check, the eligible ones are evaluated by editor-in-chief for their originality, methodology, the importance of the subject covered and compliance with the journal scope.

The editor hands over the papers matching the formal rules to at least two national/international referees for evaluation and gives green light for publication upon modification by the authors in accordance with the referees' claims. Changing the name of an author (omission, addition or order) in papers submitted to the journal requires written permission of all declared authors.

Refused manuscripts and graphics are not returned to the author.

Open Access Statement

The journal is an open access journal and all content is freely available without charge to the user or his/her institution. Except for commercial purposes, users are allowed to read, download, copy, print, search, or link to the full texts of the articles in this journal without asking prior permission from the publisher or the author. This is in accordance with the BOAI definition of open access.

The open access articles in the journal are licensed under the terms of the Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International (CC BY-NC 4.0) license.

Article Processing Charge

All expenses of the journal are covered by the Istanbul University. Processing and publication are free of charge with the journal. There is no article processing charges or submission fees for any submitted or accepted articles.

Copyright Notice

Authors publishing with the journal retain the copyright to their work licensed under the Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International license (CC BY-NC 4.0) (<https://>

creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/) and grant the Publisher non-exclusive commercial right to publish the work. CC BY-NC 4.0 license permits unrestricted, non-commercial use, distribution, and reproduction in any medium, provided the original work is properly cited.

ETHICS

Publication Ethics and Publication Malpractice Statement

The Journal of Information and Documentation Studies is committed to upholding the highest standards of publication ethics and pays regard to Principles of Transparency and Best Practice in Scholarly Publishing published by the Committee on Publication Ethics (COPE), the Directory of Open Access Journals (DOAJ), to access the Open Access Scholarly Publishers Association (OASPA), and the World Association of Medical Editors (WAME) on <https://publicationethics.org/resources/guidelines-new/principles-transparency-and-best-practice-scholarly-publishing>

All parties involved in the publishing process (Editors, Reviewers, Authors and Publisher) are expected to agree on the following ethical principles.

All submissions must be original, unpublished (including as full text in conference proceedings), and not under the review of any other publication synchronously. Each manuscript is reviewed by one of the editors and at least two referees under double-blind peer review process. Plagiarism, duplication, fraud authorship/denied authorship, research/data fabrication, salami slicing/salami publication, breaching of copyrights, prevailing conflict of interest are unethical behaviors.

All manuscripts not in accordance with the accepted ethical standards will be removed from the publication. This also contains any possible malpractice discovered after the publication. In accordance with the code of conduct we will report any cases of suspected plagiarism or duplicate publishing.

Research Ethics

The Journal of Information and Documentation Studies –Bilgi ve Belge Araştırmaları Dergisi adheres to the highest standards in research ethics and follows the principles of international research ethics as defined below. The authors are responsible for the compliance of the manuscripts with the ethical rules.

- Principles of integrity, quality and transparency should be sustained in designing the research, reviewing the design and conducting the research.
- The research team and participants should be fully informed about the aim, methods, possible uses and requirements of the research and risks of participation in research.
- The confidentiality of the information provided by the research participants and the confidentiality of the respondents should be ensured. The research should be designed to protect the autonomy and dignity of the participants.

INFORMATION FOR AUTHORS

- Research participants should participate in the research voluntarily, not under any coercion.
- Any possible harm to participants must be avoided. The research should be planned in such a way that the participants are not at risk.
- The independence of research must be clear; and any conflict of interest must be disclosed.
- In experimental studies with human subjects, written informed consent of the participants who decide to participate in the research must be obtained. In the case of children and those under wardship or with confirmed insanity, legal custodian's assent must be obtained.
- If the study is to be carried out in any institution or organization, approval must be obtained from this institution or organization.
- In studies with human subject, it must be noted in the method's section of the manuscript that the informed consent of the participants and ethics committee approval from the institution where the study has been conducted have been obtained.

Author Responsibilities

It is authors' responsibility to ensure that the article is in accordance with scientific and ethical standards and rules. And authors must ensure that submitted work is original. They must certify that the manuscript has not previously been published elsewhere or is not currently being considered for publication elsewhere, in any language. Applicable copyright laws and conventions must be followed. Copyright material (e.g. tables, figures or extensive quotations) must be reproduced only with appropriate permission and acknowledgement. Any work or words of other authors, contributors, or sources must be appropriately credited and referenced.

All the authors of a submitted manuscript must have direct scientific and academic contribution to the manuscript. The author(s) of the original research articles is defined as a person who is significantly involved in "conceptualization and design of the study", "collecting the data", "analyzing the data", "writing the manuscript", "reviewing the manuscript with a critical perspective" and "planning/ conducting the study of the manuscript and/or revising it". Fund raising, data collection or supervision of the research group are not sufficient roles to be accepted as an author. The author(s) must meet all these criteria described above. The order of names in the author list of an article must be a co-decision and it must be indicated in the Copyright Agreement Form. The individuals who do not meet the authorship criteria but contributed to the study must take place in the acknowledgement section. Individuals providing technical support, assisting writing, providing a general support, providing material or financial support are examples to be indicated in acknowledgement section.

All authors must disclose all issues concerning financial relationship, conflict of interest, and competing interest that may potentially influence the results of the research or scientific judgment.

When an author discovers a significant error or inaccuracy in his/her own published paper, it is the author's obligation to promptly cooperate with the Editor to provide retractions or corrections of mistakes.

Responsibility for the Editor and Reviewers and Evaluation Process

Editor-in-Chief evaluates manuscripts for their scientific content without regard to ethnic origin, gender, citizenship, religious belief or political philosophy of the authors. He/She provides a fair double-blind peer review of the submitted articles for publication and ensures that all the information related to submitted manuscripts is kept as confidential before publishing.

Editor-in-Chief is responsible for the contents and overall quality of the publication. He/She must publish errata pages or make corrections when needed.

Editor-in-Chief does not allow any conflicts of interest between the authors, editors and reviewers. Only he has the full authority to assign a reviewer and is responsible for final decision for publication of the manuscripts in the journal.

Reviewers must have no conflict of interest with respect to the research, the authors and/or the research funders. Their judgments must be objective.

Reviewers must ensure that all the information related to submitted manuscripts is kept as confidential and must report to the editor if they are aware of copyright infringement and plagiarism on the author's side.

A reviewer who feels unqualified to review the topic of a manuscript or knows that its prompt review will be impossible should notify the editor and excuse himself from the review process.

The editor informs the reviewers that the manuscripts are confidential information and that this is a privileged interaction. The reviewers and editorial board cannot discuss the manuscripts with other persons. The anonymity of the referees must be ensured. In particular situations, the editor may share the review of one reviewer with other reviewers to clarify a particular point.

Peer Review Process

Only those manuscripts approved by its every individual author and that were not published before in or sent to another journal, are accepted for evaluation.

Submitted manuscripts that pass preliminary control are scanned for plagiarism using iThenticate software. After plagiarism check, the eligible ones are evaluated by Editor-in-Chief for their originality, methodology, the importance of the subject covered and compliance with the journal scope. Editor-in-Chief evaluates manuscripts for their scientific content without regard to ethnic origin, gender, citizenship, religious belief or political philosophy of the authors and ensures a fair double-blind peer review of the selected manuscripts.

INFORMATION FOR AUTHORS

The selected manuscripts are sent to at least two national/international referees for evaluation and publication decision is given by Editor-in-Chief upon modification by the authors in accordance with the referees' claims.

Editor-in-Chief does not allow any conflicts of interest between the authors, editors and reviewers and is responsible for final decision for publication of the manuscripts in the journal.

Reviewers' judgments must be objective. Reviewers' comments on the following aspects are expected while conducting the review.

- Does the manuscript contain new and significant information?
- Does the abstract clearly and accurately describe the content of the manuscript?
- Is the problem significant and concisely stated?
- Are the methods described comprehensively?
- Are the interpretations and conclusions justified by the results?
- Is adequate references made to other Works in the field?
- Is the language acceptable?

Reviewers must ensure that all the information related to submitted manuscripts is kept as confidential and must report to the editor if they are aware of copyright infringement and plagiarism on the author's side.

A reviewer who feels unqualified to review the topic of a manuscript or knows that its prompt review will be impossible should notify the editor and excuse himself from the review process.

The editor informs the reviewers that the manuscripts are confidential information and that this is a privileged interaction. The reviewers and editorial board cannot discuss the manuscripts with other persons. The anonymity of the referees is important.

MANUSCRIPT ORGANIZATION

Language

Articles in Turkish and English are published. Submitted manuscript must include an abstract both in the article language and in English, and an extended abstract in English as well. However extended abstract in English is not required for articles in English.

Manuscript Organization and Submission

All correspondence will be sent to the first-named author unless otherwise specified. Manuscript is to be submitted online via <http://dergipark.gov.tr/login> that can be accessed at <https://dergipark>.

org.tr/tr/pub/bel and it must be accompanied by a Title Page specifying the article category (i.e. research article, review etc.) and including information about the manuscript (see the Submission Checklist). Manuscripts should be prepared in Microsoft Word 2003 and upper versions. In addition, Copyright Agreement Form that has to be signed by all authors must be submitted.

1. Manuscripts should be prepared using the Article Template. Due to double blind peer review, manuscript file must not include any information about the author.
2. A title page including author information must be submitted together with the manuscript. The title page is to include fully descriptive title of the manuscript and, affiliation, title, e-mail address, ORCID, postal address, phone, mobile phone and fax number of the author(s) (see The Submission Checklist).
3. Before the introduction part, there should be an abstract of 120-200 words both in the language of the article and in English. An extended abstract in English between 600-800 words, summarizing the scope, the purpose, the results of the study and the methodology used is to be included following the abstracts. If the manuscript is in English, extended abstract is not required. Underneath the abstracts, 5 keywords that inform the reader about the content of the study should be specified in the language of the article and in English.
4. The manuscripts should contain mainly these components: title, abstract and keywords; extended abstract, sections, references, tables and figures.

5. **Article Types**

Research Article: Original research articles report substantial and original scientific results within the journal scope. Original research articles are comprised of Abstract, Key Words, Introduction, Methods, Results, Discussion, Conclusion, References and Figures, Tables and Graphics.

Abstract: The abstracts in the language of the article and in English must be between 120- 200 words and state aim, method, result and conclusions of the study. If the article is in Turkish, German, French or Italian, an extended abstract of 600-800 words in English must be written as well following the abstracts.

Introduction: This section must contain a clear statement of the general and specific objectives as well as the hypotheses which the work is designed to test. It should also give a brief account of the reported literature. It should clearly state the primary and secondary purposes of the article. Only, the actual references related with the issues have to be indicated and data or findings related with the current study must not be included in this section.

Methods: This section must contain explicit, concise descriptions of all procedures, materials and methods (i.e. data sources, participants, scales, interviews/reviews, basic measurements, applications, statistical methods) used in the investigation to enable the reader to judge their accuracy, reproducibility, etc. This section should include the known findings at the beginning of the study and the findings during the study must be reported in results section.

Results: The results should be presented in logical sequence in the text, tables, and figures, giving the main or most important findings first. The all the data in the tables or figures should not be repeated in the text; only the most important observations must be emphasized or summarized..

Discussion: The findings of the study, the findings and results which support or do not support the hypothesis of the study should be discussed, results should be compared and contrasted with findings of other studies in the literature and the different findings from other studies should be explained. The new and important aspects of the study and the conclusions that follow from them should be emphasized. The data or other information given in the Introduction or the Results section should not be repeated in detail.

Conclusions: Conclusions derived from the study should be stated. The conclusions should be linked with the goals of the study but unqualified statements and conclusions not adequately supported by the data should be avoided. New hypotheses should be stated when warranted, but should be labeled clearly as such.

Figures, Tables and Graphics: Figures, tables and graphics materials should be “.jpg, .tiff or .jpeg” format and they should be submitted with the article. These materials should be min. 300 pixels and they must not be bigger than page size. The illustrations should not exceed 10 pages. All illustrations should be labelled and a list of figures with captions, legends, and credits should be provided on a separate page.

Review Article: Reviews prepared by authors who have extensive knowledge on a particular field and whose scientific background has been translated into a high volume of publications with a high citation potential are welcomed. These authors may even be invited by the journal. Review article should contain title, abstract and keywords; body text with sections, and references.

6. References should be in accordance with American Psychological Association (APA) style 6th Edition.
7. Authors are responsible for all statements made in their work submitted to the journal for publication.

REFERENCES

Reference Style and Format

The Journal of Information and Documentation Studies complies with APA (American Psychological Association) style 6th Edition for referencing and quoting. For more information:

- American Psychological Association. (2010). Publication manual of the American Psychological Association (6th ed.). Washington, DC: APA.
- <http://www.apastyle.org>

Citations in the Text

Citations must be indicated with the author surname and publication year within the parenthesis.

If more than one citation is made within the same paranthesis, separate them with (;).

Samples:

More than one citation;

(Esin et al., 2002; Karasar, 1995)

Citation with one author;

(Akyolcu, 2007)

Citation with two authors;

(Sayiner & Demirci, 2007)

Citation with three, four, five authors;

First citation in the text: (Ailen, Ciambune, & Welch, 2000) Subsequent citations in the text: (Ailen et al., 2000)

Citations with more than six authors;

(Çavdar et al., 2003)

Citations in the Reference

All the citations done in the text should be listed in the References section in alphabetical order of author surname without numbering. Below given examples should be considered in citing the references.

Basic Reference Types

Book

a) Turkish Book

Karasar, N. (1995). *Araştırmalarda rapor hazırlama* (8th ed.) [Preparing research reports]. Ankara, Turkey: 3A Eğitim Danışmanlık Ltd.

b) Book Translated into Turkish

Mucchielli, A. (1991). *Zihniyetler* [Mindsets] (A. Kotil, Trans.). İstanbul, Turkey: İletişim Yayınları.

c) Edited Book

Ören, T., Üney, T., & Çölkesen, R. (Eds.). (2006). *Türkiye bilişim ansiklopedisi* [Turkish Encyclopedia of Informatics]. İstanbul, Turkey: Papatya Yayıncılık.

d) Turkish Book with Multiple Authors

Tonta, Y., Bitirim, Y., & Sever, H. (2002). *Türkçe arama motorlarında performans değerlendirme* [Performance evaluation in Turkish search engines]. Ankara, Turkey: Total Bilişim.

e) Book in English

Kamien R., & Kamien A. (2014). *Music: An appreciation*. New York, NY: McGraw-Hill Education.

f) Chapter in an Edited Book

Bassett, C. (2006). Cultural studies and new media. In G. Hall & C. Birchall (Eds.), *New cultural studies: Adventures in theory* (pp. 220–237). Edinburgh, UK: Edinburgh University Press.

g) Chapter in an Edited Book in Turkish

Erkmen, T. (2012). Örgüt kültürü: Fonksiyonları, öğeleri, işletme yönetimi ve liderlikteki önemi [Organization culture: Its functions, elements and importance in leadership and business management]. In M. Zencirkıran (Ed.), *Örgüt sosyolojisi* [Organization sociology] (pp. 233–263). Bursa, Turkey: Dora Basım Yayın.

h) Book with the same organization as author and publisher

American Psychological Association. (2009). *Publication manual of the American psychological association* (6th ed.). Washington, DC: Author.

Article

a) Turkish Article

Mutlu, B., & Savaşer, S. (2007). Çocuğu ameliyat sonrası yoğun bakımda olan ebeveynlerde stres nedenleri ve azaltma girişimleri [Source and intervention reduction of stress for parents whose children are in intensive care unit after surgery]. *Istanbul University Florence Nightingale Journal of Nursing*, 15(60), 179–182.

b) English Article

de Cillia, R., Reisigl, M., & Wodak, R. (1999). The discursive construction of national identity. *Discourse and Society*, 10(2), 149–173. <http://dx.doi.org/10.1177/0957926599010002002>

c) Journal Article with DOI and More Than Seven Authors

Lal, H., Cunningham, A. L., Godeaux, O., Chlibek, R., Diez-Domingo, J., Hwang, S.-J. ... Heineman, T. C. (2015). Efficacy of an adjuvanted herpes zoster subunit vaccine in older adults. *New England Journal of Medicine*, 372, 2087–2096. <http://dx.doi.org/10.1056/NEJMoa1501184>

d) Journal Article from Web, without DOI

Sidani, S. (2003). Enhancing the evaluation of nursing care effectiveness. *Canadian Journal of Nursing Research*, 35(3), 26-38. Retrieved from <http://cjnr.mcgill.ca>

e) Journal Article with DOI

Turner, S.J. (2010). Website statistics 2.0: Using Google Analytics to measure library website effectiveness. *Technical Services Quarterly*, 27, 261–278. <http://dx.doi.org/10.1080/07317131003765910>

f) Advance Online Publication

Smith, J. A. (2010). Citing advance online publication: A review. *Journal of Psychology*. Advance online publication. <http://dx.doi.org/10.1037/a45d7867>

g) Article in a Magazine

Henry, W. A., III. (1990, April 9). Making the grade in today's schools. *Time*, 135, 28–31.

Doctoral Dissertation, Master's Thesis, Presentation, Proceeding

a) Dissertation/Thesis from a Commercial Database

Van Brunt, D. (1997). *Networked consumer health information systems* (Doctoral dissertation). Available from ProQuest Dissertations and Theses database. (UMI No. 9943436)

b) Dissertation/Thesis from an Institutional Database

Yaylı-Yıldız, B. (2014). *University campuses as places of potential publicness: Exploring the political, social and cultural practices in Ege University* (Doctoral dissertation). Retrieved from Retrieved from: <http://library.iyte.edu.tr/tr/hizli-erisim/iyte-tez-portali>

c) Dissertation/Thesis from Web

Tonta, Y. A. (1992). *An analysis of search failures in online library catalogs* (Doctoral dissertation, University of California, Berkeley). Retrieved from <http://yunus.hacettepe.edu.tr/~tonta/yayinlar/phd/ickapak.html>

d) Dissertation/Thesis abstracted in Dissertations Abstracts International

Appelbaum, L. G. (2005). Three studies of human information processing: Texture amplification, motion representation, and figure-ground segregation. *Dissertation Abstracts International: Section B. Sciences and Engineering*, 65(10), 5428.

e) Symposium Contribution

Krinsky-McHale, S. J., Zigman, W. B., & Silverman, W. (2012, August). Are neuropsychiatric symptoms markers of prodromal Alzheimer's disease in adults with Down syndrome? In W. B. Zigman (Chair), *Predictors of mild cognitive impairment, dementia, and mortality in adults with Down syndrome*. Symposium conducted at the meeting of the American Psychological Association, Orlando, FL.

f) Conference Paper Abstract Retrieved Online

Liu, S. (2005, May). *Defending against business crises with the help of intelligent agent based early warning solutions*. Paper presented at the Seventh International Conference on Enterprise Information Systems, Miami, FL. Abstract retrieved from http://www.iceis.org/iceis2005/abstracts_2005.htm

g) Conference Paper - In Regularly Published Proceedings and Retrieved Online

Herculano-Houzel, S., Collins, C. E., Wong, P., Kaas, J. H., & Lent, R. (2008). The basic nonuniformity of the cerebral cortex. *Proceedings of the National Academy of Sciences*, 105, 12593–12598. <http://dx.doi.org/10.1073/pnas.0805417105>

h) Proceeding in Book Form

Parsons, O. A., Pryzwansky, W. B., Weinstein, D. J., & Wiens, A. N. (1995). Taxonomy for psychology. In J. N. Reich, H. Sands, & A. N. Wiens (Eds.), *Education and training beyond the doctoral degree: Proceedings of the American Psychological Association National Conference on Postdoctoral Education and Training in Psychology* (pp. 45–50). Washington, DC: American Psychological Association.

i) Paper Presentation

Nguyen, C. A. (2012, August). *Humor and deception in advertising: When laughter may not be the best medicine*. Paper presented at the meeting of the American Psychological Association, Orlando, FL.

Other Sources

a) Newspaper Article

Browne, R. (2010, March 21). This brainless patient is no dummy. *Sydney Morning Herald*, 45.

b) Newspaper Article with no Author

New drug appears to sharply cut risk of death from heart failure.(1993, July 15). *The Washington Post*, p. A12.

c) Web Page/Blog Post

Bordwell, D. (2013, June 18). David Koepp: Making the world movie-sized [Web log post]. Retrieved from <http://www.davidbordwell.net/blog/page/27/>

d) Online Encyclopedia/Dictionary

Ignition. (1989). In *Oxford English online dictionary* (2nd ed.). Retrieved from <http://dictionary.oed.com>
 Marcoux, A. (2008). Business ethics. In E. N. Zalta (Ed.). *The Stanford encyclopedia of philosophy*. Retrieved from <http://plato.stanford.edu/entries/ethics-business/>

e) Podcast

Dunning, B. (Producer). (2011, January 12). *inFact: Conspiracy theories* [Video podcast]. Retrieved from <http://itunes.apple.com/>

f) Single Episode in a Television Series

Egan, D. (Writer), & Alexander, J. (Director). (2005). Failure to communicate. [Television series episode]. In D. Shore (Executive producer), *House*; New York, NY: Fox Broadcasting.

g) Music

Fuchs, G. (2004). Light the menorah. On *Eight nights of Hanukkah* [CD]. Brick, NJ: Kid Kosher.

SUBMISSION CHECKLIST

Ensure that the following items are present:

- ✓ Confirm that the category of the manuscript is specified.
- ✓ Confirm that “the paper is not under consideration for publication in another journal”.
- ✓ Confirm that disclosure of any commercial or financial involvement is provided.
- ✓ Confirm that last control for fluent English was done.
- ✓ Confirm that journal policies detailed in Information for Authors have been reviewed.
- ✓ Confirm that the references cited in the text and listed in the references section are in line with APA 6th.
- Copyright Agreement Form
- Permission of previous published material if used in the present manuscript
- Title page
 - ✓ The category of the manuscript
 - ✓ The title of the manuscript both in the language of the article and in English
 - ✓ All authors' names and affiliations (institution, faculty/department, city, country), e-mail addresses
 - ✓ Corresponding author's email address, full postal address, telephone and fax number
 - ✓ ORCIDs of all authors.
 - ✓ Grant support (if exists)
 - ✓ Conflict of interest (if exists)
 - ✓ Acknowledgement (if exists)
- Main Manuscript Document
 - ✓ Important: Please avoid mentioning the author (s) names in the manuscript
 - ✓ The title of the manuscript both in the language of the article and in English
 - ✓ Abstract (120-200 words)
 - ✓ Key words: 5 words
 - ✓ Extended abstract in English: 600-800 words (for non-english articles)
 - ✓ Body text sections
 - ✓ References
 - ✓ All tables, illustrations (figures) (including title, explanation, captions)

COPYRIGHT AGREEMENT FORM / TELİF HAKKI ANLAŞMASI FORMU

Istanbul University
İstanbul Üniversitesi

Journal name: The Journal of Information and Documentation Studies
Dergi Adı: Bilgi ve Belge Araştırmaları Dergisi

Copyright Agreement Form
Telif Hakkı Anlaşması Formu

Responsible/Corresponding Author Sorumlu Yazar	
Title of Manuscript Makalenin Başlığı	
Acceptance date Kabul Tarihi	
List of authors Yazarların Listesi	

Sıra No	Name - Surname Adı-Soyadı	E-mail E-Posta	Signature İmza	Date Tarih
1				
2				
3				
4				
5				

Manuscript Type (Research Article, Review, Short communication, etc.) Makalenin türü (Araştırma makalesi, Derleme, Kısa bildiri, v.b.)	
--	--

Responsible/Corresponding Author:
Sorumlu Yazar:

University/company/institution	Çalıştığı kurum
Address	Posta adresi
E-mail	E-posta
Phone; mobile phone	Telefon no; GSM no

The author(s) agrees that:
The manuscript submitted is his/her/their own original work, and has not been plagiarized from any prior work, all authors participated in the work in a substantive way, and are prepared to take public responsibility for the work, all authors have seen and approved the manuscript as submitted, the manuscript has not been published and is not being submitted or considered for publication elsewhere, the text, illustrations, and any other materials included in the manuscript do not infringe upon any existing copyright or other rights of anyone. İSTANBUL UNIVERSITY will publish the content under Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International (CC BY-NC 4.0) license that gives permission to copy and redistribute the material in any medium or format other than commercial purposes as well as remix, transform and build upon the material by providing appropriate credit to the original work.
The Contributor(s) or, if applicable the Contributor's Employer, retain(s) all proprietary rights in addition to copyright, patent rights; to use, free of charge, all parts of this article for the author's future works in books, lectures, classroom teaching or oral presentations, the right to reproduce the article for their own purposes provided the copies are not offered for sale.
All materials related to manuscripts, accepted or rejected, including photographs, original figures etc., will be kept by İSTANBUL UNIVERSITY for one year following the editor's decision. These materials will then be destroyed.
I/We indemnify İSTANBUL UNIVERSITY and the Editors of the Journals, and hold them harmless from any loss, expense or damage occasioned by a claim or suit by a third party for copyright infringement, or any suit arising out of any breach of the foregoing warranties as a result of publication of my/our article. I/We also warrant that the article contains no libelous or unlawful statements, and does not contain material or instructions that might cause harm or injury.
This Copyright Agreement Form must be signed/ratified by all authors. Separate copies of the form (completed in full) may be submitted by authors located at different institutions; however, all signatures must be original and authenticated.

Yazar(lar) aşağıdaki hususları kabul eder
Sunulan makalenin yazar(lar)ın orijinal çalışması olduğunu ve intihal yapmadıklarını,
Tüm yazarların bu çalışmaya aslı olarak katılmış olduklarını ve bu çalışma için her türlü sorumluluğu aldıklarını,
Tüm yazarların sunulan makalenin son halini gördüklerini ve onayladıklarını,
Makalenin başka bir yerde basılmadığını veya basılmak için sunulmadığını,
Makalede bulunan metnin, şekillerin ve dokümanların diğer şahıslara ait olan Telif Haklarını ihlal etmediğini kabul ve taahhüt ederler.
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ'nin bu fikri eseri, Creative Commons Atıf-Gayri Ticari 4.0 Uluslararası (CC BY-NC 4.0) lisansı ile yayınlamasına izin verirler.
Creative Commons Atıf-Gayri Ticari 4.0 Uluslararası (CC BY-NC 4.0) lisansı, eserin ticari kullanım dışında her boyut ve formatta paylaşılmasına, kopyalanmasına, çoğaltılmasına ve orijinal esere uygun şekilde atıfta bulunmak kaydıyla yeniden düzenleme, dönüştürme ve eserin üzerine inşa etme dâhil adapte edilmesine izin verir.
Yazar(lar)ın veya varsa yazar(lar)ın işverenin telif dâhil patent hakları, yazar(lar)ın gelecekte kitaplarında veya diğer çalışmalarında makalenin tümünü ücret ödemeksizin kullanma hakkı makaleyi satmamak koşuluyla kendi amaçları için çoğaltma hakkı gibi fikri mülkiyet hakları saklıdır.
Yayımlanan veya yayıma kabul edilmeyen makalelerle ilgili dokümanlar (fotoğraf, orijinal şekil vb.) karar tarihinden başlamak üzere bir yıl süreyle İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ'ne saklanır ve bu sürenin sonunda imha edilir.
Ben/Biz, telif hakkı ihlali nedeniyle üçüncü şahıslara vuku bulacak hak talebi veya açılacak davalarda İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ ve Dergi Editörlerinin hiçbir sorumluluğunun olmadığını, tüm sorumluluğun yazarlara ait olduğunu taahhüt ederim/ederiz.
Ayrıca Ben/Biz makalede hiçbir suç unsuru veya kanuna aykırı ifade bulunmadığını, araştırma yapılırken kanuna aykırı herhangi bir malzeme ve yöntem kullanılmadığını taahhüt ederim/ederiz.
Bu Telif Hakkı Anlaşması Formu tüm yazarlar tarafından imzalanmalıdır/onaylanmalıdır. Form farklı kurumlarda bulunan yazarlar tarafından ayrı kopyalar halinde doldurularak sunulabilir. Ancak, tüm imzaların orijinal veya kanıtlanabilir şekilde onaylı olması gerekir.

Responsible/Corresponding Author; Sorumlu Yazar;	Signature / İmza	Date / Tarih
	/...../.....

